

Környezettel, környezetvédelemmel kapcsolatos lakossági attitűdök

Vizsgálat az ISSP 2019-es „Környezet”
adatfelvételhez kapcsolódóan

2020. február

A tanulmányt a TÁRKI Zrt. a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanácsa megrendelésére készítette

A jelentést készítette: Medgyesi Márton és Schneider Mihály

TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt.
1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: 309 7676, Fax: 309 7666
E-mail: tarki@tarki.hu
Internet: www.tarki.hu

Tartalom

1. Vezetői Összefoglaló.....	4
2. Bevezetés és kutatási kérdések	7
3. Adatok és módszerek.....	8
4. Környezeti problémákkal és környezetvédelemmel kapcsolatos vélemények Magyarországon.11	
4.1. Környezeti problémák miatt érzett aggodalom	11
4.2. Aggodalom globális illetve lokális környezeti problémák miatt.....	13
4.3. Klímaváltozással kapcsolatos ismeretek és vélemények.....	16
4.4. Környezetvédelemmel kapcsolatos vélemények.....	19
5. Környezettudatosság és környezetvédelmi politikai aktivitás	25
5.1. Környezetvédelmi politikai aktivitás	25
5.2. Környezettudatos cselekvés a mindennapokban.....	27
5.3. Mennyire hajlandók a környezetvédelem érdekében szokásaikon változtatni illetve anyagi áldozatokat hozni?.....	30
6. Gazdasági tevékenység és környezetvédelem dilemmája.....	35
7. Vélemények az intézményekkel kapcsolatban.....	39
Mellékletek.....	42
Táblázatok	42
A mintavételi eljárás ismertetése	70
A kutatás kérdőíve.....	71

1. Vezetői Összefoglaló

A jelen kutatás az ISSP környezeti moduljának 2019-es adatfelvételéhez kapcsolódóan vizsgálja meg részletesebben a lakosság környezettel és környezetvédelemmel kapcsolatos attitűdjeinek néhány komponensét, az adatfelvétel így a környezettel kapcsolatos vélemények részletes elemzését teszi lehetővé. A kutatásra az 2019. évi októberi Omnibusz adatfelvétel keretében került sor. Az vizsgálat 1000 fős, a felnőtt magyarországi lakosságot reprezentáló, valószínűségi mintán, személyes kérdéssel készült. Mivel Magyarország az ISSP 1993-as környezeti adatfelvételében is szerepelt, így néhány esetben lehetőség nyílt az attitűdök időbeli változásának vizsgálatára is.

A tanulmány vizsgálja a környezeti problémákkal és környezetvédelemmel kapcsolatos véleményeket, a környezetvédelmi politikai aktivitást és a mindennapi döntésekben megnyilvánuló környezettudatosságot, a válaszadók vélekedéseit a gazdasági tevékenység, fejlődés és a környezetvédelem szempontjainak konfliktusa esetén, valamint azt, hogy a közvélemény hogy ítéli meg a környezetvédelemmel és fenntarthatósággal foglalkozó intézmények szerepét.

Annak ellenére, hogy a közéletben és a médiában is intenzívebb lett a környezeti problémákkal kapcsolatos párbeszéd, a magyar lakosság csupán 2% gondolja úgy, hogy a környezet ma Magyarországon a legfontosabb kérdés. A válaszadók egyértelmű többsége az egészségügyet jelölte meg legfontosabbnak. Emellett azonban a magyar népesség több, mint fele (56%) aggódik nagyon, vagy valamennyire a környezetet érintő kérdések miatt.

A különböző környezeti problémák közül a magyar lakosság több, mint negyede (27%) a klímaváltozást tartja a legfontosabbnak az országra nézve. A társadalom szűk ötöde a légszennyezést, 13%-a pedig a vegyszerek és rovarirtó szerek használatát tartja a leglényegesebb környezeti problémának. A minta felének esetében igaz, hogy a globális problémákat (pl. óceánok szennyezettsége, üvegházhatású gázok szaporodása a légkörben) általában aggasztóbbnak érzik az emberek, mint a helyi/országos környezeti kérdéseket (pl. válaszadó lakhelyének légszennyezettsége). A mintában 15% azok aránya, akiket a helyi problémák nagyobb aggodalommal töltenek el, mint a globális szintű kérdések.

A válaszadók 41%-a osztja a klímaváltozással kapcsolatos tudományos konszenzusnak megfelelő álláspontot, miszerint elsősorban emberi tevékenység okozza a világ klímájának változását. A tudományos konszenzus ellenére a válaszadók szűk tizede szerint elsősorban természetes folyamatok következtében változik a világ klímája. A megkérdezettek legnagyobb arányban (45%)

úgy gondolják, hogy a klíma körülbelül ugyanolyan mértékben változik a természetes folyamatok és emberi tevékenység hatására.

A Budapesten élő, magát középosztályba soroló fiatalabb generáció tagjai azok, akik leginkább azonosulnak a klímaváltozással kapcsolatos vélemények főáramával. Emellett hasonlóan gondolkodnak azok, akik környezetére az elmúlt évben legalább nagymértékben hatottak különböző természeti problémák. A klímaváltozással kapcsolatos tudományos konszenzussal ellentétes véleményt leginkább a községben élők és a magukat felső középosztályba sorolók képviselnek, valamint azok, akik nem szavaztak 2018-ban az országgyűlési választásokon. Érdekes, hogy a pártpreferencia mentén ebben a kérdésben nincs különbség a véleményekben.

A környezeti attitűdökkel kapcsolatos felmérések a környezetvédelemmel kapcsolatos cselekvést is részletesen vizsgálták, és megállapították, hogy a környezeti politikai aktivitás és a környezettudatos mindennapi cselekvések két különböző dimenzióját jelentik az ilyen típusú magatartásnak.

Összességében a válaszadók 10%-a számolt be valamilyen környezetvédelmi politikai aktivitásról (tagság környezetvédelmi csoportban, tüntetésen való részvétel, környezetvédelmi célra pénztámogatás, petíció aláírása). A korábbi adatokkal összehasonlítva az állapítható meg, hogy 1993 és 2019 között nem történt lényeges változás a környezetvédelmi célú politikai aktivitásban, egy negyedszázaddal korábban és most is a válaszadók egytizede érintett ilyen tevékenységben.

A környezettudatos mindennapi magatartás előfordulása ugyanakkor jelentősen nőtt 1993 és 2019 között. Azok körében, akiknek településén elérhető volt a szelektív szemétszállítás, 22%-ról 44%-ra nőtt azok aránya, akik mindig szétválogatják a hulladékot. Hasonlóképpen növekedett azok aránya is, akik rovarirtó és vegyszerek használata nélkül termesztett gyümölcsöt, zöldséget vásárolnak. Emelkedett azok aránya is, akik környezet megóvása érdekében kevesebbet használtak autójukat: 71%-ról 32%-ra csökkent azok aránya, akik sosem cselekszenek így.

A különböző környezetvédelemmel kapcsolatos cselekvések társadalmi háttere ugyanakkor hasonló. Mind a politikai cselekvés, mind a környezettudatos mindennapi magatartás gyakoribb a magasabb iskolázottságú, magasabb társadalmi státuszú népességben. Míg a politikai aktivitás Budapesten volt a legmagasabb a hétköznapi környezettudatosság a megyeszékhelyeken élők körében fordult elő legmagasabb arányban. Gyakoribb a politikai cselekvés és a környezettudatos magatartás azoknak a válaszadóknak a körében, akiket jobban érintenek a környezeti problémák és azok körében is, akik gyakrabban töltik a természetben szabadidejüket.

A környezet védelme az egyéni szokások, cselekvések további megváltoztatását teheti szükségessé a jövőben, valamint anyagi áldozatokat is követelhet az emberektől. A válaszadók hattizede

hajlandó lenne kevesebb, de ellenőrzött forrásból származó hús fogyasztására, ugyanakkor lényegesen kevesebben vannak (37%), akik húsfogyasztásuk többségének zöldséggel való helyettesítésére hajlandók lennének. Az autótulajdonosok mindössze 12%-a lenne hajlandó kölcsönözni vagy autómegosztó hálózathoz tartozó autót használatára a saját autót helyett. A repülővel közlekedőknek viszont 39%-a hajlandó lenne repülő utazás helyett autóval vagy vonattal utazni a nyaralásra.

A kutatásban azt is vizsgáltuk, hogy mennyire hajlandók a válaszadók a környezet védelme érdekében magasabb árakat, magasabb adókat fizetni, illetve életszínvonal-csökkenést elfogadni. A magasabb árak illetve adók fizetése kevésbé elfogadott 2019-ben, mint 1993-ban, ugyanakkor valamelyest csökkent azok aránya, akik nem fogadnának el életszínvonal-csökkenést a környezet védelme érdekében (71%-ról 64%-ra).

A gazdasági növekedés és a környezetvédelem konfliktusát egy példán keresztül vizsgáltuk, ahol a válaszadót arra kértük, hogy képzelje el, hogy településén egy fontos új utat terveznek építeni, amely javítaná a településen lakók közlekedési lehetőségeit, de az útépités miatt egy erdőt (ahol sokan sétálnak, sportolnak) ki kellene vágni. A válaszadók 5%-a mindenképpen támogatná az útépitést, 33% csak akkor, ha máshol hasonló nagyságú erdőt telepítenek, 48% csak akkor támogatná, ha kikerüli az erdőt, még ha így többbe is kerül a beruházás, 14% pedig semmiképpen sem támogatná. Azok aránya, akik semmiképpen sem támogatnák a példában felvázolt útépitési beruházást az átlagosnál magasabb volt a 65 éven felüliek körében, a magas társadalmi státuszúak, a budapestiek körében és a baloldali pártok szavazói körében is megfigyelhető volt a beruházás nagyobb elutasítása.

A tudományos intézmények tevékenységének a megítélése a legpozitívabb a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjából, az ő szerepüket a válaszadók 57%-a pozitívnak vagy nagyon pozitívnak tartotta. Némileg kevesebben, a válaszadók 48-49% tartotta pozitívnak az NFFT és az jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó ombudsman-helyettes működését. De ehhez közeli volt az agrárminiszter és a gazdasági miniszter szerepének a megítélése is, és a köztársasági elnök megítélése sem maradt el sokkal emögött. A legkevésbé pozitívnak a kormányzat és az ellenzék tevékenységét tartotta a közvélemény.

2. Bevezetés és kutatási kérdések

Az értékszociológiai vizsgálatok szerint Magyarországon a posztmaterialista értékek – ide értve a környezet-védelemmel kapcsolatos értékeket – általában kevésbé jellemzőek a lakosságra, mint a nyugat-európai országokban (Füstös és Szalma 2010, Keller 2010). Az International Social Survey Programme (ISSP) 1993-as (Franzen és Vogl 2013) adatai szerint Magyarországon volt a legalacsonyabb a környezeti problémákkal törődők aránya (40,7%), ami több kelet-európai országra (Csehország, Lengyelország, Oroszország) jellemző értéknél is alacsonyabbnak bizonyult. Mindazonáltal a környezetvédelmi és ökológiai értékekkel rendelkező polgári mozgalmak a nyolcvanas évek végétől jelen vannak Magyarországon (lásd Mikecz 2012) és az utóbbi évtizedben Magyarországon is van parlamenti képviselője egy „zöld” politikai pártnak. A környezeti problémák (pl. klímaváltozás, légszennyezettség, vörösiszap-katasztrófa stb.) és a rájuk irányuló médiafigyelem vélhetően a magyar lakosság környezettel és környezet-védelemmel kapcsolatos véleményeire is hatással van. A jelen kutatás az ISSP környezeti moduljának 2019-es adatfelvételéhez kapcsolódóan vizsgálja meg részletesebben a lakosság környezettel és környezetvédelemmel kapcsolatos attitűdjeinek néhány komponensét, az adatfelvétel így a környezettel kapcsolatos vélemények részletes elemzését teszi lehetővé.

Az ISSP Környezet moduljának adatai alapján számos tanulmány született, amely a környezetvédelmi attitűdöket nemzetközi összehasonlításban vizsgálja (lásd pl. Franzen és Reto 2010, Franzen és Vogl 2013; Smith et al. 2017). Az ISSP Környezet modulját eddig háromszor, 1993-ban, 2000-ben és 2010-ben kérdezték le, de Magyarország csak az 1993-as hullámban vett részt, ezért a kutatásban való részvétel hiánypótló jellegű. Bár magyar adatok a köztes hullámokban nem állnak rendelkezésre, de az 1993-as adatokkal való összehasonlítás lehetővé teszi az attitűdök változásának az utóbbi közel harminc évben történő megfigyelését. A jelenlegi ISSP adatfelvétel nemzetközi adatai még nem állnak rendelkezésre, de a későbbiekben a magyar lakosságra jellemző attitűdök nemzetközi összehasonlítására is lesz lehetőség.

Az ISSP Környezet modulja a környezettel, illetve környezet-védelemmel kapcsolatos attitűdök normatív, a kognitív és a viselkedési aspektusait is vizsgálja, tehát kitér arra, hogy mit tartanak kívánatosnak a válaszadók, mit tudnak és mit tesznek a környezettel, a környezeti problémákkal kapcsolatban. A kérdőív kérdései feltérképezik, hogy a válaszadók mennyire tartják fontos kormányzati feladatnak a környezet védelmét (más feladatokkal összehasonlítva), mennyire érdeklik őket a környezeti problémák, és mely környezeti problémák érdeklik, milyen klímaváltozással kapcsolatos ismereteik vannak, és hogyan vélekednek a klímaváltozás hatásaival kapcsolatban. A vélekedések mellett az ISSP kutatás feltérképezi a környezetvédelemmel kapcsolatos viselkedést is.

További kérdések pedig azt vizsgálják, hogy milyen áldozatokat hajlandó vállalni a válaszadó a környezet védelme érdekében.

Ezekon a témákon belül kérdőívünk részletesebben is megvizsgált néhány kérdést. Külön kérdésekkel vizsgáltuk, vajon a globális vagy lokális környezeti problémák okoznak-e nagyobb aggodalmat a válaszadók körében, hogy hogyan vélekednek a válaszadók olyan helyzetekben, amikor a gazdasági növekedés szempontjai és a környezet-védelmi szempontok konfliktusba kerülnek, mi a véleményük a válaszadóknak a környezeti és a társadalmi fenntarthatóság dilemmájáról illetve a környezettel és fenntarthatósággal kapcsolatos intézmények szerepéről.

A tanulmányban legelőször az adatfelvétel és az adatelemzés során alkalmazott módszereket ismertetjük (3. fejezet). A kutatás eredményeit négy fejezetben mutatjuk be. A tanulmány negyedik fejezetében a környezeti problémákkal és környezetvédelemmel kapcsolatos véleményeket tárgyaljuk, az ötödik fejezetben a környezetvédelmi politikai aktivitást és a mindennapi döntésekben megnyilvánuló környezettudatosságot vizsgáljuk. A hatodik fejezetben azt járjuk körül, hogy a válaszadók hogyan vélekednek olyan helyzetekben, amikor a gazdasági tevékenység, fejlődés és a környezetvédelem szempontjai konfliktusba kerülnek. A 7. fejezetben bemutatjuk, hogy a közvélemény hogy ítéli meg a környezetvédelemmel és fenntarthatósággal foglalkozó intézmények szerepét.

3. Adatok és módszerek

Az ISSP környezet 2019-es hullámának kutatását a 2019. évi októberi Omnibusz adatfelvétel során végeztük. Az vizsgálat 1000 fős, a felnőtt (a 18 éves és idősebb, állandó lakcímmel rendelkező, nem intézményes háztartásban élő) magyarországi lakosságot reprezentáló, valószínűségi mintán, személyes kérdezéssel készült. Az adatfelvétel 2019. október 15-27. között zajlott. A mintavételi eljárások részletesebb leírását a tanulmány Melléklete tartalmazza.

A tanulmányban keresztábra-elemzés módszerével vizsgáljuk a környezeti attitűdök társadalmi meghatározottságát. A környezettel kapcsolatos attitűdök korábbi vizsgálatait számos társadalmi-gazdasági háttérváltozó fontosságát kimutatták. A kutatások eredményei szerint a környezeti problémák iránti érdeklődés, a környezet-tudatosság, környezetbarát politikák támogatottsága általában nagyobb a nők, a fiatalabb felnőttek, a jobban képzettek, a magasabb jövedelemmel rendelkezők körében, valamint a baloldali politikai pártok támogatói között (ld. pl. Franzen és Vogl 2013, Smith et al. 2017).

A nőknek a környezetvédelem iránti pozitívabb attitűdjét sokféleképpen magyarázzák. Egyik magyarázat szerint a nők hosszabb időhorizonton gondolkodnak és jobban törődnek azzal, hogy milyen lesz a világ gyermekeik és unokáik számára. Mások a nők körében fokozottabb kockázatkerülő preferenciákkal vagy a nők körében magasabb fokú altruizmussal magyarázzák a férfiakra jellemzőnél nagyobb törődést a környezeti kérdésekkel. Az életkori különbségek egyaránt tükröznek életkori és kohorsz-hatásokat. Az iskolázottság általában és a felsőoktatásban való részvétel különösen előmozdítja a környezettudatos hozzáállást, mivel hozzájárul a környezeti értékek megbecsüléséhez és a környezet komplex társadalmi hatásainak megértéséhez. Különösen fontos lehet az iskolázottság olyan komplex környezeti problémák megértéséhez, mint a klímaváltozás. A klímaváltozás mechanizmusainak, okainak és következményeinek megértése ugyanis bonyolult fizikai, meteorológiai összefüggések megértését teszi szükségessé (Smith et al. 2017).

A posztmaterialista érvelés (Inglehart1995) azt állítja, hogy a gazdagság és az iskolázottság lehetővé teszi az emberek számára, hogy olyan kérdésekre fordítsanak figyelmet, amelyek nem befolyásolják közvetlenül életszükségleteiket. Eszerint az elmélet szerint, azok, akik az élet alapvető szükségleteivel (lakhatás, a munkahely, jövedelem) bizonyos mértékig elégedettek, jobban érdeklődnek olyan kérdések iránt, mint a környezetvédelem, amelyek fontosak, de nem feltétlenül a napi egyéni élet szintjén. A magasabb jövedelműek körében tehát erősebb környezet-tudatosságot várunk, az alacsonyabb jövedelműek számára ugyanakkor a mindennapi megélhetés kérdései fontosabbak, mint a környezeti problémák. A posztmaterialista értékeken kívül a politikai preferenciák is befolyásolják a környezettel és környezetvédelemmel kapcsolatos attitűdöket. A politikai liberalizmus illetve a baloldali politikai pártokkal való azonosulás a legtöbb országban összefügg a környezettudatossággal, mivel a legtöbb környezetvédelmi politika a kormányzati hatalom kiterjesztését, a vállalkozások és a magánszemélyek magatartásának korlátozását jelenti.

Míndezek miatt mi is vizsgáljuk a környezettel kapcsolatos attitűdök eltérését a válaszadók neme, életkora (29 év alatt, 30 és 44 között, 45-64 év között, 65 felett), iskolai végzettsége (legfeljebb általános iskola, szakmunkás, érettségi, felsőfokú diploma) valamint aszerint, hogy van-e a válaszadónak gyermeke. Vizsgáljuk emellett a válaszadó lakhelyének településtípusát (Budapest, megyeszékhely, város, község), feltételezve, hogy a nagyobb településeken mások a környezeti problémák, és a környezeti problémákkal kapcsolatos informáltság, mint kistelepüléseken.

A társadalmi státusz mérésére a válaszadók szubjektív értékelését használjuk: az egyik kérdésben 10-fokú skálán (1-legalacsonyabb helyzetű, 10-legmagasabb helyzetű) kellett elhelyezniük magukat társadalmi helyzet szerint. Ennek egyszerűsítésével képeztünk egy ötfokú skálát, ahol az alsó három

kategóriát vontuk össze egy alacsony státuszú csoporttá, valamint a felső négy kategóriát vontuk össze egy magas társadalmi helyzetű csoporttá.

A válaszadók véleményét az is befolyásolhatja, ha a környezeti problémák közvetlen környékükön jelentősek vagy személyesen/családjuk révén érintettek a környezet-szennyezés következményeitől. Az érintettség első vetületét úgy vizsgáltuk, hogy azokat tekintettük érintettnek, akik környezete az elmúlt 12 hónapban nagymértékben vagy nagyon nagymértékben hatott légszennyeződéssel, vízszennyezéssel vagy szélsőséges időjárási eseményekkel (például súlyos viharok, aszályok, árvizek, hóhullámok, lehűlések stb.). A személyes érintettséget úgy definiáltuk, hogy a válaszadó vagy családtagja, ismerőse környezet-szennyezés miatt egészségkárosodást szenvedett (vegyszer, közeli erőmű, azbeszt, szilikózis, stb.).

Szintén befolyásolhatja a környezettel kapcsolatos attitűdöket, hogy valaki milyen gyakran élvezzi a természeti környezet adta kikapcsolódási lehetőségeit. Az alapján, hogy az elmúlt 12 hónapban milyen gyakran végzett a válaszadó valamilyen szabadidős tevékenységet a természetben (például túrázás, madármegfigyelés, úszás, síelés, egyéb szabadidős tevékenységek vagy csak pihenés) három csoportot képeztünk: akik gyakran (naponta vagy hetente többször), akik közepes gyakorisággal (havonta többször) és akik ritkán (évente többször vagy soha) végeznek szabadidős tevékenységet a természetben.

A korábbi vizsgálatok is rámutattak arra, hogy a politikai preferenciák is kapcsolatban állnak a környezettel kapcsolatos véleményekkel. A jelenlegi kutatás erre vonatkozóan azt kérdezte, hogy a válaszadó részt vett-e a 2018-as parlamenti választásokon és, ha igen, akkor melyik párt listájára adta le a szavazatát. Ez alapján soroltuk jobboldali (FIDESZ, Jobbik) és baloldali pártok (MSZP, DK, LMP, Momentum, Együtt, Párbeszéd) szavazóira a válaszadókat, továbbá külön kategóriaként megkülönböztetjük azokat, akik nem szavaztak és azokat is akik szavaztak, de a kérdőívben nem válaszolták meg, hogy kire.

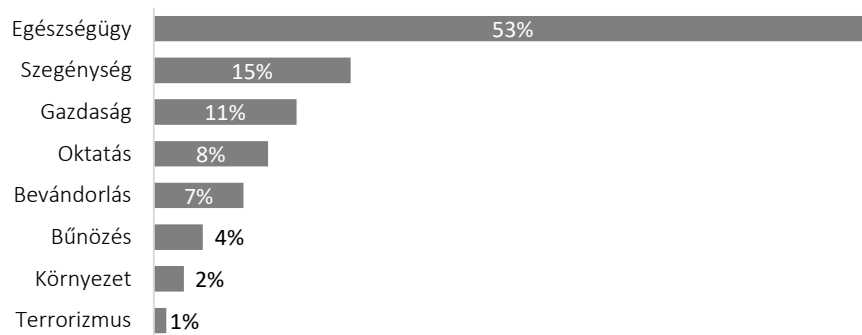
A tanulmányban tehát keresztábra-elemzés módszerével vizsgáljuk a környezeti attitűdők társadalmi meghatározottságát. Az érdekesebb, statisztikailag szignifikáns összefüggéseket ábrák segítségével mutatjuk be a tanulmány főszövegében, az elemzés összes eredményét pedig a Melléklet táblázataiban foglaltuk össze.

4. Környezeti problémákkal és környezetvédelemmel kapcsolatos vélemények Magyarországon

4.1. Környezeti problémák miatt érzett aggodalom

Ebben a fejezetben az ISSP-környezet hullám adatain keresztül mutatjuk be a magyar társadalom környezeti problémákkal kapcsolatos véleményeit és aggodalmait. A különböző válaszokat demográfiai és egyéb a környezettel kapcsolatos változó alapján is vizsgáltuk. Magyarországon utoljára 1993-ban került vizsgálatra az ISSP azonos blokkja, ezért ahol lehetőségünk van rá, az ideai adatokat összehasonlítjuk az 1993-as eredményekkel.

1. ábra Legfontosabbnak vélt kérdések aránya Magyarországon

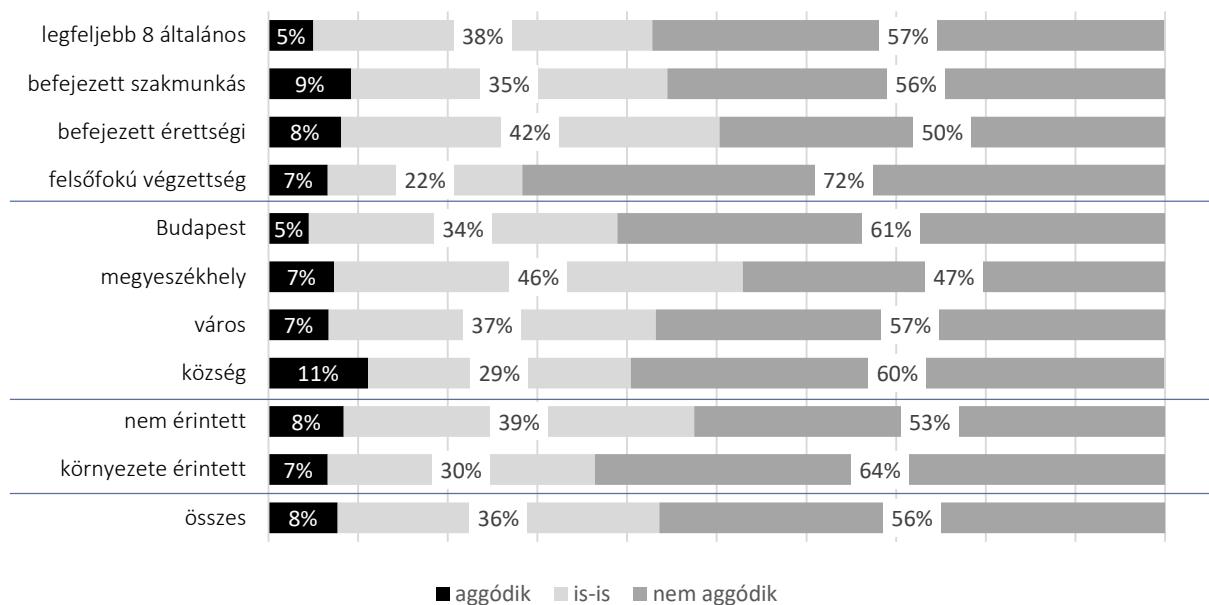
Annak ellenére, hogy a közéletben és a médiában is intenzívebb lett a környezeti problémákkal kapcsolatos párbeszéd, a magyar lakosság csupán 2,2% gondolja úgy, hogy a környezet ma Magyarországon a legfontosabb kérdés. A válaszadók egyértelmű többsége az egészségügyet jelölte meg legfontosabbnak (1. ábra).

Emellett azonban a magyar népesség több, mint fele (56,3%) aggódik nagyon, vagy valamennyire a környezetet érintő kérdések miatt¹. Azonban ez az nyugtalanság bizonyos társadalmi csoportokra jellemzőbb, mint másokra: a település típusa tekintetében egyértelműen a budapesti lakosok aggódnak leginkább a környezetért: körükben legalacsonyabb azok aránya, akik egyáltalán, vagy inkább nem aggódnak és a legmagasabb a nagyon és valamennyire aggódók aránya. Emellett a községben élők is az átlagnál nagyobb arányban számoltak be aggodalomról. A legmagasabb iskolai végzettség szempontjából messze a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aggódnak legmagasabb arányban a környezeti problémák miatt. Az érintettség alapján azt láthatjuk, hogy míg a környezeti-szennyezés miatti egészségkárosodásban személyesen érintettek nem, addig a környezetük által

¹ Általánosságban mennyire aggódik a környezetet érintő kérdések miatt? 1-egyáltalán nem aggódik, 5 – nagyon aggódik.

érintettek szignifikánsan nagyobb arányban számoltak be aggodalomról a környezetet érintő kérdések kapcsán (2. ábra).

2. ábra Környezetet érintő kérdések miatti aggodalom eloszlása különböző változók mentén

A 3. ábra mutatja, hogy a különböző környezeti problémák közül melyeket, milyen arányban tartják a legfontosabbnak a magyar válaszadók. A magyar lakosság több, mint negyede (27%) a klímaváltozást tartja a legfontosabb problémának az országra nézve. A társadalom szűk ötöde a légszennyezést, 13%-a pedig a vegyszerek és rovarirtó szerek használatát tartja a leglényegesebb környezeti problémának.

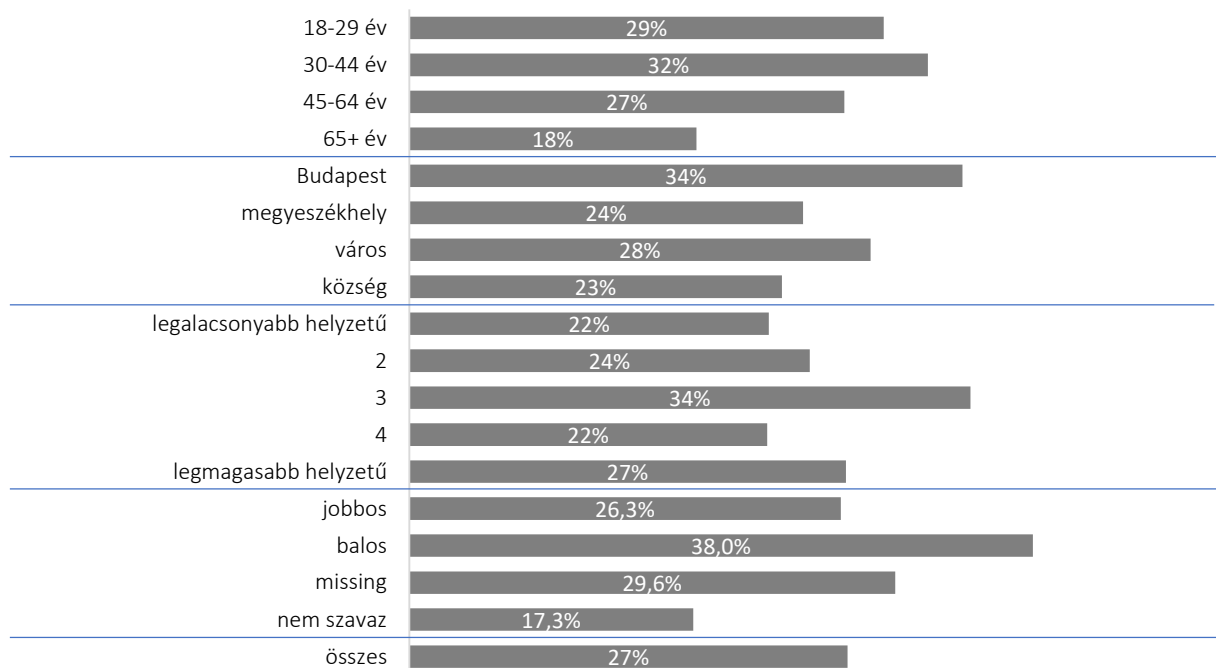
3. ábra A legfontosabbnak vélt környezeti problémák aránya Magyarországon

A klímaváltozás alapvetően egy komplex jelenség, mégis a közbeszédben egyértelműen dominál a róla folytatott diskurzus. Különböző demográfiai háttérváltozók alapján megvizsgáltuk, hogy mely társadalmi csoportok a legfogékonyabbak a klímaváltozás témájára, és gondolják azt a legfontosabb környezeti problémának (ld. 4. ábra). A klímaváltozást leginkább a budapesti, fiatalabb, magát a

társadalom középosztályába soroló, baloldali pártra szavazók² értékelték a legfontosabb kérdésnek. Látható, hogy legkevésbé a 65 évnél idősebbek és a községben élők, valamint a 2018-ban nem szavazó polgárok választották a klímaváltozást a legjelentősebb környezeti problémának.

4. ábra A klímaváltozást legfontosabb környezeti problémának tartók eloszlása különböző demográfiai változók mentén

4.2. Aggodalom globális illetve lokális környezeti problémák miatt

Mind a helyi, mind a globális környezeti problémák hatással vannak életünkre, ezért felmértük, hogy a lokális (pl. helyi környezetszennyezés), vagy a globális környezeti problémák (pl. klímaváltozás) tudatosulnak inkább a válaszadókban, melyek azok, amelyek nagyobb aggodalmat keltenek. Elkészítettünk egy olyan probléma listát, amelyben vegyesen szerepelnek példák helyi és globális környezeti problémákra. A listán hasonló típusú környezeti problémák szerepeltek (hulladék-probléma, légszennyezettség, élővilág pusztulása) egyszer globális, egyszer pedig helyi/országos vonatkozásban. Mindegyik esetében megkértük a válaszadót, hogy értékeljék 1-től 10-ig terjedő skálán, hogy mennyire aggódnak az adott probléma miatt.

² 2018-as országgyűlési választáson baloldali pártra szavazott (MSZP, LMP, Együtt, DK, PM, Momentum)

1.táblázat Globális és lokális környezeti problémák iránt érzett aggodalom
(1-egyáltalán nem aggódik, 10-nagyon aggódik)

	Átlag	Min	Max	szórás	N
Műanyag hulladék az óceánokban.	7.3	1	10	2.26	994
Üvegházhatású gázok a légkörben.	6.9	1	10	2.10	968
Korallzátonyok pusztulása a világ tengereiben.	7.1	1	10	2.22	971
Globális problémák összesen	7.1	1	10	1.84	995
Az Ön településének szemetessége.	5.9	1	10	2.49	994
Légszennyezettség az Ön településén.	6.1	1	10	2.38	994
Az apróvad-állomány csökkenése Magyarországon.	6.5	1	10	2.28	954
Lokális problémák összesen	6.1	1	10	2.05	995

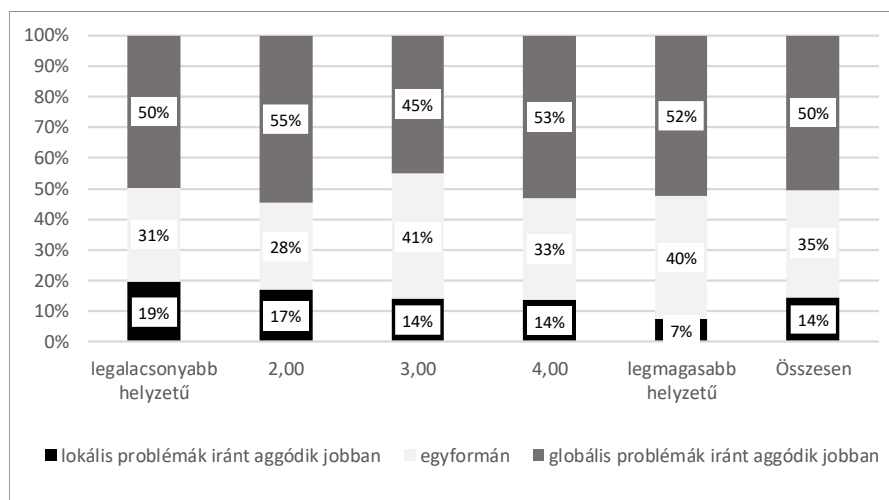
A táblázat adatai alapján látható, hogy a globális környezeti problémák összességében jobban aggasztják a válaszadókat, mint a helyi illetve országos környezeti problémák. A globális környezeti problémák esetében 7,1 volt az aggodalom átlagos mértéke, míg a lokális problémák esetében 6,1. A legnagyobb mértékű aggodást kiváltó probléma az óceánok műanyag-hulladékkal való szennyezettsége volt, míg legkisebb mértékben a helyi szemeté probléma miatt aggódtak az emberek.

Egyéni szinten is megvizsgáltuk, hogy a globális vagy a helyi problémák aggasztják-e a jobban a válaszadókat. Amennyiben a globális problémákra és a helyi problémákra adott érvényes válaszok átlaga közötti különbség legfeljebb 0.5 volt, akkor úgy tekintettük, hogy egyformán aggódik a válaszadó a kétféle probléma miatt. Amennyiben a globális (lokális) problémákra adott válaszok átlaga legalább 0.5-tel meghaladta a lokális (globális) problémák esetében mért átlagot, akkor úgy tekintettük, hogy a globális (lokális) problémák miatt aggódik jobban a válaszadó. A minta felének esetében igaz, hogy a globális problémákat aggasztóbbnak érzik az emberek, mint a helyi/országos környezeti kérdéseket. A válaszadók 35%-a egyformán aggódik a globális és a helyi problémák miatt és 15% azok aránya, akiket a helyi problémák nagyobb aggodalommal töltenek el, mint a globális szintű kérdések.

A globális illetve lokális problémákkal kapcsolatos érzékenységben a válaszadó szubjektív anyagi helyzete és a település típusa szerinti csoportok közötti eltérés bizonyult statisztikailag szignifikánsnak. Minél magasabbnak értékelik társadalmi helyzetüket a válaszadók, annál alacsonyabb azok aránya, akik a lokális problémák iránt érzékenyebbek (ld. 5. ábra). Míg a társadalmi helyzetüket legalacsonyabbnak tartók körében 19% inkább a helyi/országos környezeti problémák iránt aggódik, addig a legmagasabb szubjektív társadalmi helyzetűek körében csak 7%

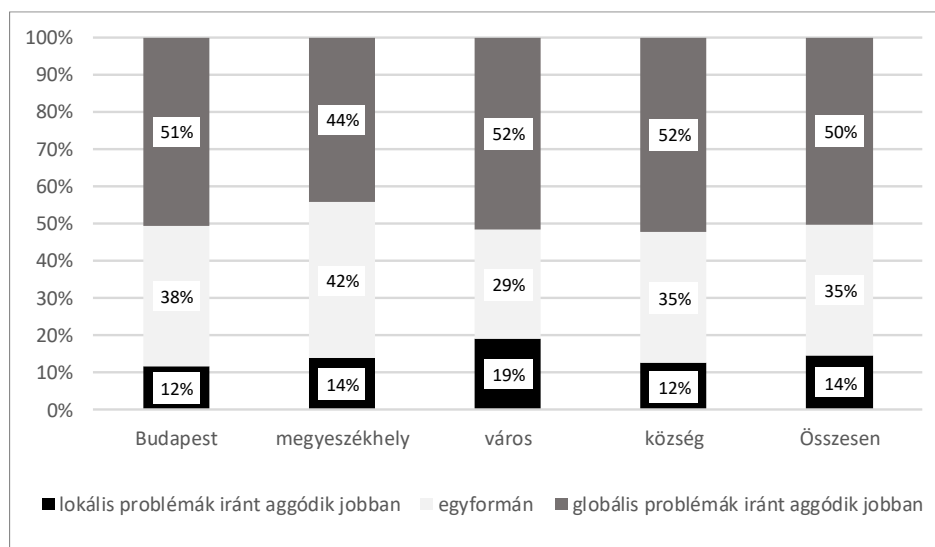
az így vélekedő válaszadók aránya. Azok aránya, akik a globális problémák iránt aggódnak jobban egyébként a társadalmi helyzetüket közepesnek gondolók körében a legalacsonyabb.

5. ábra Globális és lokális környezeti problémák iránti érzékenység szubjektív társadalmi státusz szerint

A 6. ábra tanúsága szerint a globális és lokális problémák iránti érzékenység nem lineárisan változik a települési lejtő mentén. Azok aránya, akik jobban aggódnak a helyi/országos környezeti problémák iránt a városokban a legmagasabb (19%) és a községekben és Budapesten a legalacsonyabb (12%). Azok aránya, akik a globális problémák iránt érzékenyebbek a megyeszékhelyen élők körében a legalacsonyabb (42%) és a megyeszékhelyen élők körében a legmagasabb a globális és lokális problémák iránt egyformán érzékenyek aránya.

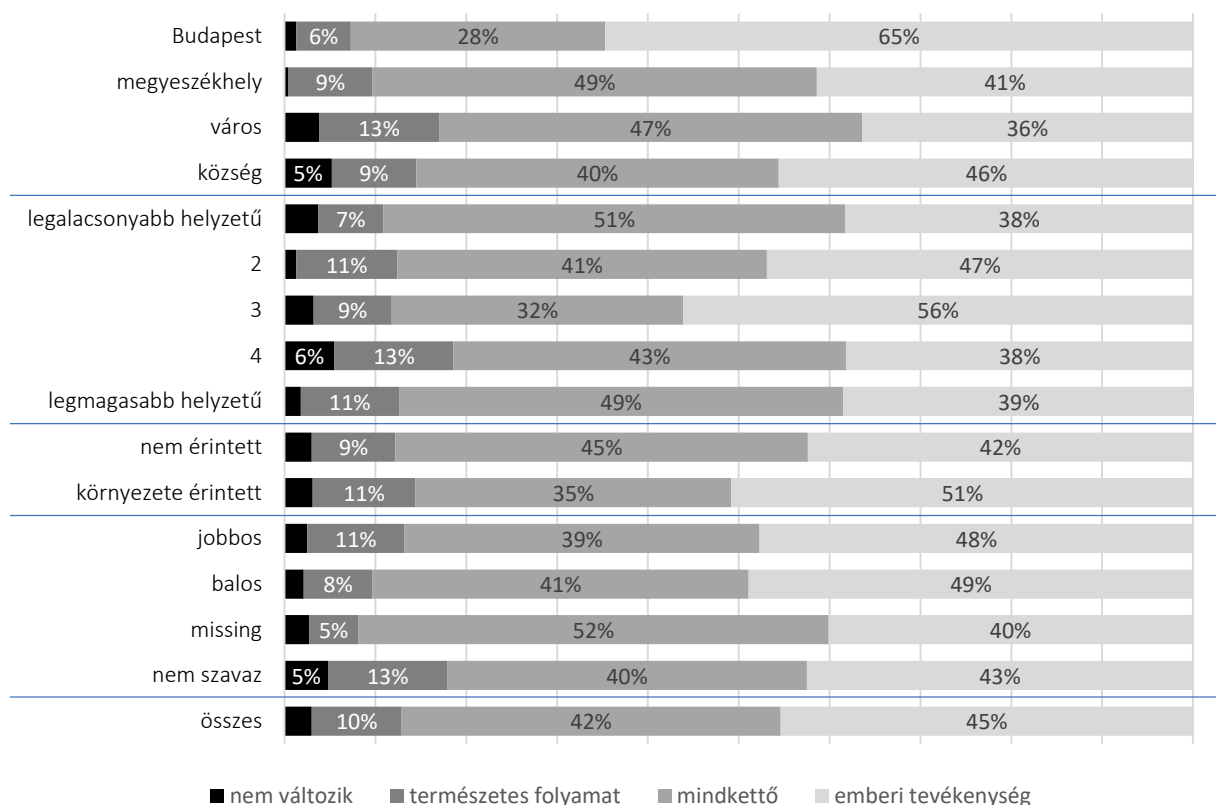
6. ábra Globális és lokális környezeti problémák iránti érzékenység településtípus szerint

4.3. Klímaváltozással kapcsolatos ismeretek és vélemények

A klímaváltozás mivoltát megkérdőjelező és az azt kiváltó folyamatokról való vélemények megoszlását a 7. ábra mutatja.³ Általánosan a magyar társadalom nem kérdőjelezi meg, hogy a klíma változik (97%), azonban annak kiváltó okairól megoszluk a lakosság véleménye. A tudományos konszenzus ellenére a válaszadók szűk tizede szerint elsősorban természetes folyamatok következtében változik a világ klímája. A megkérdezettek legnagyobb arányban (45,4%) úgy gondolják, hogy a klíma körülbelül ugyanolyan mértékben változik a természetes folyamatok és emberi tevékenység hatására. 41% azonban az az álláspontot képviseli, hogy elsősorban emberi tevékenység okozza a világ klímájának változását.

7. ábra A klímaváltozással kapcsolatos álláspontok megoszlása különböző demográfiai változók mentén

³ A következő állítások közül kellett választania a megkérdezettnek:

- 1 – A világ klímája nem változik
- 2 – A világ klímája elsősorban természetes folyamatok következtében változik
- 3 – A világ klímája körülbelül ugyanolyan mértékben változik természetes folyamatok és emberi tevékenység hatására
- 4 – A világ klímája elsősorban emberi tevékenység következtében változik

Leginkább a budapesti, társadalmi helyzetüket középre soroló válaszadók osztják a „mainstream” és média által leginkább közvetített álláspontot, hogy a klímaváltozás elsősorban emberi tevékenység következménye. Ez az állítás összefügg azzal, hogy kik választották a klímaváltozást a legfontosabb környezeti problémának. Ezek alapján kirajzolódni látszik egy társadalmi csoport: a Budapesten élő, magát középosztályba soroló fiatalabb generációk, akik leginkább azonosulnak a klímaváltozással kapcsolatos vélemények főáramával. Emellett hasonlóan gondolkodnak azok, akik környezetére az elmúlt évben legalább nagymértékben hatottak különböző természeti problémák. A klímaváltozással kapcsolatos tudományos konszenzussal ellentétes véleményt leginkább a községben élők és a magukat felső középosztályba (4) sorolók képviselik, valamint azok, akik nem szavaztak 2018-ban az országgyűlési választásokon. Érdekes, hogy a pártpreferencia mentén ebben a kérdésben nincs különbség a véleményekben.

2. táblázat A klímaváltozás következményeinek értékelése (0-nagyon kedvezőtlen, 10-nagyon kedvező)

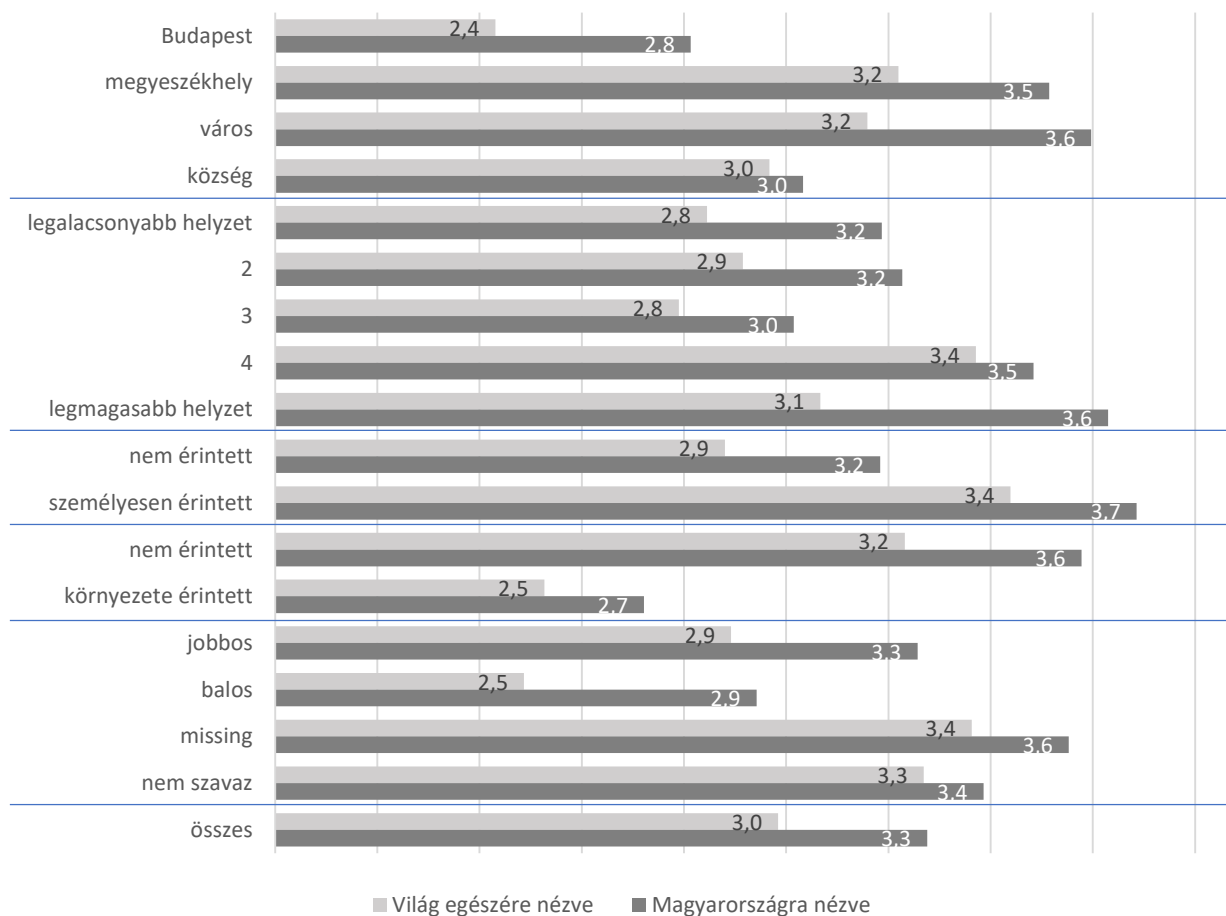
	átlag	szórás	N	
Ön szerint mennyire lesz kedvező vagy kedvezőtlen a klímaváltozás hatása a világ egészére nézve?	2,98	2,257	949	
Ön szerint mennyire lesz kedvező vagy kedvezőtlen a klímaváltozás hatása Magyarországra nézve?	3,28	2,154	949	p<0,001

Azokat, akik elfogadják azt az álláspontot, hogy a világ klímája változik, arról is megkérdezte a kérdőív, hogy szerintük a világ egészére, illetve Magyarországra nézve mennyire kedvező/kedvezőtlen hatással van a klímaváltozás. A véleményeket egy 0-tól 10-ig terjedő skálán mértük, ahol 0 jelenti a nagyon kedvezőtlen hatást, 10 pedig a nagyon kedvező hatást. A 2. táblázat mutatja a klímaváltozást nem tagadók két kérdésre adott átlagértékeit. Összességében a magyar társadalom inkább kedvezőtlennek tartja a klímaváltozás következményeit, azonban szignifikáns különbség mutatkozik a véleményekben arról, hogy a világra vagy Magyarországra nézve van-e kedvezőtlenebb hatása. A válaszadók úgy gondolják, hogy a klímaváltozás a világ egészére nézve negatívabb következményekkel jár.

Az értékeket megvizsgáltuk különböző demográfiai és egyéb változók mentén is. Az 8. ábrán azokat a változókat tüntettük fel, ahol szignifikáns különbséget tapasztaltunk a különböző kategóriákban vagy Magyarországra, vagy az egész világra való hatás tekintetében. A budapesti lakosok az átlagosnál kedvezőtlenebbnek ítélik a klímaváltozás hatását mind hazánk, mind az egész világ szempontjából. Ellenben a megyeszékhelyeken és városban élők az átlagosnál pozitívabban gondolkodnak a lehetséges következményekről. A személyi és környezeti érintettség tekintetében ellentétes kapcsolat figyelhető meg.

Azok, akik személyesen érintettek összességében pozitívabb véleménnyel vannak a klímaváltozás hatásairól, nem érintett társaiknál. Azonban azok, akik környezete érintett a különböző jelenségek (légszennyezés, vízszennyezés, szélsőséges időjárási viszonyok) által, kedvezőtlenebbnek ítélik a klímaváltozás következményeit. A különbségre magyarázat lehet, hogy a személyes érintettség inkább azonosítható egy speciális környezet-szennyezés következményeként, ami a klímaváltozásnál konkrétabb, könnyebben értelmezhető dolog (pl.: vegyszer). Ezért a klímaváltozás jelenségét nem értékeli saját egészségkárosodásuk indikátoraként.

8. ábra A klímaváltozás vélt hatásának demográfiai változók szerinti különbségei

A pártpreferencia alapján is megoszlik a válaszadók véleménye. Alapvetően a baloldali pártokra szavazók a klímaváltozás hatásait kedvezőtlenebbnek látják mind a világ egészére, mind Magyarországra nézve, a jobboldali szavazóknál. Emellett a párt nélküliek kevésbé gondolják negatívnak a klímaváltozás következményeit azoknál, akik tudtak pártot választani (9. ábra).

4.4. Környezetvédelemmel kapcsolatos vélemények

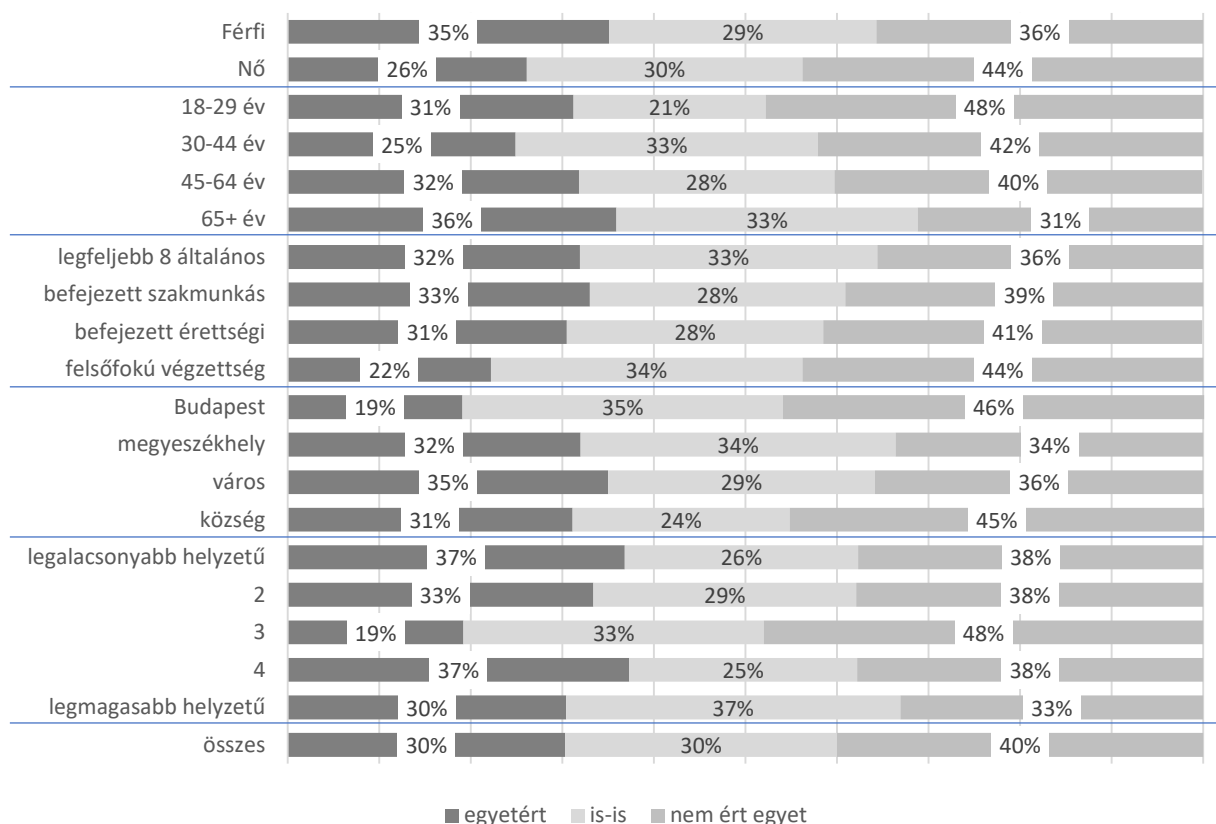
A környezetvédelemmel kapcsolatos vélemények tekintetében összességében 1993-hoz képest a legtöbb állítás tekintetében változást tapasztaltunk. Általánosságban az mondható el, hogy a magyar társadalmat jobban foglalkoztatja a környezet témája, mint 1993-ban és inkább bizakodik a tudományban, azonban már kevésbé látja Magyarország gazdasági növekedésében a környezet megvédésének eszközét. Az egyéni attitűdök alapján is változás figyelhető meg. Míg 1993-ban a társadalom több, mint a fele úgy gondolta, hogy *'a hozzá hasonló embereknek túl nehéz tenni akármit is a környezetért'*, addig 2019-ben a válaszadók harmada értett egyet ezzel az állítással. Továbbá a korábbi 43%-ról 52%-ra növekedett azok aránya, akik úgy gondolják, hogy *'megteszik a környezetért azt, ami helyes, még akkor is, ha több pénzbe és időbe kerül'*, tehát a környezettel kapcsolatos egyéni felelősségvállalás és az egyéni tettekben való hit növekedett a magyar társadalomban.

3. táblázat Környezetvédelemmel kapcsolatos állításokkal való 'határozottan egyetértők' és 'egyetértők' aránya 1993-ban és 2019-ben

	1993	2019
A modern tudomány meg fogja oldani a természeti problémákat anélkül, hogy életmódunkon sokat kellene változtatni.	16,1%	33,0%
Túl sokat foglalkozunk a természet jövőjével, s nem eleget olyan mai problémákkal, mint az árak és a munkanélküliség.	47,1%	30,3%
Majdnem minden, amit ebben a modern életben teszünk, árt a környezetnek.	48,3%	45,9%
Az emberek túl sokat aggódnak az emberi haladásért, miközben tönkreteszik a természetet.	65,6%	45,9%
Hogy megóvjuk a környezetet, ahhoz Magyarországnak gazdasági növekedésre van szüksége.	71,5%	42,7%
A gazdasági fejlődés mindig károsítja a környezetet.	42,0%	45,2%
A hozzám hasonló embereknek túl nehéz tenni akármit is a környezetért.	53,0%	33,9%
Megteszem a környezetért azt, ami helyes, még akkor is, ha több pénzbe és időbe kerül.	43,5%	52,7%
Vannak fontosabb dolgok az életben, mint a környezet védelme.	-	24,5%
Nincs értelme megtenni a környezetért, amit tudok, ha mások nem teszik ugyanezt.	-	18,0%
A környezeti veszélyekkel kapcsolatos állítások többsége el van túlozva.	-	22,1%
Nehezen tudom eldönteni, hogy az életmódom hasznos vagy káros a környezetre.	-	22,9%
A környezeti problémák közvetlen hatással vannak a mindennapi életemre.	-	40,9%

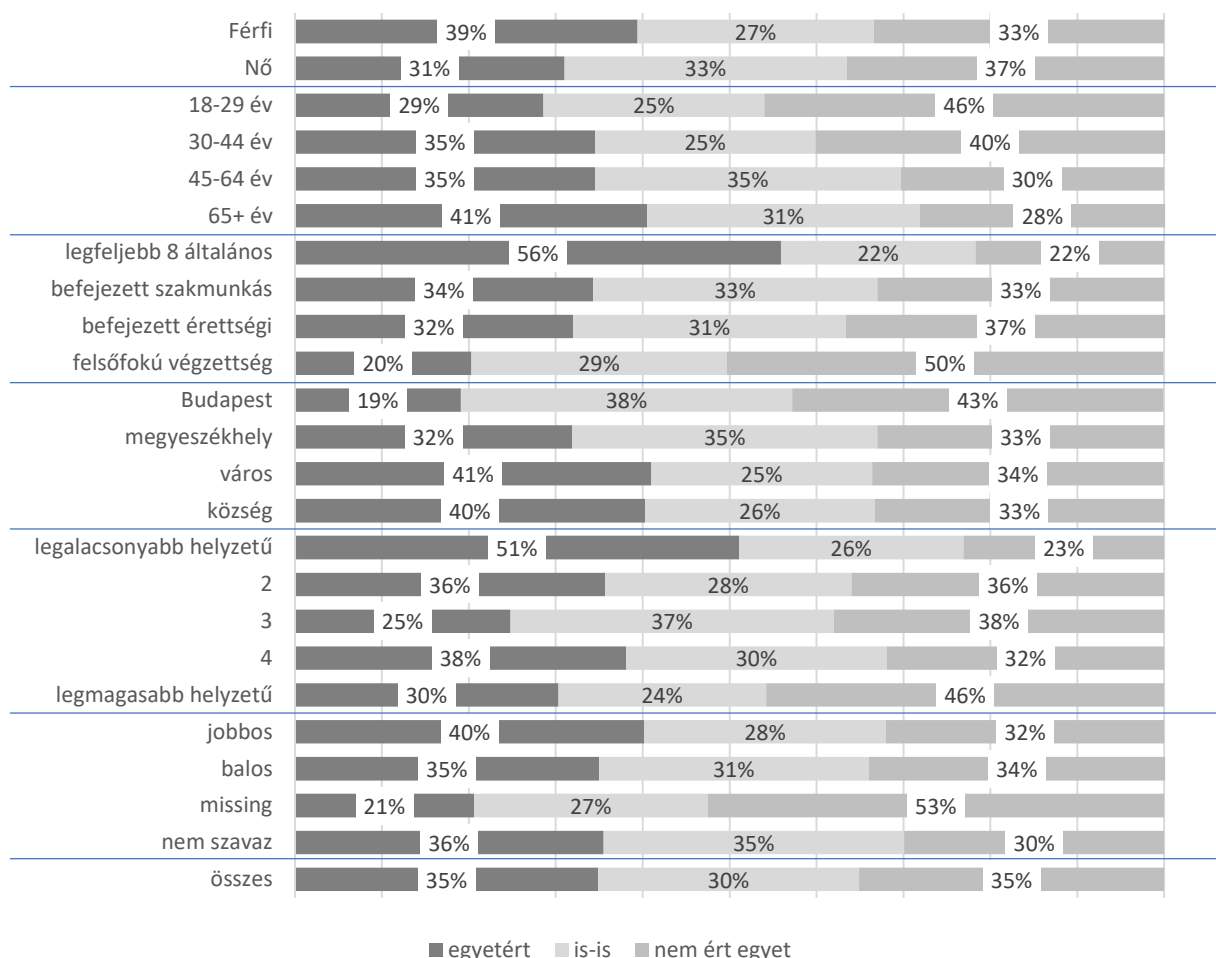
Az állításokkal való egyetértést megvizsgáltuk különböző demográfiai és egyéb magyarázó változóknál is. A tanulmányban kiemelésre azok az állítások kerülnek, melyek leginkább megosztják a társadalmat, azonban mellékletben minden állítás kereszttáblái közzéadásra kerülnek.

9. ábra A 'határozottan egyetértők' és 'egyetértők' aránya: Túl sokat foglalkozunk a természet jövőjével, s nem eleget olyan mai problémákkal, mint az árak és a munkanélküliség

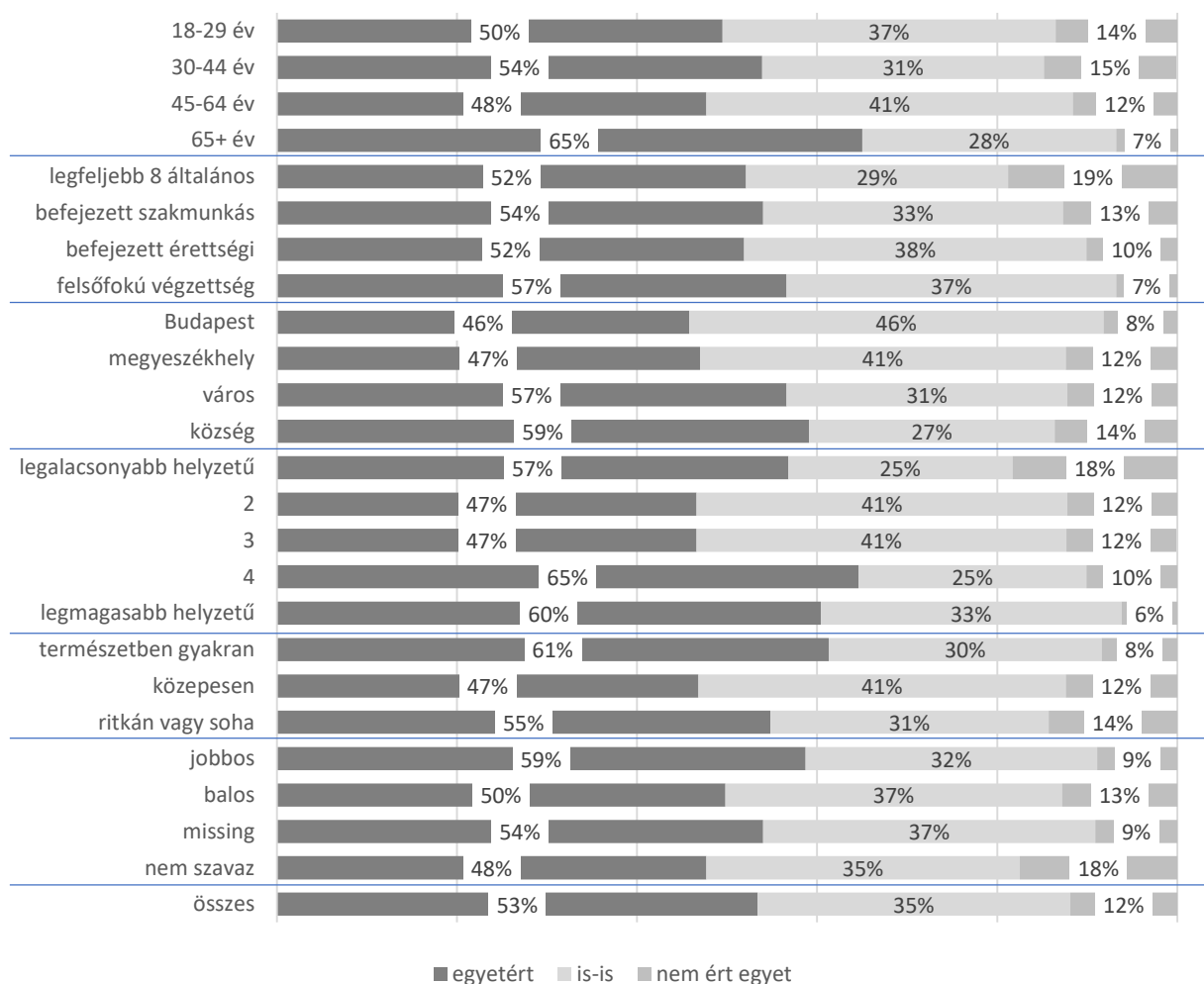
A 9. ábra adatai alapján elmondható, hogy azzal az állítással, hogy 'túl sokat foglalkozunk a természet jövőjével, s nem eleget olyan problémákkal, mint az árak és a munkanélküliség' leginkább a 65 évnél idősebb, városi férfiak értnek egyet. Valamint azok, akik magukat legalacsonyabb társadalmi helyzetűnek vagy a felsőközéposztályba sorolták (4). Az állítással legkevésbé a 45 év alatti, felsőfokú végzettséggel rendelkező, budapesti, magukat a társadalomban középre sorolók értették egyet. A korcsoportok és a legmagasabb iskolai végzettség tekintetében lineáris összefüggés látható, miszerint minél fiatalabb és magasabban iskolázott valaki, annál kisebb arányban tud azonosulni azzal az állítással, hogy túl sokat foglalkozunk a természet jövőjével.

10. ábra A 'határozottan egyetértők' és 'egyetértők' aránya: A hozzám hasonló embereknek túl nehéz tenni akármit is a környezetért

Az egyéni attitűdök szempontjából a 10. ábrán látható, hogy leginkább a 65 év feletti, legfeljebb 8 általánossal rendelkező, magukat a társadalom legalacsonyabb helyzetű tagjainak valló válaszadók értenek leginkább egyet azzal, hogy a hozzájuk hasonló embereknek, túl nehéz tenni akármit is a környezetért. Ezzel az állítással legkevésbé azonosulni a 18-44 éves, felsőfokú végzettséggel rendelkező, Budapesten élő, magát a középosztályba vagy a társadalom legmagasabb rétegbe soroló megkérdezettek tudták. Valamint azok se értettek egyet az állítással, akik nem nyilatkoztak pártpreferenciájukról.

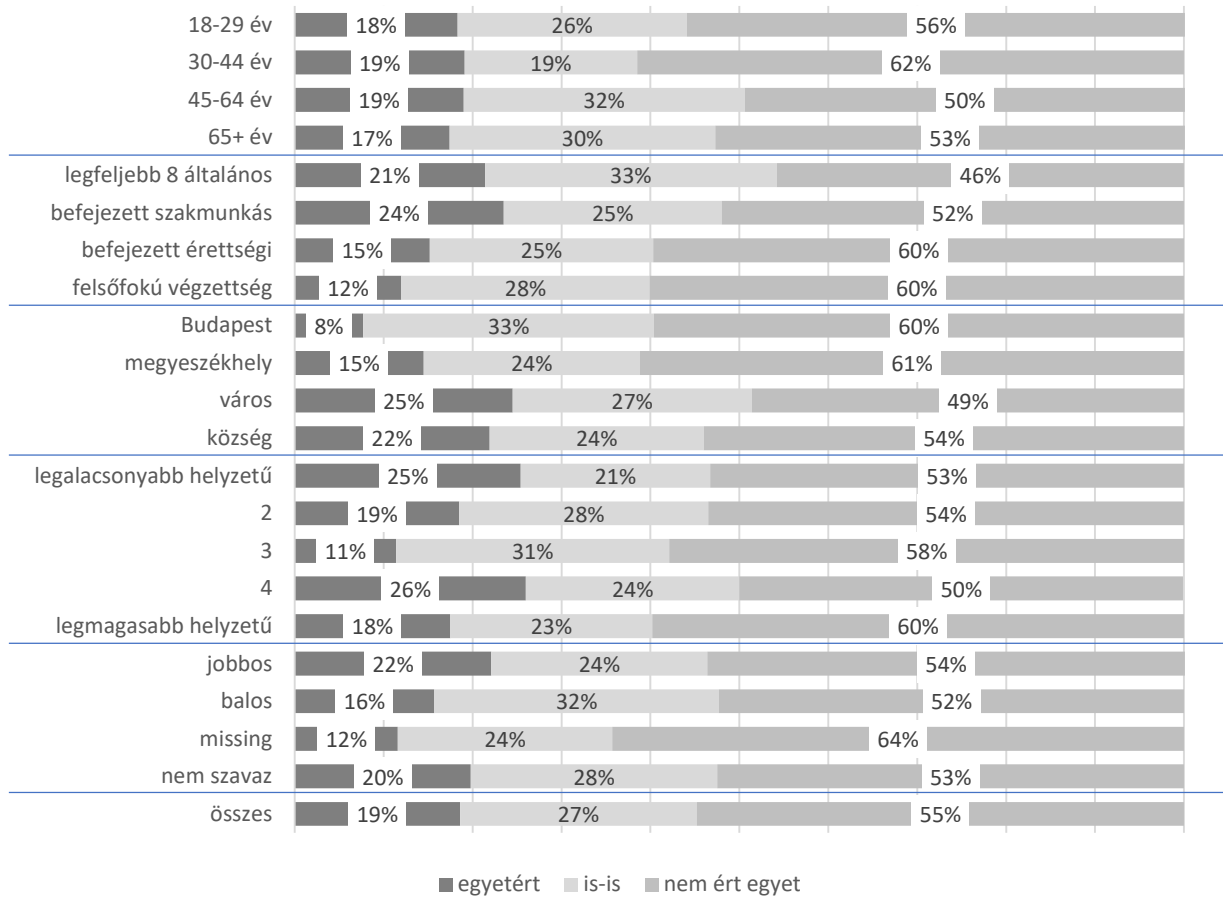
11. ábra A 'határozottan egyetértők' és 'egyetértők' aránya: Megteszem a környezetért azt, ami helyes, még akkor is, ha több pénzbe és időbe kerül

A 11. ábra alapján látható, hogy azzal az állítással, hogy megteszi a környezetért azt, ami helyes, még akkor is, ha több pénzbe és időbe kerül legnagyobb arányban a községekben élők és a 65 év felettek értenek egyet, valamint azok, akik a társadalom legalacsonyabb rétegébe vagy a felső középosztályba (4) sorolják magukat. Emellett a jobboldali pártokra szavazók is az átlagnál nagyobb arányban nyilatkoztak így, valamint azok, akik gyakran töltik szabadidejüket a természetben.

Azonban látható, hogy a különböző csoportok közötti eltérések nem olyan jelentősek, mint más kérdésekben. Ezek az eredmények ellentmondanak az alapvető tendenciákkal, miszerint inkább a budapesti, középosztálybeli, fiatalabb generációk azok, akiket jobban foglalkoztat a környezet és a klímaváltozás.

12. ábra A 'határozottan egyetértők' és 'egyetértők' aránya: Nincs értelme megtenni a környezetért, amit tudok, ha mások nem teszik ugyanezt

Az egyéni felelősségvállalást vizsgáló állítás alapján elmondható, hogy minél iskolázottabb valaki, annál inkább utasítja el azt az álláspontot, hogy nincs értelme megtenni a környezetért, amit lehet, ha mások se teszik ugyanezt. Az egyéni felelősségvállalást legkevésbé elutasítók a Budapesten élők és a társadalmi helyzetüket középre, vagy legmagasabbra sorolók, valamint a 30-45 évesek. Az állítással a legalacsonyabb társadalmi helyzetű vagy magukat felsőközéposztályba soroló, alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező, városi és községben élő válaszadók értettek egyet. Pártpreferencia szerint az egyéni cselekvés súlyát a jobboldali pártokra szavazók és a nem szavazók értékelik le leginkább. A pártot meg nem nevező szavazók azonban egyértelműen nem értenek azzal egyet, hogy ha mások se tesznek a környezetért, akkor nincs értelme az ő cselekedetüknek.

Összességében a klímaváltozást tényéről szinte teljes társadalmi konszenzus van. A magyar társadalmat – ha nem is gondolja prioritásnak a környezet problémáit – foglalkoztatja a klímaváltozás és a környezet védelme. Azonban a témához való kapcsolódás különböző társadalmi csoportokra jellemzőbb: az adatokból kirajzolódik egy fiatalabb, budapesti, középosztálybeli réteg, akik a környezet problémáinak kérdésében véleményükkel leginkább igazodnak a nemzeteket

átívelő, úgymond „mainstream” főáramhoz, ami a klímaváltozást jelenségét ragadja meg és hangsúlyozza az emberi tevékenység hatását a környezetre, valamint a társadalmat egyéni cselekvésre ösztönzi.

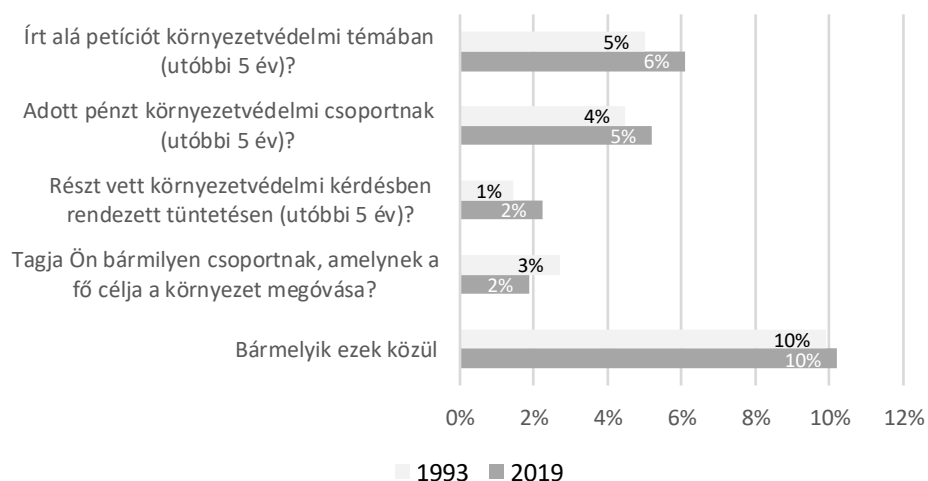
5. Környezettudatosság és környezetvédelmi politikai aktivitás

A környezeti attitűdökkel kapcsolatos felmérések a környezetvédelemmel kapcsolatos cselekvést is részletesen vizsgálták, és megállapították, hogy a környezeti politikai aktivitás és a környezettudatos mindennapi cselekvések két különböző dimenzióját jelentik az ilyen típusú magatartásnak (ld. pl. Dalton 2015). Ezért ebben az elemzésben is külön vizsgáljuk ezt a két metszetet, és harmadik elemként pedig kitérünk arra, hogy a közvélemény mennyire hajlandó a környezet védelme érdekében szokásainak megváltoztatására illetve anyagi áldozatok vállalására.

5.1. Környezetvédelmi politikai aktivitás

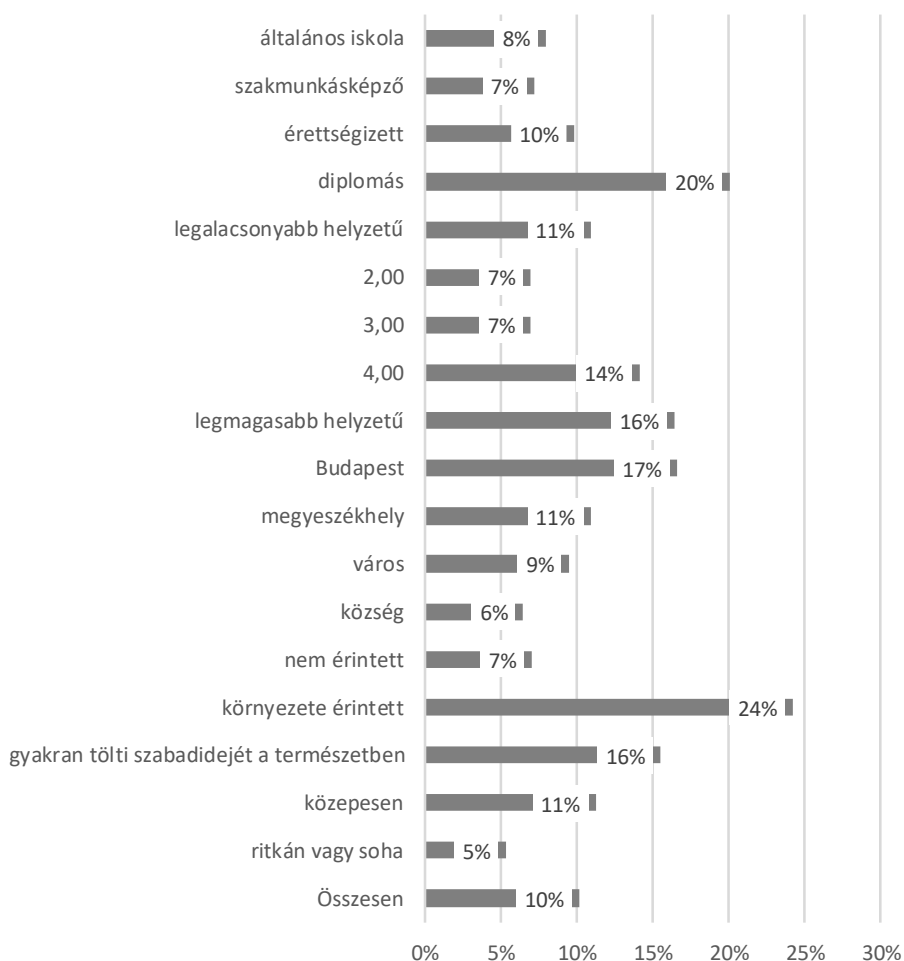
A környezetvédelemmel kapcsolatos politikai aktivitás vizsgálatára az ISSP kutatás megkérdezi, hogy a válaszadó tagja-e olyan csoportnak, amelynek a fő célja a környezet megóvása vagy megőrzése, másrészt felméri, hogy a válaszadó az utóbbi öt évben írt-e alá petíciót környezetvédelmi témában, adott-e pénzt környezetvédelmi csoportnak és vett-e részt környezetvédelmi kérdésben rendezett tüntetésen, demonstráción. A leggyakoribb politikai aktivitás a környezetvédelem érdekében a petíció aláírása, a válaszadók 6%-a számolt be ilyenről az elmúlt öt évben. Pénzt környezetvédelmi csoportnak a válaszadók 5%-a adott, környezetvédelmi tüntetésen pedig 2% vett részt az elmúlt öt évben. A válaszadók 2% tagja olyan csoportnak, amelynek célja a környezet megóvása. Összességében a válaszadók 10%-a számolt be valamilyen környezetvédelmi politikai aktivitásról. Az 1993-as adatokkal összehasonlítva látható, hogy nem történt lényeges változás a környezetvédelmi célú politikai aktivitásban, egy negyedszázaddal korábban és most is a válaszadók egytizede érintett ilyen tevékenységben.

13. ábra Környezetvédelem érdekében kifejtett politikai aktivitás előfordulása

A társadalmi háttérváltozók közül az iskolázottság, a szubjektív társadalmi helyzet, a település típusa, a környezeti érintettség, és a természetben végzett szabadidős aktivitás szerepe lényeges. Az iskolai végzettség szerinti eltérések tekintetében egyértelműen látható, hogy a politikai részvétel a diplomások körében a legmagasabb, 20% azok aránya, akik az elmúlt öt évben valamilyen környezetvédelmi politikai aktivitást fejtettek ki. Társadalmi státusz szerint a magukat legmagasabb helyzetű csoportba sorolók körében magasabb az átlagosnál a politikai aktivitás (16%), a közepes helyzetűek között viszont alacsonyabb az átlagosnál (7%). A budapestiek 16%-a vett részt az elmúlt öt évben valamilyen környezetvédelmi politikai aktivitásban, míg a községekben alacsony a környezetvédelmi tárgyú politikai aktivitás (6%). Az átlagosnál lényegesen magasabb a környezetvédelmi politikai aktivitás azok körében, akik személyesen érintettek (önmaguk, családjuk vagy ismerősük) környezet-szennyezésből fakadó egészségkárosodásban. Ebben a csoportban 24% volt a politikai aktivitásban résztvevők aránya. Szintén magasabb a politikai részvétel azok körében, akik gyakran töltik szabadidejüket a természetben (16%).

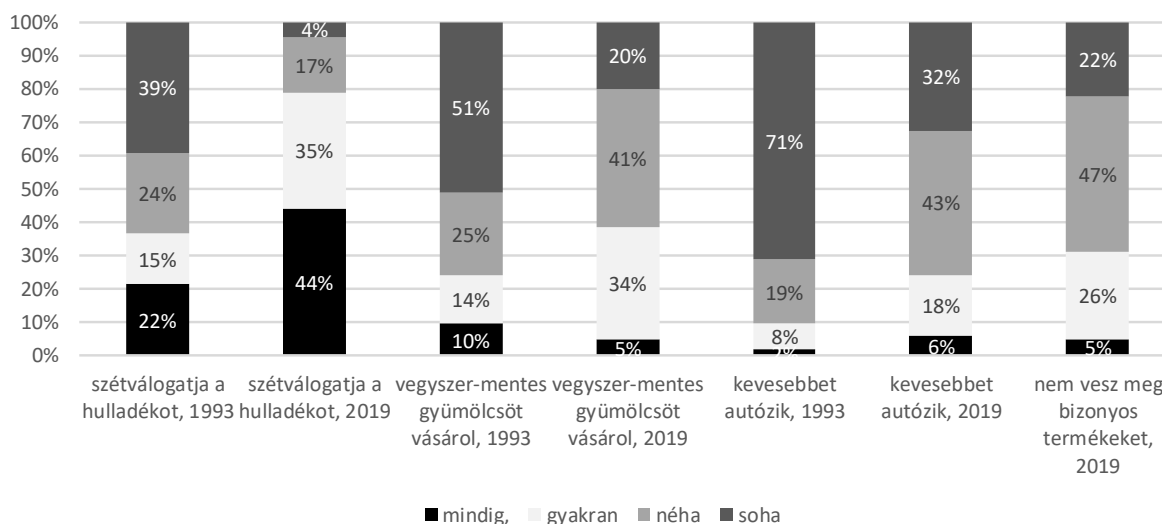
14. ábra Környezetvédelmi politikai aktivitás előfordulása háttérváltozók szerint

5.2. Környezettudatos cselekvés a mindennapokban

A környezetvédelemmel kapcsolatos cselekvések másik szintje, hogy a hétköznapi hulladékkezelési, fogyasztási, utazási döntésekben a háztartások mennyire vannak tekintettel a környezeti szempontokra. Ennek a felmérésére megkérdeztük a válaszadókat, hogy milyen gyakran gyűjtik szelektíven a hulladékot, milyen gyakran korlátozzák az autóhasználatukat környezetvédelmi okokból, milyen gyakran döntenek úgy, hogy nem vesznek meg bizonyos termékeket környezeti okokból és milyen gyakran vásárolnak rovarirtók, vegyszerek felhasználása nélkül termesztett gyümölcsöt, zöldséget. Ezek közül a kérdések közül három, az ISSP 1993-as adatfelvételében is szerepelt, így itt időbeni összehasonlításban tudjuk vizsgálni a válaszokat.

15. ábra: Környezettudatos mindennapi cselekvés előfordulása

Az ábra alapján láthatjuk, hogy a környezettudatos mindennapi magatartás előfordulása jelentősen nőtt 1993 és 2019 között. Azok körében, akiknek településén elérhető volt a szelektív szemétszállítás⁴, 22%-ról 44%-ra nőtt azok aránya, akik mindig szétválogatják a hulladékot, és 39%-ról 4%-ra csökkent azok aránya, akik sosem cselekszenek így. Hasonlóképpen növekedett azok aránya is, akik rovarirtó és vegyszerek használata nélkül termesztett gyümölcsöt, zöldséget vásárolnak. 2019-ben mindig vagy gyakran ilyen zöldséget/gyümölcsöt vásárol az érvényes választ adók 39%-a, szemben az 1993-as 24%-kal⁵. Azok aránya pedig, akik sosem vásárolnak ilyen terméket, 51%-ról 20%-ra csökkent. Nőtt azok aránya is, akik környezet megóvása érdekében kevesebbet

⁴ Az ISSP 1993-as adatfelvételében a válaszadók 21%-a mondta, hogy a szelektív szemétséggyűjtés nem megvalósítható a lakóhelyén, a jelenlegi adatfelvételben mindössze 3% válaszolta ugyanezt.

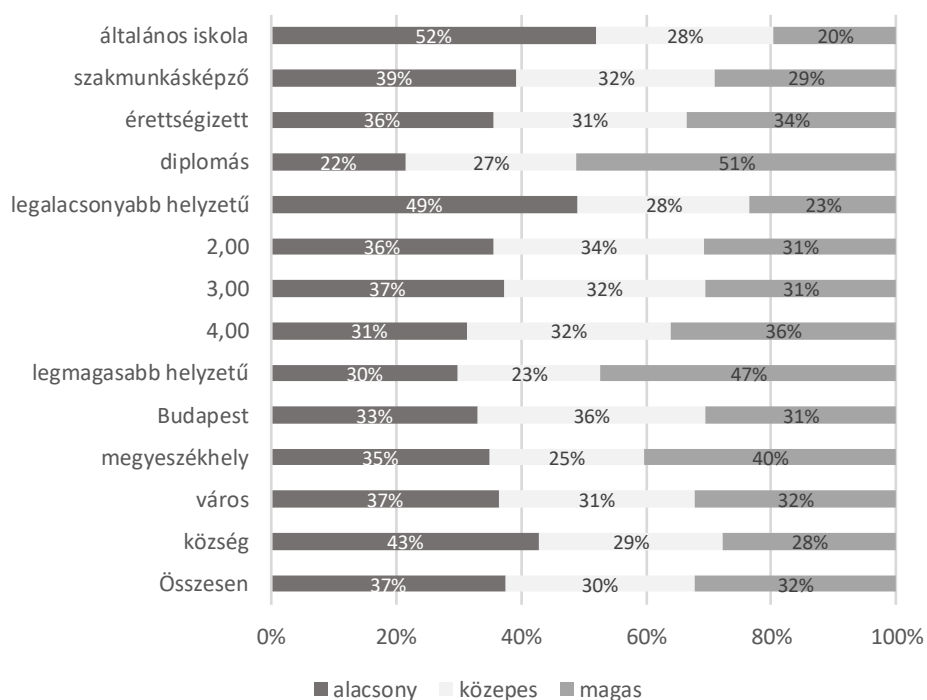
⁵ Az 1993-as adatgyűjtésben 16% mondta, hogy vegyszermentes zöldség/gyümölcs nem elérhető a lakóhelyén illetve 20% válaszolta, hogy sosem vásárol ilyen terméket.

használták autójukat⁶: 10%-ról 24%-ra nőtt azok aránya, akik mindig vagy gyakran így döntenek és 71%-ról 32%-ra csökkent azok aránya, akik sosem cselekszenek így.

Ezen kívül egy másik kérdésben azt mértük fel, hogy a válaszadó az elmúlt hónap során környezetvédelmi megfontolásból csökkentette-e az eldobható áruk használatát (műanyag szatyrok, bizonyos fajta csomagolások, stb.) illetve csökkentette-e energiafogyasztását (például mérsékelte a fűtést, energiatakarékos izzókat vásárolt) a háztartás. A válaszadók 52%-a válaszolta, hogy csökkentette az eldobható áruk használatát környezetvédelmi megfontolásból és 60% volt azok aránya, akik hasonló okok miatt energiafelhasználásukat csökkentették.

A fenti kérdések alapján egy összefoglaló mérőszámot képeztünk azzal kapcsolatban, hogy a mindennapi döntéseik során a válaszadók mennyire viselkednek környezettudatos módon. Minden válaszadóra kiszámítottuk a hat kérdés esetében kapott érvényes válaszok átlagát⁷, és ezek alapján képeztünk három egyforma nagyságú csoportot. Az egyes csoportok tehát az alacsony, közepes illetve magas környezettudatossággal jellemezhető csoportját különítik el a mintának.

16. ábra Környezettudatos viselkedés háttérváltozók szerint (1)

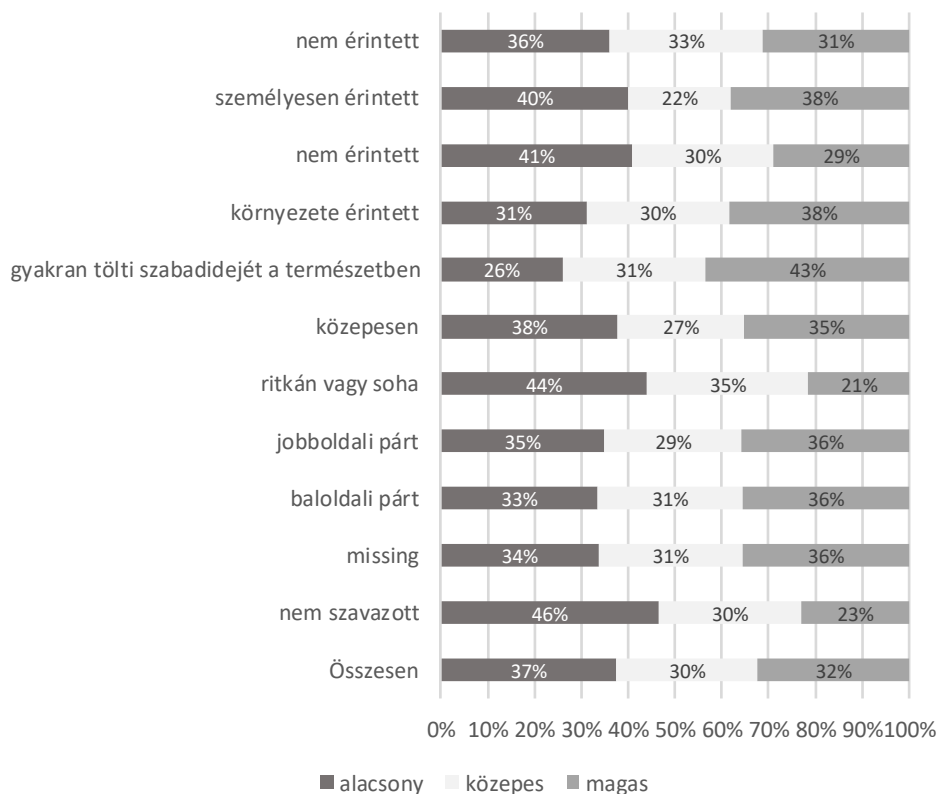

⁶ Az ISSP 1993-as hullámában válaszadók 53%-a nem rendelkezett autóval, így nem tudta megválaszolni a kérdést, az ideai adatfelvételben ez az arány már csak 32% volt.

⁷ Az 1-4-ig terjedő skálán mért itemeket is 0/1-re kódoltuk, úgy hogy a mindig vagy gyakran válaszokat 1-nek, a soha/néha válaszokat nullának kódoltuk. Így végül hat 0/1 skálán mért kérdés átlagát számítottuk ki minden válaszadóra.

Ezután megvizsgáltuk, hogy mely társadalmi csoportokban magasabb az átlagosnál a magas környezettudatossággal jellemezhető egyének aránya (ld. 16. és 17. ábra). A környezetvédelemmel kapcsolatos politikai aktivitás mellett a hétköznapi környezettudatosság esetében is látszik az iskolai végzettség szerepe. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők körében 20%, a diplomások körében viszont 51% a magas környezettudatossággal jellemezhető aránya. Míg a politikai aktivitás esetében a diplomások voltak kiemelkedők, itt az iskolai végzettség növekedésével folyamatosan nő a környezettudatosság. A szubjektív társadalmi státusz növekedésével szintén megfigyelhető a környezettudatosság emelkedése: míg a legalacsonyabb státuszúak körében 23%, a legmagasabb státuszúak körében 47% volt a leginkább környezettudatos csoportba tartozók aránya. Míg a politikai aktivitás Budapesten volt a legmagasabb a hétköznapi környezettudatosság a megszékelyeken élők körében fordult elő legmagasabb arányban.

17. ábra Környezettudatos viselkedés háttérváltozók szerint (2)

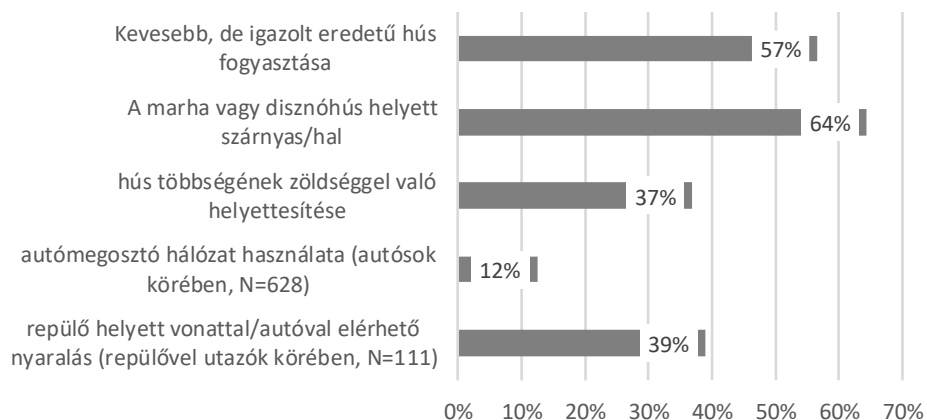
A mindennapi életben környezettudatosabbak azok a válaszadók, akiket jobban érintenek a környezeti problémák. Azok között, akik (vagy családtagjuk, ismerősük) környezeti ártalom miatt egészségkárosodást szenvedtek 38% a magas környezettudatosságúak aránya, és hasonló arányt látunk ott is, ahol a válaszadó lakóhelyét sújtotta valamilyen környezeti probléma. Környezettudatosabbak azok a válaszadók, akik gyakrabban töltik a természetben szabadidejüket (43%). A jobboldali és baloldali pártok szavazói nem különböznek a környezettudatosság

mértékében, ugyanakkor úgy tűnik, hogy a politikailag inaktív népesség (azok a válaszadók, akik nem vettek részt a 2018-as országgyűlési választásokon) kevésbé jellemezhető környezettudatos viselkedéssel.

5.3. Mennyire hajlandók a környezetvédelem érdekében szokásaikon változtatni illetve anyagi áldozatokat hozni?

A környezet védelme az egyéni szokások, cselekvések további megváltoztatását teheti szükségessé a jövőben, olyan fogyasztási szokások átvételét, amelyek kevesebb káros környezeti hatással járnak. A kérdőívben két jelentős környezeti lábnyommal rendelkező tevékenység, a húsfogyasztás és az autós/repülő utazás esetében kérdeztük meg a válaszadókat, hogy mennyire lennének hajlandók fogyasztási szokásaik megváltoztatására.

18. ábra Mennyire hajlandó a környezet védelme érdekében a következőkre?

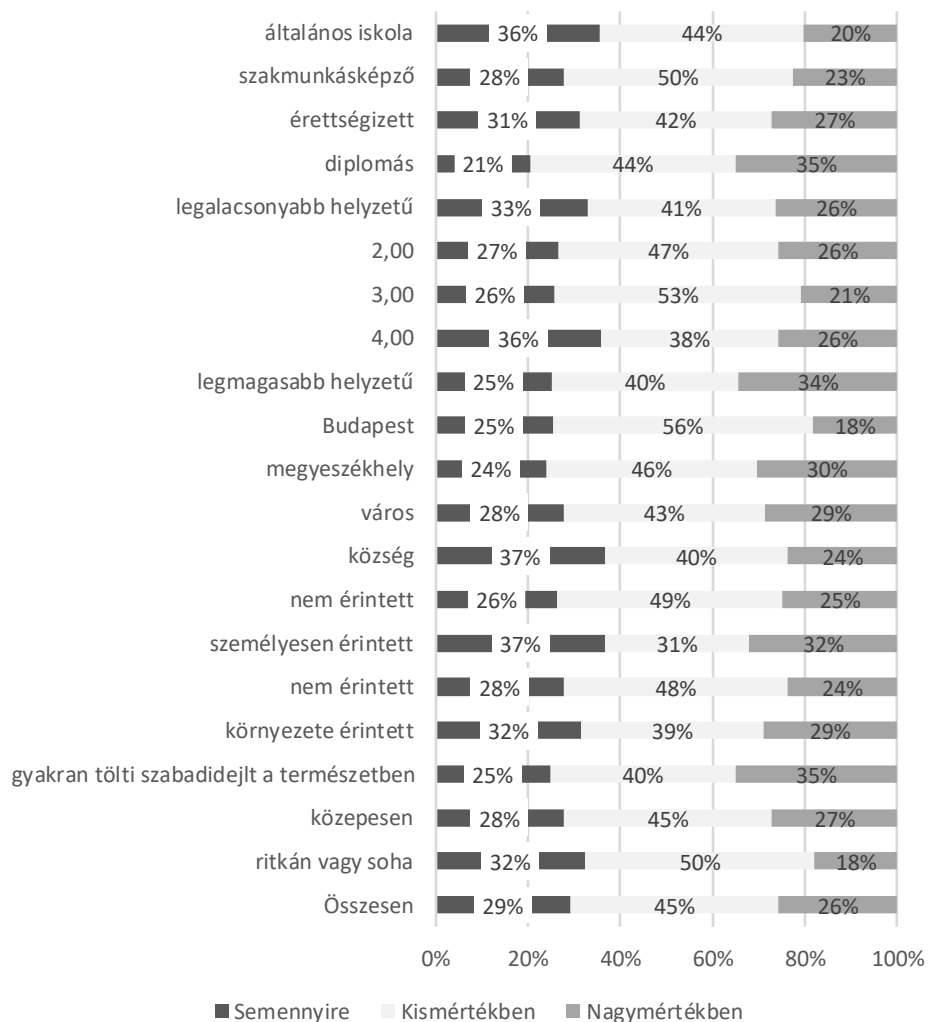

A válaszadók közel kétharmada hajlandó lenne húsfogyasztási szokásaiban a kisebb környezeti károkat okozó szárnyas hús vagy halfogyasztást növelni a nagyobb károkat okozó vörös hús (marha vagy disznóhús) fogyasztásának rovására. A válaszadók 57%-a hajlandó lenne kevesebb, de ellenőrzött forrásból származó hús fogyasztására, ugyanakkor lényegesen kevesebben vannak (37%), akik húsfogyasztásuk többségének zöldséggel való helyettesítésére hajlandóak lennének. Az autótulajdonosok mindössze 12%-a lenne hajlandó kölcsönözött vagy autómegosztó hálózathoz tartozó autó használatára a saját autó helyett. A repülővel közlekedőknek viszont 39%-a hajlandó lenne repülő utazás helyett autóval vagy vonattal utazni a nyaralásra.

A húsfogyasztással kapcsolatos véleményekből egy összesített indexet képeztünk és ennek segítségével vizsgáltuk az attitűdöknek a társadalmi háttérváltozókkal való összefüggését. Az összevont változó három kategóriát különböztet meg: azok semennyire sem hajlandók húsfogyasztásukat csökkentésére, azok akik kisebb mértékben hajlandók változtatni (egy vagy két

változtatásra hajlandók) és azok akik nagyobb mértékben is hajlandók változtatni (mindhárom változtatásra hajlandók)

19. ábra Húsfogyasztásuk csökkentésére mennyire lennének hajlandók?

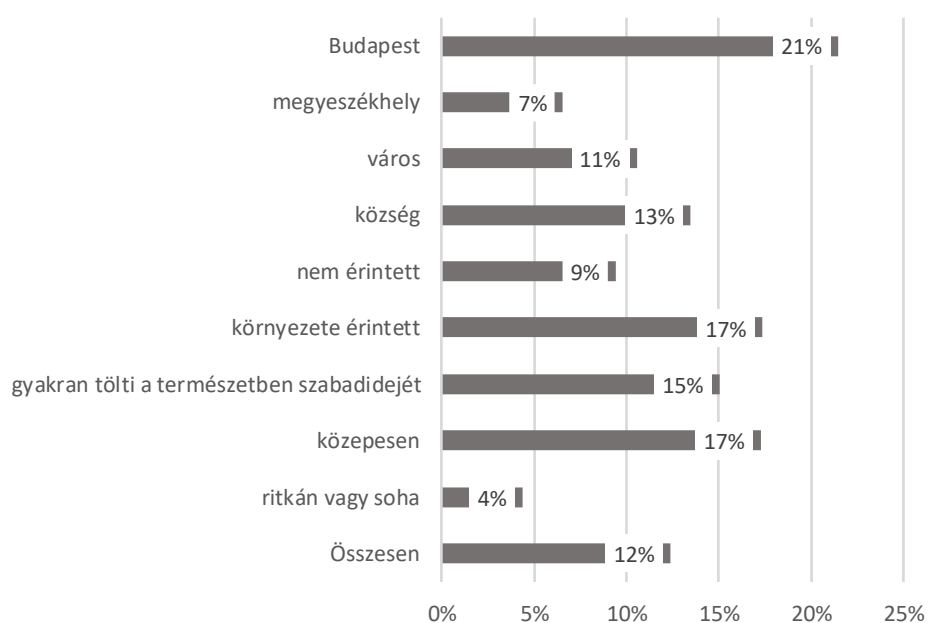

A társadalmi csoportok eltérnek abban a tekintetben, hogy mennyire hajlandók a húsfogyasztás csökkentésére. A diplomások körében 35% azok aránya, akik nagymértékben hajlandók lennének húsfogyasztásukat csökkenteni, míg a legfeljebb általános iskolát végzettek között 20% az erre hajlandók aránya. Ugyancsak nagyobb arányban hajlandók fogyasztásuk csökkentésére azok, akik magas társadalmi helyzetűnek tartják magukat. A kistérségeken élő válaszadók körében voltak a legmagasabb arányban azok, akik nem hajlandók húsfogyasztási szokásaikon változtatni, míg a budapestiek körében volt a legmagasabb azok aránya, akik ugyan kisebb mértékben, de hajlandók a vörös hús fogyasztását csökkenteni. A környezeti ártalom okozta egészségkárosodásban érintettek véleménye jelentősen polarizált: körükben magas azok aránya, akik nem változtatnának húsfogyasztási szokásaikon, de azok aránya is, akik nagymértékben is hajlandók lennének a hús

fogyasztás csökkentésére. Azok, akik gyakran töltik a természetben szabadidejüket az átlagosnál inkább hajlandók húsfogyasztásukat nagymértékben csökkenteni (35%), míg azok körében, akik ritkán vagy sosem töltik szabadidejüket a természetben csak 18% lenne erre hajlandó.

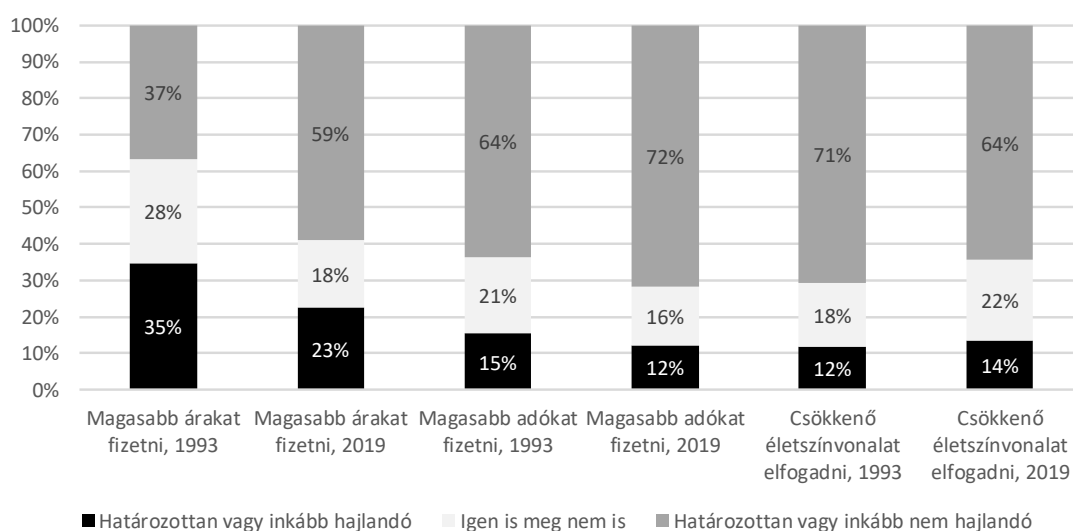
Az autósok körében Budapesten a legmagasabb azok aránya, akik kölcsönzött vagy autómegosztó hálózathoz tartozó autó használatára hajlandók (21%), ugyanakkor meglepő módon a megyeszékhelyeken a legalacsonyabb az erre hajlandó autósok aránya. Azok körében is az átlagosnál magasabb az autómegosztó hálózatot használni hajlandók aránya, akiknek a lakóhelyén környezeti problémák fordultak elő. Az is látható, hogy aki ritkán tölti szabadidejét a természetben az átlagosnál kevésbé hajlandó kölcsönzött vagy megosztott gépkocsi használatára.

20. ábra Autómegosztó hálózathoz tartozó autó használatára hajlandók aránya

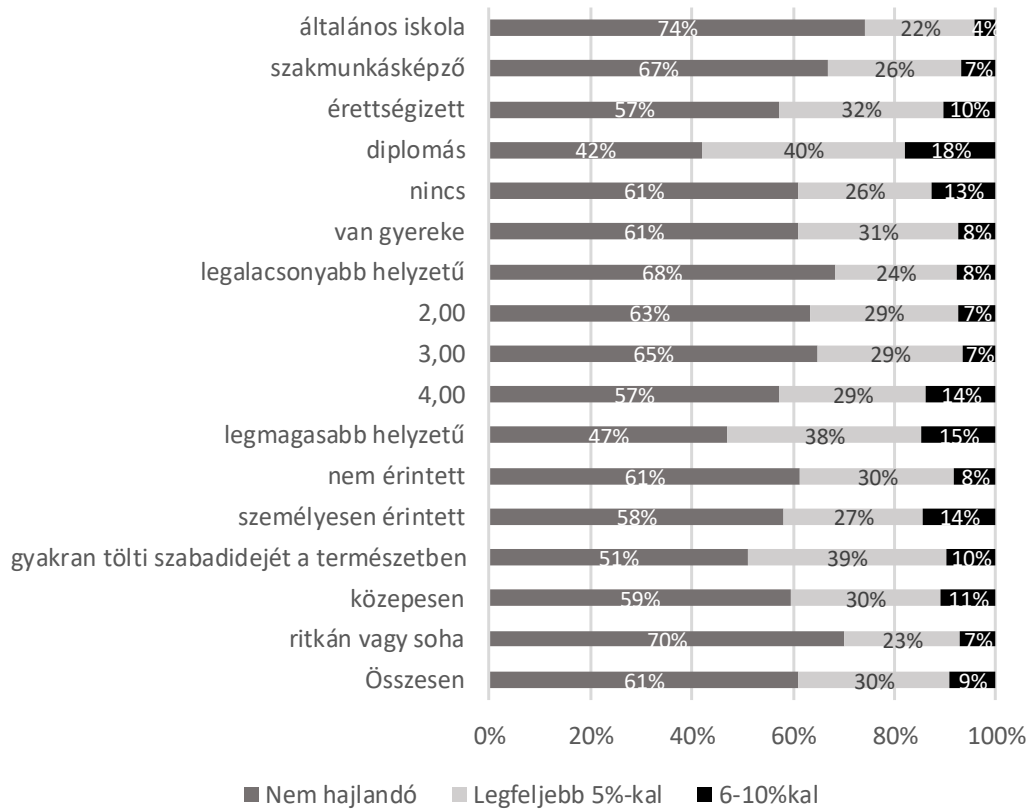
A fogyasztási szokások megváltoztatása, illetve a környezetvédelmi szempontok jobb érvényesítése anyagi áldozatokat is kíván. A kutatásban arra is kíváncsiak voltunk, hogy a válaszadók mennyire készek ezeknek az anyagi következményeknek a vállalására. Az ISSP kutatás kérdőíve mind 1993-ban, mind 2019-ben megkérdezte a válaszadókat, hogy mennyire hajlandók a környezet védelme érdekében magasabb árakat, magasabb adókat fizetni, illetve életszínvonal-csökkenést elfogadni. Az eredményeket összefoglaló ábra alapján világosan látszik, hogy a magasabb árak illetve adók fizetése kevésbé elfogadott 2019-ben, mint 1993-ban. Azok aránya, akik nem hajlandók magasabb árakat fizetni a környezet védelme érdekében 37%-ról 59%-ra nőtt, míg akik magasabb adókat nem hajlandók ezért fizetni 64%-ról 72%-ra növekedett. Ugyanakkor valamelyest csökkent azok aránya, akik nem fogadnának el életszínvonal csökkenést a környezet védelme érdekében (71%-ról 64%-ra).

21. ábra Mennyire hajlandó a környezet védelme érdekében....

Egy külön kérdésben azt is megkérdeztük a válaszadóktól, hogy mennyivel lennének hajlandók többet fizetni egy termékért, ha biztosak lehetnének abban, hogy az környezetbarátabb? A válaszadók 61%-a nem lenne hajlandó többet fizetni, 30%-uk hajlandó lenne legfeljebb 5%-kal többet fizetni a környezetbarátabb termékekért, míg 9%-uk 6-10% körüli felárat is hajlandó lenne a környezetbarát termékekért fizetni. Ennél magasabb felárat a válaszadók elenyésző része volna hajlandó fizetni. A társadalmi csoportok közötti eltérések várakozásainknak megfelelőek: a magasabb iskolai végzettségűek, a magasabb társadalmi státuszúak, akiknek környezeti ártalom miatt bekövetkezett egészségi problémájuk van, és azok akik gyakrabban töltik szabadidejüket a természetben nagyobb hajlandóságot mutatnak arra, hogy magasabb árat fizessenek környezetbarát termékekért.

22. ábra Mennyivel lenne hajlandó többet fizetni egy környezetbarátabb termékért?

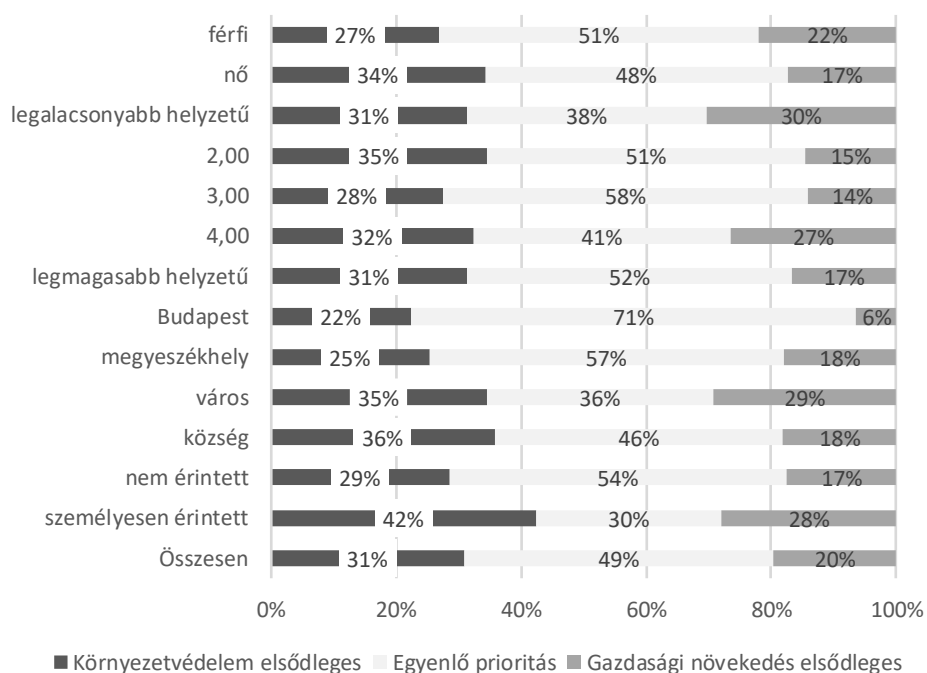
6. Gazdasági tevékenység és környezetvédelem dilemmája

A gazdasági növekedés szempontjai és a környezet-védelmi szempontok konfliktusba kerülhetnek. A válaszadók számára mind a gazdaság fejlesztése (munkahely-teremtés, jövedelem-termelés), mind a környezetvédelmi szempontok fontosak lehetnek, és a két cél konfliktusa esetében döntenie kell, hogy melyik szempontot tartják fontosabbnak. A kérdőívben a válaszadókat megkértük, hogy válasszanak a következő lehetőségek közül: 1) a környezet-védelemnek kell elsőbbséget élvezni, még akkor is, ha ez a gazdasági növekedést lassítja 2) a gazdasági növekedés kell, hogy legyen az elsődleges még akkor is, ha a környezet szenved bizonyos mértékben, vagy egyenlő prioritása kell, hogy legyen a kettőnek. A válaszadók mintegy fele szerint egyenlő prioritása kell, hogy legyen a környezet védelmének és a gazdaság fejlesztésének, 31% szerint a környezetvédelemnek kell elsődlegesnek lennie, a válaszadók 20%-a pedig a gazdaság-fejlesztést részesíti előnyben.

A vélemények eltérőek a válaszadó neme, szubjektív társadalmi státusza, a környezeti problémákkal kapcsolatos érintettség és településtípus szerint. A nők körében 34%, míg a férfiak körében ennél alacsonyabb, 27% azok aránya, akik szerint a környezetvédelmi szempontoknak kell elsőbbséget élveznie. A gazdasági szempontok elsődlegessége pedig a férfiak körében magasabb, és a nők körében alacsonyabb.

A vélemények különböznek szubjektív társadalmi helyzet szerint is: a legalacsonyabb társadalmi helyzetben levők körében az átlagosnál lényegesen magasabb 31% azok aránya, akik szerint a gazdasági növekedésnek kell elsőbbséget élveznie, míg a legmagasabb társadalmi státuszúaknak csak 17% gondolta ugyanezt. Meglepő módon nemcsak a legalacsonyabb státuszúak között, hanem a felső-közép körében is magasabb az átlagosnál a gazdasági növekedés elsőbbségét vallók aránya. A településtípus szerinti különbségek azt mutatják, hogy a városokban a legpolarizáltabb a közvélemény: itt a legalacsonyabb azok aránya, akik szerint egyenlő prioritást kell a két célnak élveznie (36%), és a válaszadók közel egyharmada szerint a gazdasági növekedésnek, 35% szerint pedig a környezetvédelemnek kell elsőbbséget élveznie. Ezzel szemben Budapesten 71% azok aránya, akik szerint egyenlő prioritása kell, hogy legyen a két célnak, és mind a környezetvédelmet, mind a gazdasági fejlődést előnyben részesítők aránya alacsonyabb az átlagosnál. Azok, akik érintettek környezet-szennyezés miatt bekövetkezett egészség-károsodásban (maguk, családtagjaik vagy ismerőseik révén), az átlagosnál lényegesen nagyobb arányban (41%) gondolják, hogy a környezetvédelmi szempontokat kell előnyben részesíteni.

23. ábra Környezetvédelemnek vagy a gazdasági fejlődésnek kell elsőbbséget élvezni?

A gazdasági célok és a környezetvédelmi szempontok konfliktusának jobb szemléltetése érdekében konkrét példák esetében is kérdeztük a válaszadók véleményét. Az első kérdésben egy olyan helyzetet vázoltunk fel, amelyben a válaszadó településén egy fontos új utat terveznek építeni, amely javítaná a településen lakók közlekedési lehetőségeit, de az útépités miatt egy erdőt (ahol sokan sétálnak, sportolnak) ki kellene vágni. A válaszadóknak négy válaszlehetőség közül lehetett választani: 1) feltétlenül támogatná az útépitést 2) csak akkor támogatná, ha a település más részén hasonló nagyságú erdőt telepítenek 3) csak akkor támogatnám az útépitést, ha kikerüli az erdőt, még ha így lényegesen többbe is kerül vagy 4) semmiképpen sem támogatná az útépitést.

A következő példa arról szólt, hogy egy tóparti településen a vízpartra nagy szállodat építenének, de ehhez a tóparti nádas egy részét (ahol sok védett vízimadár, kételtű él) ki kellene irtani. A válaszadók ismét négy lehetőség közül választhattak: 1) feltétlenül támogatná a szállodaépítést, 2) csak akkor támogatná, ha a tópartra más részén hasonló nagyságú nádas telepítenek, 3) csak akkor támogatná a szállodaépítést, ha megkíméli a nádas, még ha így lényegesen többbe is kerül, 4) semmiképpen sem támogatná a szállodaépítést.

A két kérdés hasonló konfliktust vázol fel a gazdasági fejlesztés és a természetvédelem között. Az első kérdés ugyanakkor inkább a környezet rekreációs célú felhasználására helyezi a hangsúlyt és a válaszadó közvetlen érintettségét hangsúlyozza, azzal is, hogy az ő települése lenne a beruházás helyszíne. A második példa a válaszadó számára „távolibb” kontextusba helyezi a dilemmát azzal, hogy nem a válaszadó települése a helyszín, hanem egy meg nem nevezett tóparti település, és nem

egy rekreációs célra használható erdőről van szó, hanem az élővilág számára fontos élőhelynek a megóvásáról.

A válaszadók 5%-a mindenképpen támogatná az útépitést, 33% csak akkor, ha máshol hasonló nagyságú erdőt telepítenek, 48% csak akkor támogatná, ha kikerüli az erdőt, még ha így többre is kerül a beruházás, 14% pedig semmiképpen sem támogatná. A tóparti szállodaépítés esetében magasabb volt azok aránya, akik semmiképpen sem támogatnák a beruházást (23%), és alacsonyabb volt a beruházással kapcsolatban inkább megengedő válaszok elfogadottsága: feltétel nélkül csak 2%, nádas telepítésével pedig 25% támogatná a beruházást.

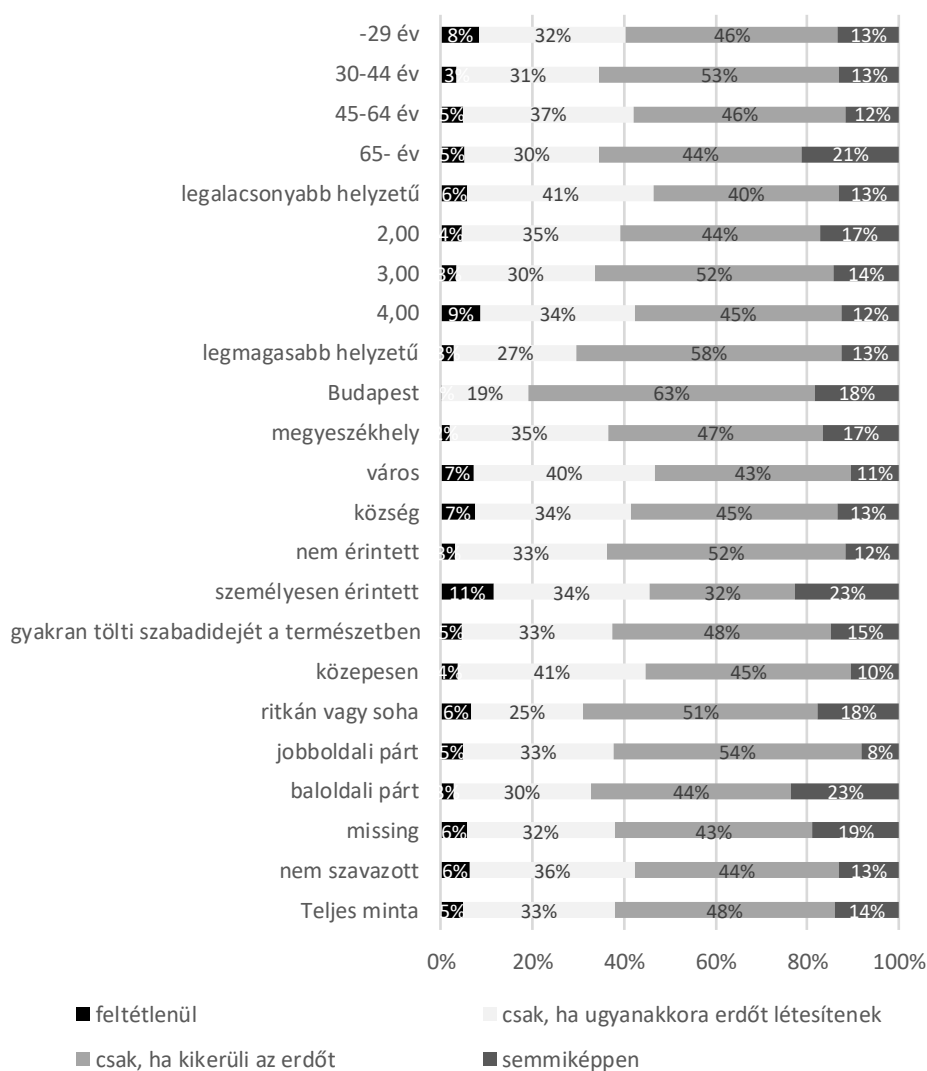
Látható, hogy a válaszadók némileg különbözőképpen ítélték meg a két felvázolt példát, és nagyobb volt a beruházás támogatottsága olyan helyzetben, ahol annak előnyei közvetlenebbül jelentkeznek a válaszadó számára, illetve ahol a környezeti kár inkább rekreációs célból értékes természeti területet érint, és nem az élővilág számára kiemelten fontos élőhelyet. Mindezek mellett a kérdésre adott válaszokban jelentős mértékű összefüggés figyelhető meg: azok körében, akik semmiképpen sem támogatnák az útépitési beruházást 78% azok aránya, akik a szálloda-beruházást sem támogatnák.

4.táblázat A példákban szereplő beruházásokkal kapcsolatos vélemények összefüggése

	feltétlenül támogatná a szálloda beruházást	csak, ha nádasat telepítenek	csak, ha megkíméli a nádasat	semmiképp	Összesen
feltétlenül támogatná az útépitést	20%	33%	33%	15%	100%
csak, ha erdőt telepítenek	2%	62%	25%	11%	100%
csak, ha kikerüli az erdőt	0%	7%	79%	14%	100%
semmiképp	0%	4%	19%	78%	100%
Teljes minta	2%	26%	50%	22%	100%

A példákkal kapcsolatos vélemények eltérőek társadalmi csoportok szerint is. Mivel a két kérdésre adott válaszok között erős az összefüggés, ezért részletesen csak az első példa esetében mutatjuk be.

24. ábra Mennyire támogatná a példában szereplő útépitési beruházást?

Azok aránya, akik semmiképpen sem támogatnák a példában felvázolt útépitési beruházást az átlagos 14%-nál magasabb a 65 éven felüliek körében (21%). A magukat a társadalmi ranglétra tetejére helyezők körében is alacsonyabb a beruházás támogatottsága, hiszen 58% körükben azok aránya, akik csak akkor támogatnák a beruházást, ha az út kikerüli az erdőt, míg a legalacsonyabb társadalmi helyzetűek csoportjában 40% volt a hasonló választ adók aránya. A budapestiek körében is alacsonyabb volt a beruházás támogatottsága: körükben senki sem volt, akik feltétel nélkül támogatná a beruházást, és az átlagosnál nagyobb volt a beruházást mindenképpen elutasítók aránya (18%), illetve azok aránya, akik csak akkor támogatnák az útépitést, ha kikerült az erdőt (63%), még a nagyobb költségek ellenére is. Azok körében, akik személyesen érintettek környezet-szennyezés miatt bekövetkezett egészség-károsodásban magasabb azok aránya, akik semmiképpen sem támogatnák az útépitést (23%), ugyanakkor azok aránya is magasabb az átlagosnál, akik feltétel nélkül támogatnák a beruházást (11%). Meglepő módon az útépitést ellenzők aránya azok körében

a legmagasabb, akik ritkán vagy sosem töltik szabadidejüket a természetben. A baloldali pártok szavazói körében is megfigyelhető a beruházás nagyobb elutasítása: körükben 23% azok aránya, akik semmiképpen sem támogatják az útépitést.

7.Vélemények az intézményekkel kapcsolatban

A kutatásban felmértük a környezet védelmével és fenntarthatósággal kapcsolatos feladatokat ellátó intézmények tevékenységének megítélését. A következő ábra tanúsága szerint a tudományos intézmények tevékenységének a megítélése a legpozitívabb a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjából, az ő szerepüket a válaszadók 57%-a pozitívnak vagy nagyon pozitívnak tartotta. Némileg kevesebben, a válaszadók 48-49% tartotta pozitívnak az NFFT és az jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó ombudsman-helyettes működését. De ehhez közeli volt az agrárminiszter és a gazdasági miniszter szerepének a megítélése is, és a köztársasági elnök megítélése sem maradt el sokkal emögött. A legkevésbé pozitívnak a kormányzat és az ellenzék tevékenységét tartotta a közvélemény.

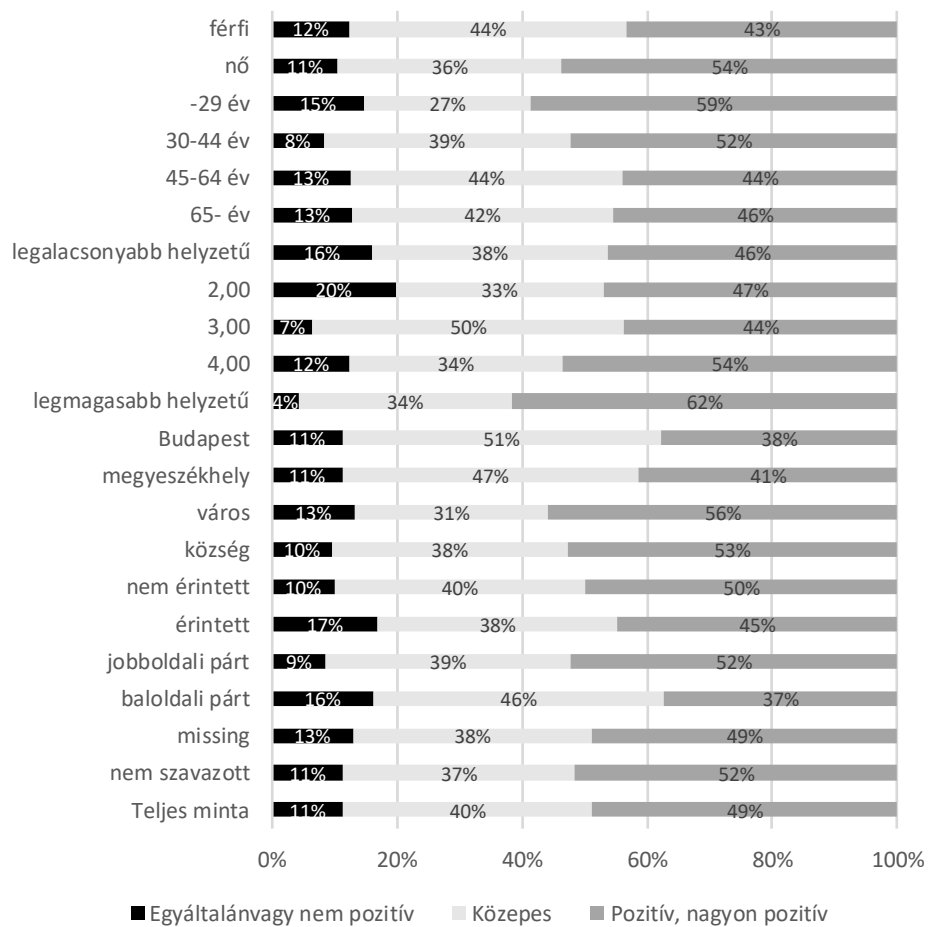
25. Ábra Mennyire tartja pozitívnak az intézmény szerepét a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjából?

Az NFFT szerepét pozitíven megítélők aránya a teljes mintára jellemző 49%-os aránynál magasabb a nők (54%) és a 29 éven aluliak körében (59%). A szubjektív társadalmi státusz emelkedésével is javul a Tanács szerepének a megítélése. A legmagasabb társadalmi helyzetbe sorolók között 62% pozitíven ítéli meg az NFFT szerepét a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjából, és

a jó társadalmi helyzetűek körében (öt fokú skálán négyes) is 54% az NFFT szerepét pozitíven megítélők aránya. A budapestiek körében az átlagosnál alacsonyabb az NFFT szerepét pozitívnak tartók aránya (38%), míg a községekben és a városokban az átlagosnál magasabb (53-56%). Pártpreferencia szerint is van eltérés az NFFT megítélésében, a baloldali pártok szavazói körében az átlagosnál alacsonyabb az NFFT szerepét pozitíven megítélők aránya (37%).

26. ábra Az NFFT szerepének megítélése háttérváltozók szerint

Hivatkozások

- Dalton, R (2015): Waxing or waning? The changing patterns of environmental activism, *Environmental Politics*, 24(4), 530-552.
- Dalton, R. and Rohrschneider, R. (2015): Environmental concerns during a time of duress: an introduction, *Environmental Politics*, 24(4), 523-529.
- Füstös L. – Szalma I. (2010): A változó értékrendszer 2010/1. Értékválság, MTA SZKI, Budapest.
- Franzen, A. and Reto, M. (2010): Environmental Attitudes in Cross-National Perspective: A Multilevel Analysis of the ISSP 1993 and 2000. *European Sociological Review*, Vol. 26(2), 219–234.
- Franzen, A. and Vogl, D. (2013): Two decades of measuring environmental attitudes: A comparative analysis of 33 countries. *Global Environ. Change* 23(5), 1001-1008.
- Mikecz D. (2012): Új pártok, változó mozgalmak: A radikális jobboldali és az alternatív mozgalmak pártosodása. In: Boda Zsolt, Körösi András (eds.) *Van irány? Trendek a magyar politikában*. Budapest, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet – Új Mandátum Kiadó.
- Monostori K.–Hórich B.(2008): Környezettudatosság: attitűd vagy cselekvés? *Szociológiai Szemle* 18(2), 57–86.
- Smith, T. W., Kim, J. and Son, J. (2017): Public Attitudes toward Climate Change and Other Environmental Issues across Countries, *International Journal of Sociology*, 47:1, 62-80.

Mellékletek

Táblázatok

M1. táblázat Melyik a legfontosabb kérdés ma Magyarország számára? (nem környezet vagy környezet)

		más a legfontosabb (%)	környezet a legfontosabb (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	98.2	1.8	443	0.435
	nő	97.5	2.5	517	
Életkor	-29 év	98.7	1.3	120	0.277
	30-44 év	98.6	1.4	311	
	45-64 év	96.7	3.3	342	
	65- év	97.9	2.1	187	
Iskolai végzettség	általános iskola	98.3	1.7	157	0.545
	szakmunkásk.	98.6	1.4	333	
	érettségizett	97.0	3.0	322	
	diplomás	97.4	2.6	147	
Van-e gyermeke?	nincs	99.1	0.9	321	0.043
	van	97.1	2.9	636	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	97.3	2.7	169	0.002
	2,00	99.2	0.8	189	
	3,00	99.8	0.2	279	
	4,00	95.6	4.4	164	
	legmagasabb	94.9	5.1	147	
Település típus	Budapest	96.0	4.0	181	0.158
	megyeszékhely	98.9	1.1	192	
	város	97.4	2.6	308	
	község	98.5	1.5	279	
Személyesen érintett	nem érintett	98.2	1.8	764	0.098
	érintett	96.2	3.8	185	
Környezete érintett	nem érintett	98.0	2.0	619	0.545
	érintett	97.5	2.5	341	
Szabadidő természetben	gyakran	96.8	3.2	254	0.232
	közepesen	97.5	2.5	368	
	ritkán vagy soha	98.9	1.1	333	
Pártpref.	jobboldali párt	98.8	1.2	377	0.386
	baloldali párt	97.0	3.0	186	
	missing	97.0	3.0	149	
	nem szavazott	98.2	1.8	247	
Összesen		97.5	2.5	960	

M2. táblázat Általánosságban Ön mennyire aggódik a környezetet érintő kérdések miatt?

		nem aggódik (1, 2) (%)	is-is (3) (%)	aggódik (4,5) (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	9.1	37.4	53.5	462	0.147
	nő	6.5	34.5	58.9	529	
Életkor	-29 év	11.6	39.1	49.3	128	0.418
	30-44 év	6.8	35.5	57.8	320	
	45-64 év	8.3	34.5	57.2	351	
	65- év	5.7	37.0	57.3	192	
Iskolai végzettség	általános iskola	5.0	37.8	57.1	165	0.000
	szakmunkásk.	9.2	35.3	55.5	343	
	érettségizett	8.1	42.2	49.7	329	
	diplomás	6.6	21.7	71.7	155	
Van-e gyermeke?	nincs	9.0	35.8	55.3	337	0.469
	van	6.8	36.1	57.1	651	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	10.4	36.0	53.6	173	0.680
	2.00	8.3	39.6	52.1	195	
	3.00	6.6	34.6	58.8	290	
	4.00	7.3	36.7	56.0	165	
	legmagasabb	7.5	31.3	61.2	151	
Település típus	Budapest	4.5	34.4	61.1	181	0.002
	megyeszékhely	7.3	45.6	47.1	206	
	város	6.7	36.5	56.8	311	
	község	11.1	29.3	59.5	293	
Személyesen érintett	nem érintett	7.3	35.5	57.2	783	0.547
	érintett	9.4	33.6	57.0	187	
Környezete érintett	nem érintett	8.4	39.1	52.5	645	0.004
	érintett	6.6	29.8	63.6	346	
Szabadidő természetben	gyakran	11.3	28.4	60.3	257	0.005
	közepesen	4.7	38.7	56.6	378	
	ritkán vagy soha	8.7	37.3	54.0	344	
Pártpref.	jobboldali párt	9.0	27.4	63.6	386	0.000
	baloldali párt	5.0	37.4	57.6	189	
	missing	6.2	44.8	48.9	155	
	nem szavazott	8.8	42.0	49.2	261	
Összesen		7.7	35.9	56.4	991	

M3. táblázat Ön szerint melyik környezeti probléma a legfontosabb Magyarország egészére nézve? (nem klímaváltozás vagy klímaváltozás)

		mást említett	klímaváltozás	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	74.4	25.6	464	0.503
	nő	72.4	27.6	534	
Életkor	-29 év	71.1	28.9	128	0.005
	30-44 év	68.4	31.6	321	
	45-64 év	73.5	26.5	355	
	65- év	82.5	17.5	195	
Iskolai végzettség	általános iskola	77.7	22.3	167	0.067
	szakmunkásk.	72.4	27.6	344	
	érettségizett	75.7	24.3	332	
	diplomás	65.7	34.3	155	
Van-e gyermeke?	nincs	72.1	27.9	337	0.478
	van	74.2	25.8	659	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	78.1	21.9	176	0.010
	2.00	75.6	24.4	195	
	3.00	65.8	34.2	292	
	4.00	78.2	21.8	165	
	legmagasabb	73.4	26.6	151	
Település típus	Budapest	66.3	33.7	181	0.041
	megyeszékhely	76.0	24.0	208	
	város	71.9	28.1	311	
	község	77.3	22.7	297	
Személyesen érintett	nem érintett	71.6	28.4	788	0.015
	érintett	80.4	19.6	188	
Környezete érintett	nem érintett	71.4	28.6	651	0.056
	érintett	77.0	23.0	347	
Szabadidő természetben	gyakran	74.7	25.3	261	0.172
	közepesen	70.2	29.8	381	
	ritkán vagy soha	75.9	24.1	345	
Pártpref.	jobboldali párt	73.7	26.3	387	0.000
	baloldali párt	62.0	38.0	189	
	missing	70.4	29.6	158	
	nem szavazott	82.7	17.3	264	
Összesen		73.3	26.7	998	

M4.táblázat Globális vagy lokális környezeti problémák iránt aggódik jobban?

		lokális problémák iránt aggódik jobban (%)	egyformán aggódik (%)	globális problémák iránt aggódik jobban (%)	N	Chi2 szignif
Nem	férfi	14.9	36.0	49.1	461	0.804
	nő	14.4	34.5	51.0	534	
Életkor	-29 év	11.4	37.1	51.5	125	0.448
	30-44 év	14.6	37.8	47.6	321	
	45-64 év	16.1	35.3	48.6	355	
	65- év	14.2	29.6	56.2	195	
Iskolai végzettség	általános iskola	15.4	34.8	49.8	164	0.813
	szakmunkásk.	16.5	34.6	48.9	343	
	érettségizett	13.6	36.8	49.6	332	
	diplomás	12.0	33.2	54.7	155	
Van-e gyermeke?	nincs	14.7	38.6	46.8	335	0.260
	van	14.4	33.6	52.0	658	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	19.4	30.9	49.6	176	0.013
	2,00	16.9	28.4	54.7	193	
	3,00	13.9	40.9	45.2	292	
	4,00	13.6	33.4	53.0	165	
	legmagasabb	7.4	40.3	52.4	151	
Település típus	Budapest	11.7	37.7	50.6	181	0.030
	megyeszékhely	13.7	42.0	44.3	208	
	város	19.0	29.2	51.7	311	
	község	12.5	35.3	52.3	295	
Környezete érintett	nem érintett	13.7	36.4	49.9	787	0.083
	érintett	19.7	30.7	49.6	188	
Személyesen érintett	nem érintett	14.4	35.3	50.4	648	0.924
	érintett	15.2	35.1	49.7	347	
Szabadidő természetben	gyakran	13.8	37.3	48.9	261	0.690
	közepesen	16.4	33.7	50.0	381	
	ritkán vagy soha	12.9	35.2	51.9	345	
Pártpref.	jobboldali párt	12.2	39.3	48.5	387	0.068
	baloldali párt	16.8	31.9	51.3	189	
	missing	12.6	28.7	58.7	156	
	nem szavazott	17.9	35.5	46.6	263	
Összesen		14.5	35.1	50.4	987	

M5. táblázat Melyik klímaváltozással kapcsolatos állítással ért egyet?

		a klíma nem változik (%)	elsődlegesen természetes folyamat miatt (%)	mindkettő (%)	elsődlegesen emberi tevékenység (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	2.4	9.8	44.0	43.8	451	0.422
	nő	3.6	10.1	39.6	46.7	518	
Életkor	-29 év	1.6	7.6	37.9	52.9	121	0.347
	30-44 év	2.5	9.0	40.9	47.7	315	
	45-64 év	3.4	12.6	42.2	41.8	345	
	65- év	4.2	8.1	44.4	43.2	189	
Iskolai végzettség	általános iskola	5.0	11.0	40.1	43.9	161	0.189
	szakmunkásk.	3.8	11.9	39.1	45.3	334	
	érettségizett	2.1	9.4	44.7	43.8	326	
	diplomás	1.3	5.7	42.3	50.7	149	
Van-e gyermeke?	nincs	4.2	11.1	41.3	43.4	323	0.331
	van	2.5	9.4	42.0	46.2	645	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	3.7	7.2	50.8	38.3	168	0.000
	2.00	1.3	11.1	40.7	46.9	190	
	3.00	3.2	8.6	32.1	56.1	284	
	4.00	5.5	13.1	43.2	38.2	164	
	legmagasabb	1.8	10.8	48.9	38.6	150	
Település típus	Budapest	1.3	6.0	28.0	64.7	181	0.000
	megyeszékhely	0.4	9.3	48.9	41.4	196	
	város	3.8	13.2	46.6	36.3	309	
	község	5.2	9.3	39.9	45.7	284	
Személyesen érintett	nem érintett	1.7	7.7	43.8	46.8	767	0.000
	érintett	8.6	20.2	33.8	37.4	186	
Környezete érintett	nem érintett	3.0	9.2	45.4	42.4	628	0.014
	érintett	3.1	11.3	34.8	50.8	342	
Szabadidő természetben	gyakran	3.8	11.5	39.7	45.0	253	0.832
	közepesen	2.8	10.0	40.8	46.4	371	
	ritkán vagy soha	2.8	8.9	43.6	44.7	338	
Pártpref.	jobboldali párt	2.5	10.7	39.1	47.7	380	0.039
	baloldali párt	2.1	7.6	41.4	48.9	186	
	missing	2.7	5.4	51.8	40.0	151	
	nem szavazott	4.8	13.1	39.6	42.5	253	
Összesen		3.0	9.9	41.7	45.4	970	

M6.táblázat Ön szerint mennyire lesz kedvező (10) vagy kedvezőtlen (0) a klímaváltozás...

		N9a. egész világra			N9b. Magyarországra		
		N9a. Az egész világra nézve (átlag)	N	Chi2 szign.	N9b. Magyarországra nézve (átlag)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	3,089	464	0.117	3,368	464	0.215
	nő	2,892	534		3,194	534	
Életkor	-29 év	2,995	128	0.451	3,017	128	0.084
	30-44 év	2,872	321		3,108	321	
	45-64 év	2,964	355		3,413	355	
	65- év	3,213	195		3,482	195	
Iskolai végzettség	általános iskola	3,334	167	0.162	3,203	167	0.753
	szakmunkásk.	2,859	344		3,228	344	
	érettségizett	3,002	332		3,382	332	
	diplomás	2,864	155		3,224	155	
Van-e gyermeke?	nincs	3,04	337	0.641	3,259	337	0.811
	van	2,967	659		3,295	659	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	2,845	176	0.112	3,187	176	0.044
	2.00	2,915	195		3,227	195	
	3.00	2,79	292		3,015	292	
	4.00	3,371	165		3,484	165	
	legmagasabb	3,067	151		3,63	151	
Település típus	Budapest	2,431	181	0.002	2,813	181	0.000
	megyeszékhely	3,22	208		3,515	208	
	város	3,159	311		3,597	311	
	község	2,967	297		3,033	297	
Személyesen érintett	nem érintett	2,88	788	0.003	3,184	788	0.006
	érintett	3,439	188		3,686	188	
Környezete érintett	nem érintett	3,232	651	0.000	3,578	651	0.000
	érintett	2,527	347		2,722	347	
Szabadidő természetben	gyakran	2,955	261	0.666	3,151	261	0.589
	közepesen	3,061	381		3,291	381	
	ritkán vagy soha	2,911	345		3,329	345	
Pártpref.	jobboldali párt	2,892	387	0.001	3,257	387	0.057
	baloldali párt	2,487	189		2,942	189	
	missing	3,363	158		3,553	158	
	nem szavazott	3,269	264		3,386	264	
Összesen		2,984	998		3,276	998	

M7. táblázat Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? – A modern tudomány meg fogja oldani a természeti problémákat anélkül, hogy életmódunkon sokat kellene változtatni.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	32.3	32.0	35.7	446	0.831
	nő	33.6	32.5	33.9	511	
Életkor	-29 év	24.3	35.4	40.3	118	0.153
	30-44 év	33.6	32.0	34.4	313	
	45-64 év	37.2	32.0	30.8	342	
	65- év	29.6	31.2	39.1	183	
Iskolai végzettség	általános iskola	37.0	30.0	33.0	156	0.529
	szakmunkásk.	33.8	29.6	36.7	324	
	érettségizett	32.0	35.8	32.2	321	
	diplomás	29.5	32.8	37.6	155	
Van-e gyermeke?	nincs	33.0	31.8	35.2	323	0.983
	van	33.1	32.3	34.6	632	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	33.3	29.7	37.0	164	0.014
	2.00	35.5	30.7	33.8	189	
	3.00	24.7	38.5	36.8	282	
	4.00	43.1	25.3	31.6	160	
	legmagasabb	35.6	31.9	32.5	147	
Település típus	Budapest	26.5	37.8	35.6	174	0.005
	megyeszékhely	30.4	34.2	35.4	199	
	város	30.7	35.5	33.8	308	
	község	41.5	23.8	34.6	276	
Személyesen érintett	nem érintett	31.6	33.2	35.2	765	0.119
	érintett	39.4	27.9	32.8	180	
Környezete érintett	nem érintett	31.3	36.3	32.4	623	0.001
	érintett	36.1	24.8	39.1	334	
Szabadidő természetben	gyakran	36.1	26.5	37.4	246	0.017
	közepesen	31.2	38.3	30.5	373	
	ritkán vagy soha	32.7	29.4	37.9	333	
Pártpref.	jobboldali párt	34.3	33.6	32.1	377	0.503
	baloldali párt	31.7	30.3	37.9	185	
	missing	29.6	29.2	41.2	148	
	nem szavazott	34.0	33.5	32.4	247	
Összesen		33.0	32.3	34.7	957	

M8.táblázat Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? - Túl sokat foglalkozunk a természet jövőjével, s nem eleget olyan mai problémákkal, mint az árak és a munkanélküliség.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	35.1	29.2	35.7	454	0.004
	nő	26.1	30.1	43.8	523	
Életkor	-29 év	31.2	21.0	47.8	122	0.013
	30-44 év	24.9	33.0	42.1	318	
	45-64 év	31.8	27.9	40.2	347	
	65- év	35.9	32.9	31.2	190	
Iskolai végzettség	általános iskola	31.9	32.5	35.6	163	0.216
	szakmunkásk.	33.0	27.9	39.1	333	
	érettségizett	30.5	28.0	41.4	327	
	diplomás	22.2	34.0	43.8	155	
Van-e gyermeke?	nincs	30.5	31.2	38.3	329	0.628
	van	30.3	28.7	41.0	646	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	36.8	25.5	37.7	170	0.000
	2.00	33.4	28.7	37.9	190	
	3.00	19.2	32.8	48.0	289	
	4.00	37.3	24.9	37.8	165	
	legmagasabb	30.4	36.5	33.1	148	
Település típus	Budapest	19.1	35.0	46.0	181	0.001
	megyeszékhely	32.0	34.4	33.6	201	
	város	35.0	29.1	35.9	309	
	község	31.1	23.7	45.3	285	
Személyesen érintett	nem érintett	30.0	28.0	42.0	778	0.016
	érintett	31.9	36.7	31.4	186	
Környezete érintett	nem érintett	31.2	30.8	38.0	636	0.196
	érintett	28.6	27.6	43.9	342	
Szabadidő természetben	gyakran	34.0	29.0	37.0	256	0.143
	közepesen	26.6	33.3	40.2	374	
	ritkán vagy soha	30.8	26.7	42.5	341	
Pártpref.	jobboldali párt	33.4	27.8	38.8	385	0.454
	baloldali párt	28.6	33.7	37.8	187	
	missing	24.4	31.8	43.8	150	
	nem szavazott	30.3	28.3	41.3	255	
Összesen		30.3	29.7	40.0	977	

M9.táblázat Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? - Majdnem minden amit ebben a modern életben teszünk, árt a környezetnek.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	43.6	36.0	20.4	455	0.357
	nő	47.9	32.6	19.5	523	
Életkor	-29 év	42.0	37.9	20.0	122	0.699
	30-44 év	47.8	32.5	19.7	319	
	45-64 év	44.1	36.7	19.2	346	
	65- év	48.3	30.0	21.7	190	
Iskolai végzettség	általános iskola	48.6	31.1	20.2	161	0.203
	szakmunkásk.	47.0	31.7	21.3	334	
	érettségizett	47.7	34.9	17.5	329	
	diplomás	36.9	41.3	21.9	154	
Van-e gyermeke?	nincs	44.0	32.9	23.2	330	0.202
	van	47.0	34.6	18.3	646	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	45.1	28.6	26.3	170	0.002
	2.00	56.0	28.7	15.3	193	
	3.00	43.4	35.0	21.6	287	
	4.00	47.5	34.7	17.8	165	
	legmagasabb	35.7	45.8	18.5	148	
Település típus	Budapest	32.8	48.5	18.8	181	0.000
	megyeszékhely	43.3	32.4	24.4	202	
	város	45.2	35.6	19.2	311	
	község	56.9	24.8	18.3	283	
Személyesen érintett	nem érintett	46.1	34.4	19.6	779	0.867
	érintett	46.6	32.6	20.8	186	
Környezete érintett	nem érintett	44.8	35.2	20.0	637	0.572
	érintett	48.0	32.4	19.7	341	
Szabadidő természetben	gyakran	46.2	30.5	23.4	258	0.000
	közepesen	32.6	43.7	23.7	373	
	ritkán vagy soha	60.5	26.3	13.2	342	
Pártpref.	jobboldali párt	48.4	31.8	19.8	385	0.529
	baloldali párt	48.1	34.8	17.1	189	
	missing	43.9	37.3	18.8	150	
	nem szavazott	41.7	35.5	22.8	254	
Összesen		45.9	34.2	19.9	978	

M10. táblázat Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? - Az emberek túl sokat aggódnak az emberi haladásért, miközben tönkreteszik a természetet.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyedül ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	44.5	26.6	29.0	456	0.707
	nő	47.1	25.9	27.1	524	
Életkor	-29 év	48.8	18.0	33.3	123	0.019
	30-44 év	43.8	27.0	29.1	320	
	45-64 év	44.2	25.6	30.2	346	
	65- év	50.4	31.1	18.5	191	
Iskolai végzettség	általános iskola	49.9	24.3	25.8	162	0.086
	szakmunkásk.	44.8	24.9	30.3	335	
	érettségizett	49.3	27.1	23.6	330	
	diplomás	36.4	29.1	34.5	153	
Van-e gyermeke?	nincs	47.5	24.6	27.9	332	0.721
	van	45.2	26.8	28.1	646	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	41.2	21.4	37.4	171	0.053
	2.00	49.1	25.9	25.0	192	
	3.00	41.7	30.2	28.1	289	
	4.00	52.5	25.1	22.4	165	
	legmagasabb	47.2	25.1	27.7	148	
Település típus	Budapest	33.4	35.7	30.9	181	0.010
	megyeszékhely	46.2	25.7	28.1	205	
	város	49.9	22.6	27.5	311	
	község	49.1	24.5	26.4	283	
Személyesen érintett	nem érintett	47.8	26.1	26.2	781	0.017
	érintett	37.2	27.8	35.0	187	
Környezete érintett	nem érintett	45.6	27.7	26.7	638	0.271
	érintett	46.4	23.3	30.3	342	
Szabadidő természetben	gyakran	47.1	25.1	27.7	259	0.025
	közepesen	40.1	30.1	29.8	372	
	ritkán vagy soha	51.9	21.9	26.2	343	
Pártpref.	jobboldali párt	52.2	22.9	24.9	386	0.068
	baloldali párt	41.6	30.8	27.6	188	
	missing	42.5	27.9	29.7	151	
	nem szavazott	41.5	26.7	31.8	255	
Összesen		45.9	26.2	27.9	980	

M11.táblázat Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? - Hogy megóvjuk a környezetet, ahhoz Magyarországnak gazdasági növekedésre van szüksége.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	45.1	34.1	20.8	447	0.352
	nő	40.5	36.6	22.9	503	
Életkor	-29 év	44.7	30.4	24.9	117	0.334
	30-44 év	41.8	34.3	23.8	315	
	45-64 év	39.6	39.2	21.3	337	
	65- év	48.5	33.5	18.0	182	
Iskolai végzettség	általános iskola	42.9	40.2	16.9	153	0.571
	szakmunkásk.	42.4	33.2	24.4	325	
	érettségizett	44.2	35.0	20.8	320	
	diplomás	39.9	36.1	24.0	153	
Van-e gyermeke?	nincs	46.1	34.3	19.5	317	0.273
	van	41.1	35.7	23.2	632	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	42.4	34.1	23.5	161	0.622
	2.00	44.1	32.6	23.2	186	
	3.00	38.7	38.6	22.7	284	
	4.00	40.9	36.5	22.6	161	
	legmagasabb	50.1	31.6	18.3	146	
Település típus	Budapest	28.9	54.3	16.8	173	0.000
	megyeszékhely	42.2	32.4	25.4	201	
	város	46.0	32.3	21.6	300	
	község	48.0	29.1	22.9	276	
Személyesen érintett	nem érintett	43.5	34.4	22.1	756	0.408
	érintett	39.1	39.4	21.5	183	
Környezete érintett	nem érintett	45.7	34.0	20.3	615	0.034
	érintett	37.1	38.0	24.9	335	
Szabadidő természetben	gyakran	42.8	34.5	22.8	250	0.680
	közepesen	40.4	35.9	23.7	368	
	ritkán vagy soha	45.0	35.4	19.6	327	
Pártpref.	jobboldali párt	45.4	33.7	20.9	378	0.282
	baloldali párt	42.0	37.0	21.1	188	
	missing	45.7	29.3	25.0	146	
	nem szavazott	37.0	40.7	22.3	239	
Összesen		42.7	35.4	21.9	950	

M12.táblázat Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? - A gazdasági fejlődés mindig károsítja a környezetet.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	42.4	33.3	24.3	451	0.236
	nő	47.8	30.7	21.5	511	
Életkor	-29 év	40.9	28.8	30.3	122	0.525
	30-44 év	44.8	33.7	21.5	313	
	45-64 év	46.4	32.2	21.4	343	
	65- év	46.7	30.4	22.9	185	
Iskolai végzettség	általános iskola	43.7	27.8	28.4	153	0.404
	szakmunkásk.	45.1	30.6	24.4	330	
	érettségizett	46.2	34.5	19.3	325	
	diplomás	45.2	33.4	21.4	154	
Van-e gyermeke?	nincs	44.5	30.7	24.7	324	0.644
	van	45.7	32.3	22.0	636	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	45.1	26.1	28.7	165	0.000
	2.00	52.7	28.4	18.9	188	
	3.00	34.7	36.4	28.9	286	
	4.00	47.9	36.4	15.6	162	
	legmagasabb	52.3	28.7	19.1	148	
Település típus	Budapest	38.9	43.3	17.8	176	0.013
	megyeszékhely	44.7	32.6	22.7	203	
	város	49.6	28.0	22.4	307	
	község	44.8	28.5	26.7	276	
Személyesen érintett	nem érintett	44.3	32.7	23.0	767	0.424
	érintett	49.2	28.2	22.6	182	
Környezete érintett	nem érintett	41.7	33.1	25.2	623	0.008
	érintett	51.7	29.8	18.5	339	
Szabadidő természetben	gyakran	41.4	29.7	28.9	250	0.000
	közepesen	38.7	36.6	24.8	368	
	ritkán vagy soha	55.1	28.3	16.6	339	
Pártpref.	jobboldali párt	50.8	33.6	15.7	378	0.000
	baloldali párt	50.7	25.8	23.4	189	
	missing	33.8	33.4	32.9	146	
	nem szavazott	39.4	33.2	27.3	249	
Összesen		45.2	31.9	22.8	962	

M13.táblázat Mennyire ért egyet a következő állításokkal? - A hozzám hasonló embereknek túl nehéz tenni akármit is a környezetért.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	39.4	27.2	33.4	457	0.018
	nő	31.0	32.5	36.5	526	
Életkor	-29 év	28.6	25.4	46.0	125	0.002
	30-44 év	34.5	25.4	40.2	317	
	45-64 év	34.5	35.2	30.3	348	
	65- év	40.5	31.4	28.2	194	
Iskolai végzettség	általános iskola	55.9	22.4	21.7	163	0.000
	szakmunkásk.	34.3	32.7	33.0	339	
	érettségizett	32.0	31.4	36.7	327	
	diplomás	20.3	29.4	50.2	155	
Van-e gyermeke?	nincs	33.3	28.2	38.4	331	0.317
	van	35.8	30.7	33.4	650	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	51.1	25.8	23.1	172	0.000
	2.00	35.7	28.3	36.0	191	
	3.00	24.8	37.2	38.0	290	
	4.00	38.1	30.0	31.9	164	
	legmagasabb	30.3	23.9	45.8	151	
Település típus	Budapest	19.1	38.1	42.7	181	0.000
	megyeszékhely	31.9	35.1	33.0	201	
	város	41.0	25.4	33.5	311	
	község	40.3	26.4	33.3	289	
Személyesen érintett	nem érintett	34.7	28.8	36.5	779	0.097
	érintett	35.5	35.4	29.0	187	
Környezete érintett	nem érintett	36.3	28.4	35.3	638	0.282
	érintett	32.4	33.0	34.6	345	
Szabadidő természetben	gyakran	39.4	22.0	38.5	260	0.022
	közepesen	32.8	34.0	33.2	375	
	ritkán vagy soha	34.0	31.1	34.9	343	
Pártpref.	jobboldali párt	40.2	27.8	32.0	386	0.000
	baloldali párt	35.0	31.0	34.1	188	
	missing	20.6	26.9	52.5	154	
	nem szavazott	35.5	34.6	29.9	256	
Összesen		34.9	30.0	35.1	983	

M14.táblázat Mennyire ért egyet a következő állításokkal? - Megteszem a környezetért azt, ami helyes, még akkor is, ha több pénzbe és időbe kerül.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	55.6	32.4	12.0	455	0.378
	nő	51.5	36.6	11.9	525	
Életkor	-29 év	49.5	37.0	13.5	123	0.002
	30-44 év	53.9	31.3	14.7	320	
	45-64 év	47.7	40.7	11.6	344	
	65- év	65.0	28.2	6.9	194	
Iskolai végzettség	általános iskola	52.1	29.1	18.8	164	0.021
	szakmunkásk.	54.0	33.3	12.7	333	
	érettségizett	51.9	38.0	10.1	329	
	diplomás	56.6	36.6	6.8	154	
Van-e gyermeke?	nincs	50.9	37.0	12.1	331	0.466
	van	54.8	33.3	11.9	646	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	56.8	24.9	18.3	172	0.000
	2.00	46.6	41.2	12.2	192	
	3.00	46.6	41.1	12.2	286	
	4.00	64.6	25.3	10.1	165	
	legmagasabb	60.4	33.4	6.2	151	
Település típus	Budapest	45.8	46.0	8.2	179	0.001
	megyeszékhely	47.0	40.6	12.4	203	
	város	56.6	31.2	12.2	309	
	község	59.1	27.3	13.6	289	
Személyesen érintett	nem érintett	54.5	34.1	11.4	778	0.415
	érintett	49.5	37.4	13.1	187	
Környezete érintett	nem érintett	54.4	35.3	10.3	639	0.110
	érintett	51.5	33.6	15.0	342	
Szabadidő természetben	gyakran	61.3	30.3	8.4	261	0.002
	közepesen	46.8	40.8	12.4	374	
	ritkán vagy soha	54.8	30.9	14.3	340	
Pártpref.	jobboldali párt	58.7	32.4	8.9	383	0.012
	baloldali párt	49.8	37.4	12.8	187	
	missing	54.0	36.9	9.1	154	
	nem szavazott	47.7	34.8	17.5	257	
Összesen		53.4	34.7	11.9	980	

M15.táblázat Mennyire ért egyet a következő állításokkal? - Vannak fontosabb dolgok az életben, mint a környezet védelme.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	24.1	43.2	32.7	451	0.987
	nő	24.6	42.7	32.6	521	
Életkor	-29 év	24.4	36.3	39.3	123	0.037
	30-44 év	19.9	47.5	32.6	313	
	45-64 év	24.5	44.8	30.7	343	
	65- év	31.4	36.6	32.0	194	
Iskolai végzettség	általános iskola	29.1	40.8	30.1	163	0.057
	szakmunkásk.	27.9	43.8	28.2	338	
	érettségizett	19.8	42.6	37.6	318	
	diplomás	21.0	44.1	34.9	153	
Van-e gyermeke?	nincs	25.4	42.3	32.4	326	0.887
	van	24.0	43.1	32.9	645	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	29.6	42.8	27.7	173	0.015
	2.00	27.7	41.4	31.0	187	
	3.00	15.9	48.0	36.1	283	
	4.00	29.6	36.3	34.1	165	
	legmagasabb	24.8	43.4	31.8	151	
Település típus	Budapest	20.0	46.8	33.1	181	0.178
	megyeszékhely	23.5	39.3	37.2	196	
	város	25.5	46.5	28.0	310	
	község	26.6	39.2	34.2	285	
Személyesen érintett	nem érintett	24.8	42.0	33.2	774	0.482
	érintett	22.1	46.8	31.1	185	
Környezete érintett	nem érintett	24.0	45.4	30.6	632	0.086
	érintett	25.0	38.5	36.5	340	
Szabadidő természetben	gyakran	20.6	41.6	37.7	255	0.007
	közepesen	21.1	45.0	33.9	374	
	ritkán vagy soha	30.8	41.8	27.5	338	
Pártpref.	jobboldali párt	24.6	39.0	36.4	383	0.239
	baloldali párt	21.6	49.7	28.7	186	
	missing	23.5	43.5	33.0	150	
	nem szavazott	26.6	43.8	29.6	253	
Összesen		24.4	43.0	32.6	972	

M16.táblázat Mennyire ért egyet a következő állításokkal? - Nincs értelme megtenni a környezetért, amit tudok, ha mások nem teszik ugyanezt.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	18.1	25.1	56.8	448	0.492
	nő	19.0	27.9	53.1	524	
Életkor	-29 év	18.3	25.8	56.0	123	0.023
	30-44 év	19.1	19.4	61.5	309	
	45-64 év	19.0	31.6	49.5	346	
	65- év	17.4	29.9	52.8	194	
Iskolai végzettség	általános iskola	21.4	32.8	45.8	162	0.004
	szakmunkásk.	23.5	24.5	52.0	336	
	érettségizett	15.2	25.1	59.7	321	
	diplomás	12.0	27.9	60.1	153	
Van-e gyermeke?	nincs	18.1	19.9	62.0	323	0.001
	van	18.9	30.1	51.0	647	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	25.4	21.3	53.3	172	0.002
	2.00	18.5	28.0	53.5	188	
	3.00	11.4	30.7	57.9	284	
	4.00	26.0	24.0	49.9	164	
	legmagasabb	17.5	22.7	59.8	151	
Település típus	Budapest	7.7	32.7	59.6	178	0.000
	megyeszékhely	14.5	24.3	61.2	199	
	város	24.5	26.9	48.6	311	
	község	21.9	24.1	54.0	283	
Személyesen érintett	nem érintett	18.1	25.0	57.0	773	0.050
	érintett	21.3	31.7	47.0	183	
Környezete érintett	nem érintett	18.7	25.2	56.1	632	0.409
	érintett	18.5	29.2	52.3	340	
Szabadidő természetben	gyakran	16.6	27.0	56.4	259	0.017
	közepesen	16.3	31.0	52.7	369	
	ritkán vagy soha	22.6	20.8	56.5	340	
Pártpref.	jobboldali párt	22.1	24.3	53.7	380	0.036
	baloldali párt	15.7	32.0	52.3	186	
	missing	11.6	24.1	64.3	152	
	nem szavazott	19.8	27.7	52.5	254	
Összesen		18.6	26.6	54.8	972	

M17.táblázat Mennyire ért egyet a következő állításokkal? - A környezeti veszélyekkel kapcsolatos állítások többsége el van túlozva.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	24.3	29.3	46.4	450	0.408
	nő	20.9	29.1	50.1	516	
Életkor	-29 év	17.4	23.2	59.4	123	0.055
	30-44 év	21.8	26.7	51.5	313	
	45-64 év	23.6	33.7	42.7	343	
	65- év	24.7	29.1	46.2	187	
Iskolai végzettség	általános iskola	24.6	27.5	48.0	157	0.053
	szakmunkásk.	27.1	26.7	46.2	332	
	érettségizett	20.9	30.9	48.2	324	
	diplomás	13.7	32.7	53.7	155	
Van-e gyermeke?	nincs	22.1	26.5	51.4	326	0.357
	van	22.7	30.3	47.0	638	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	29.2	22.9	47.9	167	0.023
	2.00	23.2	26.9	49.9	185	
	3.00	16.9	30.4	52.7	286	
	4.00	27.7	32.1	40.2	162	
	legmagasabb	19.7	32.7	47.7	149	
Település típus	Budapest	18.8	39.0	42.2	177	0.000
	megyeszékhely	14.5	32.4	53.1	206	
	város	29.4	26.6	43.9	303	
	község	23.1	23.4	53.6	281	
Személyesen érintett	nem érintett	21.2	28.7	50.1	768	0.101
	érintett	26.9	31.3	41.9	182	
Környezete érintett	nem érintett	22.7	31.8	45.4	633	0.022
	érintett	21.9	24.2	53.9	334	
Szabadidő természetben	gyakran	16.7	35.2	48.2	255	0.002
	közepesen	20.8	28.8	50.5	372	
	ritkán vagy soha	29.2	25.1	45.7	333	
Pártpref.	jobboldali párt	27.3	30.9	41.8	379	0.002
	baloldali párt	18.6	31.3	50.2	186	
	missing	12.9	27.4	59.7	146	
	nem szavazott	23.5	26.2	50.3	255	
Összesen		22.5	29.2	48.4	967	

M18.táblázat Mennyire ért egyet a következő állításokkal? - Nehezen tudom eldönteni, hogy az életmódom hasznos vagy káros a környezetre.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	22.7	27.7	49.6	454	0.269
	nő	22.2	32.4	45.4	521	
Életkor	-29 év	14.0	34.6	51.4	124	0.036
	30-44 év	23.0	27.2	49.9	314	
	45-64 év	25.1	33.5	41.4	347	
	65- év	22.1	26.5	51.5	190	
Iskolai végzettség	általános iskola	35.8	27.3	36.9	161	0.000
	szakmunkásk.	22.2	30.2	47.7	337	
	érettségizett	21.8	30.4	47.8	323	
	diplomás	10.3	33.0	56.8	154	
Van-e gyermeke?	nincs	21.2	27.0	51.8	329	0.160
	van	23.1	31.6	45.3	644	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	29.2	24.9	45.9	171	0.010
	2.00	25.0	30.5	44.5	190	
	3.00	17.5	35.5	47.0	286	
	4.00	28.2	24.4	47.4	162	
	legmagasabb	16.0	30.1	53.9	151	
Település típus	Budapest	10.7	35.8	53.5	179	0.000
	megyeszékhely	17.0	33.5	49.4	200	
	város	28.6	30.5	40.9	311	
	község	26.7	24.0	49.2	285	
Személyesen érintett	nem érintett	20.4	29.7	50.0	772	0.004
	érintett	30.5	30.9	38.6	187	
Környezete érintett	nem érintett	24.5	28.5	47.0	635	0.070
	érintett	18.5	33.4	48.1	340	
Szabadidő természetben	gyakran	22.7	25.9	51.4	255	0.050
	közepesen	19.4	35.1	45.5	376	
	ritkán vagy soha	25.5	27.5	47.0	341	
Pártpref.	jobboldali párt	25.2	30.7	44.1	380	0.011
	baloldali párt	22.6	29.4	48.0	189	
	missing	11.3	29.0	59.8	151	
	nem szavazott	24.7	30.8	44.5	256	
Összesen		22.4	30.2	47.4	975	

M19.táblázat Mennyire ért egyet a következő állításokkal? - A környezeti problémák közvetlen hatással vannak a mindennapi életemre.

		'határozottan egyetért' és 'egyetért' (%)	egyet is ért meg nem is (%)	„határozottan nem ért egyet” és „nem ért egyet” (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	38.7	40.5	20.7	451	0.580
	nő	41.2	37.3	21.4	523	
Életkor	-29 év	38.8	40.1	21.1	125	0.649
	30-44 év	37.6	38.7	23.7	315	
	45-64 év	42.0	37.1	21.0	344	
	65- év	41.6	41.3	17.0	190	
Iskolai végzettség	általános iskola	38.4	38.5	23.1	160	0.587
	szakmunkásk.	43.6	35.4	21.0	337	
	érettségizett	39.6	40.7	19.7	322	
	diplomás	35.2	42.6	22.2	155	
Van-e gyermeke?	nincs	40.3	37.1	22.6	328	0.673
	van	40.1	39.5	20.4	644	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	45.5	31.1	23.3	167	0.063
	2.00	44.0	36.8	19.2	189	
	3.00	36.1	45.5	18.3	288	
	4.00	39.1	34.1	26.8	163	
	legmagasabb	39.3	41.0	19.7	151	
Település típus	Budapest	31.7	60.5	7.9	181	0.000
	megyeszékhely	31.6	29.4	39.0	201	
	város	42.3	35.7	22.0	307	
	község	48.9	35.1	16.0	285	
Személyesen érintett	nem érintett	40.2	39.1	20.7	772	0.855
	érintett	41.9	36.7	21.4	187	
Környezete érintett	nem érintett	34.9	41.1	23.9	633	0.000
	érintett	49.6	34.5	15.9	341	
Szabadidő természetben	gyakran	48.1	32.1	19.8	256	0.001
	közepesen	34.6	46.7	18.8	372	
	ritkán vagy soha	40.5	35.0	24.5	340	
Pártpref.	jobboldali párt	44.1	33.9	22.0	384	0.201
	baloldali párt	40.7	40.3	19.0	188	
	missing	38.1	40.2	21.7	152	
	nem szavazott	34.6	44.4	20.9	251	
Összesen		40.1	38.8	21.1	974	

M20.táblázat Részt vett-e valamilyen környezetvédelmi témájú politikai cselekvésben?

		Nem aktív (%)	Valamilyen aktivitás (%)	N	Chi2 szignif
Nem	férfi	88.5	11.5	464	0.172
	nő	91.0	9.0	534	
Életkor	-29 év	87.0	13.0	128	0.257
	30-44 év	89.6	10.4	321	
	45-64 év	89.2	10.8	355	
	65- év	93.2	6.8	195	
Iskolai végzettség	általános iskola	92.1	7.9	167	0.000
	szakmunkásk.	92.8	7.2	344	
	érettségizett	90.2	9.8	332	
	diplomás	79.9	20.1	155	
Van-e gyermeke?	nincs	88.1	11.9	337	0.199
	van	90.7	9.3	659	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	89.1	10.9	176	0.006
	2,00	93.0	7.0	195	
	3,00	93.1	6.9	292	
	4,00	85.9	14.1	165	
	legmagasabb	83.6	16.4	151	
Település típus	Budapest	83.4	16.6	181	0.005
	megyeszékhely	89.1	10.9	208	
	város	90.5	9.5	311	
	község	93.5	6.5	297	
Környezete érintett	nem érintett	93.0	7.0	788	0.000
	érintett	75.8	24.2	188	
Személyesen érintett	nem érintett	89.6	10.4	651	0.748
	érintett	90.3	9.7	347	
Szabadidő természetben	gyakran	84.5	15.5	261	0.000
	közepesen	88.8	11.2	381	
	ritkán vagy soha	94.7	5.3	345	
Pártpref.	jobboldali párt	91.1	8.9	387	0.080
	baloldali párt	84.9	15.1	189	
	missing	90.1	9.9	158	
	nem szavazott	91.3	8.7	264	
Összesen		89.8	10.2	998	

M21.táblázat Környezettudatosság a mindennapi döntésekben

		Alacsony környezet- tudatosság (%)	Közepes környezet- tudatosság (%)	Magas környezet- tudatosság (%)	N	Chi2 szigni f
Nem	férfi	38.4	29.6	32.0	464	0.847
	nő	36.7	30.7	32.6	534	
Életkor	-29 év	44.7	27.9	27.4	128	0.153
	30-44 év	37.9	30.4	31.7	321	
	45-64 év	38.4	27.5	34.2	355	
	65- év	30.4	36.3	33.3	195	
Iskolai végzettség	általános iskola	52.0	28.4	19.6	167	0.000
	szakmunkásk.	39.3	31.7	28.9	344	
	érettségizett	35.5	30.9	33.5	332	
	diplomás	21.5	27.4	51.1	155	
Van-e gyermeke?	nincs	38.2	32.4	29.5	337	0.362
	van	37.2	29.2	33.6	659	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	49.1	27.5	23.4	176	0.000
	2,00	35.5	33.7	30.7	195	
	3,00	37.2	32.2	30.6	292	
	4,00	31.4	32.4	36.2	165	
	legmagasabb	30.0	22.8	47.3	151	
Település típus	Budapest	33.1	36.3	30.6	181	0.024
	megyeszékhely	34.9	24.7	40.4	208	
	város	36.5	31.2	32.3	311	
	község	42.9	29.3	27.8	297	
Környezete érintett	nem érintett	36.1	32.6	31.3	788	0.000
	érintett	40.1	21.7	38.2	188	
Személyesen érintett	nem érintett	40.9	30.1	29.1	651	0.000
	érintett	31.1	30.5	38.4	347	
Szabadidő természetben	gyakran	25.9	30.7	43.4	261	0.000
	közepesen	37.9	26.8	35.3	381	
	ritkán vagy soha	44.0	34.6	21.5	345	
Pártpref.	jobboldali párt	34.9	29.5	35.7	387	0.007
	baloldali párt	33.4	31.0	35.6	189	
	missing	33.7	30.7	35.6	158	
	nem szavazott	46.5	30.4	23.1	264	
Összesen		37.5	30.2	32.3	998	

M22.táblázat Mennyire hajlandó húsfogyasztását csökkenteni?

		Semennyire (%)	Kis-mértékben (%)	Nagy-mértékben (%)	N	Chi2 szignif
Nem	férfi	31.5	45.9	22.6	464	0.092
	nő	27.2	44.5	28.3	534	
Életkor	-29 év	31.6	40.2	28.2	128	0.383
	30-44 év	29.4	48.6	22.0	321	
	45-64 év	30.4	43.2	26.3	355	
	65- év	25.0	46.1	28.8	195	
Iskolai végzettség	általános iskola	35.7	44.0	20.3	167	0.007
	szakmunkásk.	27.8	49.6	22.6	344	
	érettségizett	31.3	41.6	27.2	332	
	diplomás	20.5	44.4	35.1	155	
Van-e gyermeke?	nincs	32.6	41.3	26.1	337	0.171
	van	27.6	46.9	25.5	659	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	32.9	40.7	26.4	176	0.008
	2,00	26.7	47.5	25.8	195	
	3,00	25.8	53.5	20.7	292	
	4,00	35.9	38.2	25.9	165	
	legmagasabb	25.1	40.5	34.4	151	
Település típus	Budapest	25.4	56.3	18.3	181	0.001
	megyeszékhely	24.0	45.6	30.4	208	
	város	27.8	43.5	28.7	311	
	község	36.6	39.7	23.7	297	
Környezete érintett	nem érintett	26.5	48.8	24.8	788	0.000
	érintett	36.7	31.2	32.1	188	
Személyesen érintett	nem érintett	27.9	48.3	23.8	651	0.022
	érintett	31.7	39.2	29.1	347	
Szabadidő természetben	gyakran	24.8	40.2	35.0	261	0.000
	közepesen	27.9	45.1	27.1	381	
	ritkán vagy soha	32.4	49.7	17.9	345	
Pártpref.	jobboldali párt	24.8	47.6	27.6	387	0.011
	baloldali párt	27.3	47.7	25.0	189	
	missing	26.9	43.6	29.4	158	
	nem szavazott	38.3	40.7	21.0	264	
Összesen		29.2	45.1	25.7	998	

M23.táblázat Hajlandó lenne autómegosztó hálózatot használni saját autó helyett?

		Igen (%)	Nem (%)	N	Chi2 szignif.
Nem	férfi	12.2	87.8	342	0.884
	nő	12.7	87.3	286	
Életkor	-29 év	14.8	85.2	65	0.119
	30-44 év	8.9	91.1	231	
	45-64 év	13.0	87.0	252	
	65- év	18.5	81.5	80	
Iskolai végzettség	általános iskola	17.3	82.7	60	0.512
	szakmunkásk.	11.8	88.2	224	
	érettségizett	10.7	89.3	234	
	diplomás	14.8	85.2	110	
Van-e gyermeke?	nincs	9.5	90.5	206	0.136
	van	13.9	86.1	419	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	11.5	88.5	87	0.894
	2,00	14.7	85.3	112	
	3,00	12.1	87.9	193	
	4,00	10.7	89.3	114	
	legmagasabb	14.0	86.0	107	
Település típus	Budapest	21.5	78.5	100	0.009
	megyeszékhely	6.6	93.4	123	
	város	10.6	89.4	214	
	község	13.5	86.5	191	
Környezete érintett	nem érintett	11.4	88.6	494	0.121
	érintett	16.5	83.5	125	
Személyesen érintett	nem érintett	9.4	90.6	391	0.004
	érintett	17.4	82.6	237	
Szabadidő természetben	gyakran	15.0	85.0	166	0.000
	közepesen	17.3	82.7	256	
	ritkán vagy soha	4.4	95.6	199	
Pártpref.	jobboldali párt	12.2	87.8	250	0.327
	baloldali párt	17.0	83.0	124	
	missing	10.4	89.6	110	
	nem szavazott	10.3	89.7	143	
Összesen		12.4	87.6	628	

M24.táblázat Mennyivel fizetne magasabb árat környezetbarát termékért?

		Semennyivel (%)	Legfeljebb 5%-kal (%)	6-10%-kal (%)	N	Chi2 szignif
Nem	férfi	61.5	31.0	7.5	442	0.167
	nő	60.7	28.3	10.9	504	
Életkor	-29 év	59.0	28.0	13.0	113	0.148
	30-44 év	57.4	32.2	10.5	315	
	45-64 év	62.5	30.8	6.8	331	
	65- év	66.2	24.1	9.7	187	
Iskolai végzettség	általános iskola	74.2	21.6	4.1	163	0.000
	szakmunkásk.	66.7	26.3	7.0	328	
	érettségizett	57.2	32.3	10.5	304	
	diplomás	41.9	40.2	17.9	149	
Van-e gyermeke?	nincs	61.0	26.2	12.8	318	0.014
	van	61.0	31.4	7.6	626	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	68.2	24.1	7.7	173	0.003
	2,00	63.2	29.3	7.5	190	
	3,00	64.7	28.8	6.5	279	
	4,00	57.2	29.0	13.8	155	
	legmagasabb	47.0	38.3	14.7	137	
Település típus	Budapest	61.2	27.7	11.1	170	0.095
	megyeszékhely	58.9	30.3	10.7	199	
	város	59.5	28.8	11.7	296	
	község	64.3	31.0	4.7	280	
Környezete érintett	nem érintett	61.4	30.4	8.2	750	0.027
	érintett	58.2	27.4	14.5	183	
Személyesen érintett	nem érintett	59.2	30.2	10.6	611	0.100
	érintett	64.6	28.4	7.0	335	
Szabadidő természetben	gyakran	51.1	39.1	9.9	250	0.000
	közepesen	59.4	29.6	11.0	362	
	ritkán vagy soha	70.1	22.7	7.1	331	
Pártpref.	jobboldali párt	61.1	29.5	9.4	375	0.039
	baloldali párt	57.2	30.4	12.4	176	
	missing	53.2	36.3	10.6	147	
	nem szavazott	68.6	25.2	6.2	247	
Összesen		61.1	29.6	9.3	946	

M25.táblázat Környezetvédelemnek vagy gazdasági növekedésnek kell elsőbbséget élveznie?

		környezetv édelemnek (%)	gazdasági növekedés kell (%)	egyenlő prioritás (%)	N	Chi2 szignif
Nem	férfi	27.0	22.1	50.9	443	0.030
	nő	34.2	17.4	48.4	509	
Életkor	-29 év	37.1	19.0	43.9	121	0.341
	30-44 év	27.3	21.6	51.2	313	
	45-64 év	32.4	19.8	47.8	338	
	65- év	30.0	16.0	54.0	180	
Iskolai végzettség	általános iskola	31.4	22.0	46.7	154	0.679
	szakmunkásk.	31.6	21.4	47.0	326	
	érettségizett	29.9	18.4	51.7	326	
	diplomás	30.9	15.5	53.6	146	
Van-e gyermeke?	nincs	35.4	17.6	47.0	317	0.112
	van	28.7	20.6	50.7	632	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	31.4	30.4	38.2	167	0.000
	2,00	34.5	14.5	50.9	183	
	3,00	27.5	14.1	58.4	278	
	4,00	32.5	26.5	41.0	163	
	legmagasabb	31.5	16.8	51.8	151	
Település típus	Budapest	22.4	6.5	71.1	175	0.000
	megyeszékhely	25.3	18.1	56.6	188	
	város	34.5	29.3	36.1	308	
	község	35.8	18.1	46.1	280	
Környezete érintett	nem érintett	28.5	17.5	54.0	753	0.000
	érintett	42.4	28.0	29.7	185	
Személyesen érintett	nem érintett	25.4	20.2	54.4	615	0.000
	érintett	40.8	18.4	40.8	337	
Szabadidő természetben	gyakran	33.6	17.9	48.5	255	0.118
	közepesen	27.5	18.4	54.1	368	
	ritkán vagy soha	32.7	22.4	44.8	326	
Pártpref.	jobboldali párt	35.2	20.3	44.6	376	0.000
	baloldali párt	31.2	21.0	47.8	187	
	missing	24.4	8.6	66.9	147	
	nem szavazott	27.8	24.0	48.2	241	
Összesen		30.9	19.6	49.4	949	

M26.táblázat Támogatná-e az útépitést, ha emiatt egy erdőt ki kell vágni? (ld. példa)

		feltétlenül támogatná (%)	csak, ha ugyanakkora erdőt létesítenek (%)	csak, ha kikerüli az erdőt (%)	semmiképpen se támogatná (%)	N	chi2 szignif.
Nem	férfi	5.7	34.6	45.6	14.2	445	0.488
	nő	4.2	31.8	50.0	14.0	518	
Életkor	-29 év	8.4	32.1	46.2	13.4	123	0.044
	30-44 év	3.5	31.0	52.5	13.0	311	
	45-64 év	4.8	37.2	46.4	11.5	343	
	65- év	5.0	29.6	44.3	21.2	185	
Iskolai végzettség	általános iskola	8.0	32.4	42.1	17.4	159	0.145
	szakmunkásk.	5.3	33.0	49.1	12.6	334	
	érettségizett	4.7	32.2	49.8	13.4	322	
	diplomás	.9	36.0	47.7	15.4	149	
Van-e gyermeke?	nincs	7.6	28.6	47.9	15.9	322	0.010
	van	3.5	35.5	47.8	13.2	639	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	5.7	40.7	40.4	13.1	172	0.027
	2,00	4.4	34.7	43.7	17.3	190	
	3,00	3.3	30.3	52.1	14.2	277	
	4,00	8.7	33.6	45.3	12.4	162	
	legmagasabb	2.8	26.8	57.8	12.6	148	
Település típus	Budapest	.2	18.8	62.7	18.3	181	0.000
	megyeszékhely	2.0	34.6	46.8	16.7	191	
	város	7.1	39.6	42.7	10.6	308	
	község	7.3	34.2	45.0	13.5	282	
Környezete érintett	nem érintett	3.1	33.1	52.1	11.7	764	0.000
	érintett	11.5	34.0	32.0	22.5	187	
Személyesen érintett	nem érintett	4.8	34.6	48.1	12.5	622	0.237
	érintett	5.0	30.4	47.6	17.0	341	
Szabadidő természetben	gyakran	4.5	32.9	47.9	14.7	255	0.000
	közepesen	3.7	41.0	45.0	10.3	367	
	ritkán vagy soha	6.5	24.7	51.2	17.7	335	
Pártpref.	jobboldali párt	4.8	32.8	54.1	8.3	381	0.000
	baloldali párt	2.7	30.1	43.9	23.4	189	
	missing	5.7	32.2	43.4	18.8	146	
	nem szavazott	6.1	36.4	44.3	13.2	247	
Összesen		4.9	33.1	48.0	14.1	963	

M27.táblázat Támogatná-e az szálloda-beruházást, ha emiatt egy nádast ki kell vágni? (ld. példa)

		feltétlenül támogatná (%)	csak, ha nádast telepítenek (%)	csak, ha megkíméli a nádast (%)	semmiképp (%)	N	Chi2 szign.
Nem	férfi	2.5	27.9	45.5	24.1	443	0.058
	nő	1.5	23.3	54.1	21.1	517	
Életkor	-29 év	4.8	24.1	51.1	20.0	120	0.002
	30-44 év	1.7	24.9	53.0	20.4	311	
	45-64 év	2.0	29.9	48.4	19.7	342	
	65- év	0.6	18.7	48.2	32.5	187	
Iskolai végzettség	általános iskola	2.6	25.5	45.4	26.5	157	0.189
	szakmunkásk.	2.2	26.8	50.2	20.7	333	
	érettségizett	2.3	27.4	49.2	21.1	322	
	diplomás	0.0	17.8	57.2	25.0	147	
Van-e gyermeke?	nincs	2.6	24.5	46.9	25.9	321	0.211
	van	1.6	26.0	51.6	20.8	636	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	4.9	31.6	37.7	25.9	169	0.002
	2,00	1.4	26.8	48.0	23.8	189	
	3,00	1.9	25.0	51.9	21.2	279	
	4,00	0.6	28.8	53.4	17.2	164	
	legmagasabb	1.1	14.5	59.5	24.9	147	
Település típus	Budapest	0.0	11.7	67.7	20.6	181	0.000
	megyeszékhely	0.9	23.4	51.7	24.0	192	
	város	3.6	34.2	39.0	23.2	308	
	község	2.2	26.0	50.0	21.7	279	
Környezete érintett	nem érintett	0.6	24.2	54.6	20.6	764	0.000
	érintett	7.6	31.3	31.8	29.4	185	
Személyesen érintett	nem érintett	2.7	25.2	51.8	20.4	619	0.027
	érintett	0.7	25.8	47.2	26.3	341	
Szabadidő természetben	gyakran	1.0	24.1	49.9	24.9	254	0.000
	közepesen	1.3	32.0	50.0	16.7	368	
	ritkán vagy soha	3.4	19.4	50.1	27.0	333	
Pártpref.	jobboldali párt	1.8	25.3	58.5	14.4	377	0.000
	baloldali párt	1.4	22.7	44.5	31.4	186	
	missing	2.0	22.2	46.5	29.3	149	
	nem szavazott	2.6	29.6	43.9	23.9	247	
Összesen		2.0	25.4	50.2	22.5	960	

M28. táblázat Mennyire tartja pozitívnak az NFFT szerepét a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjából?

		Egyáltalánv agy nem pozitív (%)	Közepes (%)	Pozitív, nagyon pozitív (%)	N	Chi2 szignif.
Nem	férfi	12.4	44.2	43.3	388	0.012
	nő	10.6	35.8	53.6	434	
Életkor	-29 év	14.8	26.6	58.6	99	0.028
	30-44 év	8.3	39.4	52.3	273	
	45-64 év	12.5	43.5	43.9	301	
	65- év	12.8	41.7	45.5	149	
Iskolai végzettség	általános iskola	6.8	47.8	45.4	125	0.191
	szakmunkásk.	13.4	37.9	48.7	294	
	érettségizett	12.9	37.2	50.0	279	
	diplomás	8.3	41.9	49.7	125	
Van-e gyermeke?	nincs	10.3	41.1	48.7	297	0.68
	van	12.2	38.8	49.0	522	
Szubjektív társadalmi helyzet	legalacsonyabb	16.1	37.6	46.3	142	0
	2,00	19.8	33.2	47.0	158	
	3,00	6.5	49.8	43.7	249	
	4,00	12.5	33.9	53.6	131	
	legmagasabb	4.3	34.0	61.7	123	
Település típus	Budapest	11.2	50.9	37.8	141	
	megyeszékhely	11.3	47.4	41.4	175	
	város	13.2	31.0	55.8	270	
	község	9.6	37.6	52.8	236	
Környezete érintett	nem érintett	10.0	40.1	49.9	653	0.035
	érintett	17.0	38.2	44.8	157	
Személyesen érintett	nem érintett	9.8	41.0	49.2	525	0.172
	érintett	14.3	37.6	48.1	297	
Szabadidő természetben	gyakran	10.6	34.4	55.0	215	0.085
	közepesen	10.9	39.0	50.1	319	
	ritkán vagy soha	13.0	44.6	42.4	281	
Pártpref.	jobboldali párt	8.6	39.0	52.3	333	0.037
	baloldali párt	16.3	46.3	37.4	157	
	missing	13.0	38.2	48.9	118	
	nem szavazott	11.4	37.0	51.6	214	
Összesen		11.4	39.8	48.8	822	

A mintavételi eljárás ismertetése

A kutatás megyékre lebontva is reprezentálja a felnőtt magyar népességet nem, életkori csoport, és településtípus szerint. A mintavételi eljárás többlépcsős, rétegzett, valószínűségi mintavételi eljárás. A mintával szemben támasztott általános követelmény, hogy pontosan reprezentálja a vizsgálni kívánt népességet, tükrözze annak társadalmi, területi differenciáltságát, egymástól viszonylag homogén elkülönülő rétegzettségét. Alkalmazott mintavételi eljárásunk valószínűségi minta, tehát minden felnőtt magyar lakosnak azonos az esélye a mintába való bekerülésre. Így, a minta segítségével begyűjtött adatokból levont következtetések – a statisztikai mintahiba mértékén belül – általánosíthatóak a teljes populációra.

Személyes, lakossági kutatásaink esetében több lépcsős, arányosan rétegzett valószínűségi mintavételi eljárásokat alkalmazunk. A rétegzés első lépcsőjében minden megyéből kiválasztjuk azokat a településeket, amelyek a mintába fognak kerülni. Ennek során általános szabály az, hogy Budapest, és a megyeszékhelyek szerepeljenek a mintában, ezen túlmenően minden megyéből legalább egy város, és legalább két falunak is kell lennie a mintában. Ezt követően meghatározzuk, hogy az egyes megyékből, és ezen belül az egyes településtípusokból hány személynek kell bekerülnie a mintába. A konkrét elemszámok kialakításakor azt az elvet követjük, hogy minden megye minden településtípusából akkora arányban kerüljenek be a mintába kérdezettek, amekkora az alapsokaság (esetünkben a 18 éven felüli lakosok) aránya a teljes népességben belül, megyére, és megyén belüli településtípus lakosságára lebontva. Az induló minta elemszámának meghatározásakor számításba vesszük azt a tényt is, hogy a nagyobb településeken nagyobb a válaszmegtagadás aránya.

A rétegzési szempontok kialakításához, valamint később az adatok súlyozásához a KSH-tól megvásárolt egy, vagy többdimenziós megoszlásokat tartalmazó táblákat használunk. Ezek mindig a legfrissebb lakossági adatokat tartalmazó adattáblák, amelyek a nem, az életkori csoportok, településtípusok, és az iskolai végzettség szerinti együttes megoszlását mutatják. Ezek alapján alakítjuk ki az adatok reprezentativitását szolgáló négy-dimenziós súlyunkat (nem, kor, iskola, település típus).

A megyénkénti lekérdezendő személyek számának meghatározását követően a minta konkrét kialakításához az erősen kontrollált véletlen sétás, a TÁRKI módszertani kísérletei eredményeképpen a magyarországi viszonyokra adaptált Kish-kulccsal történő kiválasztással dolgozunk. A fent leírt folyamat eredményeképpen a magyarországi felnőtt lakosságot reprezentáló mintához jutunk.

A kutatás kérdőíve

1a. A következőkben felsoroltak közül melyik a legfontosabb kérdés ma Magyarország számára?
Kérem, hogy az **N1. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- 1 – Egészségügy
 - 2 – Oktatás
 - 3 – Bűnözés
 - 4 – Környezet
 - 5 – Bevándorlás
 - 6 – Gazdaság
 - 7 – Terrorizmus
 - 8 – Szegénység
 - 9 – Egyik sem ezek közül
-

99 – NT X –

1b. Melyik a második legfontosabb? **N1. VÁLASZLAP MARAD!**

- 1 – Egészségügy
 - 2 – Oktatás
 - 3 – Bűnözés
 - 4 – Környezet
 - 5 – Bevándorlás
 - 6 – Gazdaság
 - 7 – Terrorizmus
 - 8 – Szegénység
 - 9 – Egyik sem ezek közül
-

99 – NT X –

2. Mennyire ért egyet a következő állításokkal?

Kérem, hogy az **N2. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

	Határozottan egyetért	Egyetért	Egyet is ért meg nem is	Nem ért egyet	Határozot tan nem ért egyet	N	T
a) A magánvállalkozások a legalkalmasabbak arra, hogy megoldják Magyarország gazdasági problémáit.	1	2	3	4	5	9	X
b) A kormány dolga az, hogy csökkentse a jövedelmi különbségeket a magas jövedelmű és az alacsony jövedelmű emberek között.	1	2	3	4	5	9	X
c) Magyarországnak korlátoznia kellene a külföldi termékek behozatalát nemzetgazdaságának védelme érdekében.	1	2	3	4	5	9	X
d) Magyarországnak korlátoznia kellene a bevándorlást a nemzetünkre jellemző életmód megóvása érdekében.	1	2	3	4	5	9	X
e) A nemzetközi szervezetek túlságosan nagy mértékben csorbítják a magyar kormány hatalmát.	1	2	3	4	5	9	X

3a. Ha megnézi a következőkben felsoroltakat, Ön szerint mi most a legfontosabb teendő Magyarországon? Kérem, hogy az **N3. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- 1 – Megőrizni a rendet az országban
- 2 – Több beleszólást adni az embereknek a kormány döntéseibe
- 3 – Küzdeni az áremelkedések ellen
- 4 – Megvédeni a szólásszabadságot
- 9 – NT X –

3b. És mi Ön szerint a második legfontosabb teendő? **N3. VÁLASZLAP MARAD**

- 1 – Megőrizni a rendet az országban
- 2 – Több beleszólást adni az embereknek a kormány döntéseibe
- 3 – Küzdeni az áremelkedések ellen
- 4 – Megvédeni a szólásszabadságot
- 9 – NT X –

4. Általánosságban Ön mit mondana? A legtöbb emberben meg lehet bízni, vagy inkább azt, hogy nem lehetünk elég óvatosak az emberi kapcsolatokban? Helyezze el véleményét a skálán, ahol az „1” azt jelenti, hogy nem lehetünk elég óvatosak, az „5” pedig azt, hogy a legtöbb ember megbízható.

Kérem, hogy az **N4. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

Nem lehetünk elég óvatosak				A legtöbb ember megbízható	NT	
1	2	3	4	5	9	X

5. Ön személy szerint mennyire bízik a következő intézményekben? Helyezze el véleményét a skálán, ahol a „0” azt jelenti, hogy Ön egyáltalán nem bízik az adott intézményben, a „10” pedig azt jelenti, hogy teljesen megbízik benne. Ön mennyire bízik meg...

Kérem, hogy az **N5. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

	Egyáltalán nem bízik meg ← → Teljesen megbízik										N	T	
a. a tudományos kutatóközpontokban?	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	99	X
b. a hírmédiában?	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	99	X
c. az üzleti és ipari szektor szereplőiben	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	99	X
d. a magyar Országgyűlésben?	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	99	X

6. Általánosságban Ön mennyire aggódik a környezetet érintő kérdések miatt? Helyezze el véleményét a skálán, ahol az „1” azt jelenti, hogy Ön egyáltalán nem aggódik, az „5” pedig azt jelenti, hogy nagyon aggódik. Kérem, hogy az **N6. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

Egyáltalán nem aggódik				Nagyon aggódik	NT	
1	2	3	4	5	9	X

7. Az **N7. VÁLASZLAP**-on különböző környezeti problémák vannak felsorolva. Ön szerint melyik probléma (ha van ilyen), a legfontosabb Magyarország egészére nézve?

- 1 – Légszennyezés
- 2 – Vegyszerek és rovarirtó szerek
- 3 – Vízhíány
- 4 – Vízszenyezés
- 5 – Nukleáris hulladék
- 6 – Háztartási hulladékkezelés
- 7 – Klímaváltozás
- 8 – Génmódosított élelmiszerek
- 9 – A természeti erőforrások felélése
- 10 – Ezek közül egyik sem

99 – NT X –

8. Számos vita zajlik a világ klímájával és annak változásával kapcsolatban. A következő állítások közül melyik áll a legközelebb az Ön véleményéhez?

- 1 – A világ klímája nem változik (UGRÁS Q10-RE!)
- 2 – A világ klímája elsősorban természetes folyamatok következtében változik
- 3 – A világ klímája körülbelül ugyanolyan mértékben változik természetes folyamatok és emberi tevékenység hatására
- 4 – A világ klímája elsősorban emberi tevékenység következtében változik

9 – NT X –

9a. Ön szerint mennyire lesz kedvező vagy kedvezőtlen a klímaváltozás hatása **a világ egészére nézve**? Kérem, válaszoljon egy 0-tól 10-ig terjedő skálán, ahol a 0 azt jelenti, hogy nagyon kedvezőtlen, a 10 pedig azt, hogy nagyon kedvező. Kérem, hogy az **N9. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

Nagyon kedvezőtlen											Nagyon kedvező	N T
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	X

9b. Ön szerint mennyire lesz kedvező vagy kedvezőtlen a klímaváltozás hatása **Magyarországra nézve**? Kérem, válaszoljon egy 0-tól 10-ig terjedő skálán, ahol a 0 azt jelenti, hogy nagyon kedvezőtlen, a 10 pedig azt, hogy nagyon kedvező. **N9. VÁLASZLAP MARAD**

Nagyon kedvezőtlen											Nagyon kedvező	N T
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	X

10. Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? **N10. VÁLASZLAP**

	Határozottan egyetért	Egyetért	Egyet is ért meg nem is	Nem ért egyet	Határozottan nem ért egyet	N	T
a) A modern tudomány meg fogja oldani a természeti problémákat anélkül, hogy életmódunkon sokat kellene változtatni.	1	2	3	4	5	9	X
b) Túl sokat foglalkozunk a természet jövőjével, s nem eleget olyan mai problémákkal, mint az árak és a munkanélküliség.	1	2	3	4	5	9	X
c) Majdnem minden amit ebben a modern életben teszünk, árt a környezetnek.	1	2	3	4	5	9	X
d) Az emberek túl sokat aggódnak az emberi haladásért, miközben tönkreteszik a természetet.	1	2	3	4	5	9	X
e) Hogy megóvjuk a környezetet, ahhoz Magyarországnak gazdasági növekedésre van szüksége.	1	2	3	4	5	9	X
f) A gazdasági fejlődés mindig károsítja a környezetet.	1	2	3	4	5	9	X

11. Hajlandó lenne a környezet védelme érdekében... **N11. VÁLASZLAP**

	Határozottan hajlandó	Inkább hajlandó	Igen is meg nem is	Inkább nem hajlandó	Határozottan nem hajlandó	N	T
a) magasabb árakat fizetni?	1	2	3	4	5	9	X
b) magasabb adókat fizetni?	1	2	3	4	5	9	X
c) elfogadni, hogy csökken az életszínvonal?	1	2	3	4	5	9	X

11.d. Mennyire lenne hajlandó elfogadni magyarországi védett természeti területek méretének csökkentését a gazdasági fejlesztés érdekében?

Határozottan hajlandó	Inkább hajlandó	Igen is meg nem is	Inkább nem hajlandó	Határozottan nem hajlandó	N	T
1	2	3	4	5	9	X

12. Mennyire ért egyet a következő állításokkal? **N12. VÁLASZLAP**

	Határozottan egyetért	Egyetért	Egyet is ért meg nem is	Nem ért egyet	Határozottan nem ért egyet	N	T
a) A hozzám hasonló embereknek túl nehéz tenni akármit is a környezetért.	1	2	3	4	5	9	X
b) Megteszem a környezetért azt, ami helyes, még akkor is, ha több pénzbe és időbe kerül.	1	2	3	4	5	9	X
c) Vannak fontosabb dolgok az életben, mint a környezet védelme.	1	2	3	4	5	9	X
d) Nincs értelme megtenni a környezetért, amit tudok, ha mások nem teszik ugyanezt.	1	2	3	4	5	9	X
e) A környezeti veszélyekkel kapcsolatos állítások többsége el van túlozva.	1	2	3	4	5	9	X
f) Nehezen tudom eldönteni, hogy az életmódom hasznos vagy káros a környezetre.	1	2	3	4	5	9	X
g) A környezeti problémák közvetlen hatással vannak a mindennapi életemre.	1	2	3	4	5	9	X

13. Ön szerint mennyire veszélyes a környezetre...? **N13. VÁLASZLAP**

KÓD: 1 – rendkívül veszélyes, 2 – nagyon veszélyes, 3 – eléggé veszélyes, 4 – nem túl veszélyes, 5 – egyáltalán nem veszélyes 9 – NT

	1	2	3	4	5	9	N	T
a) az autók által okozott levegőszennyezés	1	2	3	4	5	9	X	
b) az ipar által okozott légszennyezés	1	2	3	4	5	9	X	
c) a rovarirtószerek és a mezőgazdaságban használt vegyszerek	1	2	3	4	5	9	X	
d) a magyarországi folyók, tavak és patakok szennyezése	1	2	3	4	5	9	X	
e) a földfelszín hőmérsékletének emelkedése, amit a klímaváltozás okoz	1	2	3	4	5	9	X	
f) a génmódosított termények	1	2	3	4	5	9	X	
g) az atomerőművek	1	2	3	4	5	9	X	

14a. A felsorolt lehetőségek közül, Ön szerint melyik lenne a legjobb eszköz arra, hogy Magyarországon **az üzleti- és ipari szektor szereplői** figyelmet fordítsanak a környezet védelmére?

Kérem, hogy az **N14A. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- 1 – Súlyos pénzbírság a környezetet károsító vállalkozások számára
 - 2 – Az adórendszer segítségével jutalmazni azokat a vállalkozásokat, melyek védik a környezetet
 - 3 – További információ és oktatás a vállalkozások számára a környezetvédelem előnyeiről
-

9 – NT X –

14b. A felsorolt lehetőségek közül, Ön szerint melyik lenne a legjobb eszköz arra, hogy Magyarországon **az emberek és családok** figyelmet fordítsanak a környezet védelmére?

Kérem, hogy az **N14B. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- 1 – Súlyos pénzbírság a környezetet károsító emberek számára
 - 2 – Az adórendszer segítségével jutalmazni azokat az embereket, akik védik a környezetet
 - 3 – További információ és oktatás az emberek számára a környezetvédelem előnyeiről
-

9 – NT X –

15. Mennyire élvezi a szabadban, természetben eltöltött időt?

- 1 – egyáltalán nem
 - 2 – kis mértékben
 - 3 – közepes mértékben
 - 4 – nagymértékben
 - 5 – nagyon nagymértékben
-

9 – NT X –

16. Az elmúlt 12 hónapban milyen gyakran végzett valamilyen szabadidős tevékenységet a természetben (például túrázás, madármegfigyelés, úszás, síelés, egyéb szabadtéri tevékenységek vagy csak pihenés)?

- 1 – naponta
 - 2 – hetente többször
 - 3 – havonta többször
 - 4 – évente többször
 - 5 – soha
-

9 – NT X –

17a. Az elmúlt 12 hónapban hányszor utazott repülővel? *Az oda-vissza megtett utat számítsa egy darab utazásnak! Az átszállásokat ne számítsa különálló útnak!*

..... út

X –

17b. Egy átlagos héten hány órát tölt autós vagy más gépjárművel történő utazással, beleértve a motorkerékpárokat, teherautókat és kisteherautókat, de nem számítva a tömegközlekedést?

Ne vegye figyelembe a kollektív közlekedési módokat (busszal, minibusszal vagy megosztott taxival történő utazásokat)!

..... óra

X –

17c. Heti hány napon eszik marhahúst, bárányt vagy ezeket tartalmazó termékeket egy tipikus héten?

0 – 0

1 – 1

2 – 2

3 – 3

4 – 4

5 – 5

6 – 6

7 – 7

9 – NT X –

18. Hány szoba van otthonában (lakásban vagy házban)? *Ne számítsa külön szobának a konyhát, a fürdőszobát, a garázst, az erkélyt, az előszobát vagy a gardróbát!*

..... szoba

X –

19. Tagja Ön bármilyen csoportnak, amelynek a fő célja a környezet megóvása vagy megőrzése?

1 – igen

2 – nem

9 – NT X –

20. Az utóbbi öt évben...

	Igen	Nem	NT	
a) írt alá petíciót környezetvédelmi témában?	1	2	9	X
b) adott pénzt környezetvédelmi csoportnak?	1	2	9	X
c) részt vett környezetvédelmi kérdésben rendezett tüntetésen, demonstráción?	1	2	9	X

21. A következőkben felsoroltak milyen mértékben hatottak környezetére az elmúlt 12 hónapban?

Kérem, hogy az **N21. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

	Egyáltalán nem	Kis mértékben	Közepes mértékben	Nagy mértékben	Nagyon nagy mértékben	N	T
a) Légszennyeződések	1	2	3	4	5	9	X
b) Vízszennyezés	1	2	3	4	5	9	X
c) Szélsőséges időjárási események (például súlyos viharok, aszályok, árvizek, hóhullámok, lehűlések stb.)	1	2	3	4	5	9	X

22. Érintett-e abban Ön vagy családtagja, ismerőse, hogy környezet-szennyezés miatt egészségkárosodást szenvedett (vegyszer, közeli erőmű, azbeszt, szilikózis, stb.)?

- 1 – Önmaga érintett
- 2 – Családtagok között van érintett
- 3 – Ismerősök között van érintett
- 4 – Nem érintett sem Ön, sem környezete
- 9-NT

23. Van-e szervezett szelektív szemétszállítás az Önök lakóhelyén?

TÖBB VÁLASZ LEHET!

- 1-van
- 2-nincs
- 9-NT

24. Milyen gyakran válogatja szét az üveg-, fém-, a műanyag-, papír-, stb. hulladékot azért, hogy újra fel lehessen használni azokat?

- 1 – mindig,
 - 2 – gyakran,
 - 3 – néha, vagy
 - 4 – soha?
-

-4 – Az újrahasznosítás nem érhető el ott, ahol élek
9 – NT X –

25. És milyen gyakran dönt úgy, hogy nem vesz meg bizonyos termékeket környezeti okokból?

- 1 – mindig,
 - 2 – gyakran,
 - 3 – néha, vagy
 - 4 – soha?
-

9 – NT X –

26. Milyen gyakran dönt úgy, hogy olyan gyümölcsöt, zöldséget vásárol, amelyek termesztéséhez nem használtak rovarirtókat, vegyszereket?

- 1-Mindig,
- 2-gyakran
- 3-néha
- 4-soha
- 9-NT, X

27. Milyen gyakran korlátozza autójának használatát környezetvédelmi okokból?

- 6 Nincs autója
- 1-Mindig,
- 2-gyakran
- 3-néha
- 4-soha
- 9-NT X

28. Előfordult, hogy az elmúlt hónap során környezetvédelmi megfontolásból....

a).....csökkentette az eldobható áruk használatát (műanyag szatyrok, bizonyos fajta csomagolások, stb.)?

- 1-igen
- 2-nem
- 9-NT X

b)....csökkentette energiafogyasztását (például lejjebb állította a légkondicionálót vagy a fűtést, nem hagyta tartalék üzemmódban a berendezéseket, energiatakarékos izzókat vásárolt, energiatakarékos gépeket vásárolt, stb.) ?

1-igen
2-nem
9-NT X

29. Vannak, akik azt mondják, hogy a nagyüzemi hústermelés negatív hatást gyakorol a környezetre. Ön hajlandó lenne megtenni az alábbiakat környezetvédelmi megfontolásból?

a) Kevesebb, de igazolt eredetű hús fogyasztása

1-igen
2-nem
3-nem szokott húst enni
9-NT, NV
HA 29a<>3

b) Az Ön által fogyasztott hús többségének zöldséggel való helyettesítése

1-igen
2-nem
3-nem szokott húst enni
9-NT, NV
HA 29a<>3

c) A marha vagy disznóhús helyettesítése szárnyas hússal vagy hallal

1-igen
2-nem
3-nem szokott húst enni
9-NT, NV

30. Ha 27<>-6.

Hajlandó lenne Ön környezetvédelmi okokból arra, hogy saját autó helyett kölcsönzött/autómegosztó hálózathoz tartozó autót használjon?

1-igen
2-nem
9-NT X

31. Ha az elmúlt 12 hónapban utazott repülővel (17a>0)

Hajlandó lenne-e környezetvédelmi megfontolásból repülő helyett vonattal vagy autóval elérhető nyaralást választani?

1-igen
2-nem
9-NT X

32. Ön mennyivel lenne hajlandó többet fizetni, ha egyáltalán hajlandó lenne, a termékekért, ha biztos lenne abban, hogy azok környezetbarátabbak?

- 1-Nem lenne hajlandó többet fizetni
- 2-Hajlandó lenne 5%-kal többet fizetni
- 3-Hajlandó lenne 6-10%-kal többet fizetni
- 4-Hajlandó lenne 11-20%-kal többet fizetni
- 5-Hajlandó lenne több, mint 20%-kal többet fizetni
- 9-NT X

33. Melyikkel ért egyet legjobban az alábbi állítások közül:

Kérem, hogy az **N33. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- 1 - a környezetvédelemnek kell elsőbbséget élvezni, még akkor is, ha ez a gazdasági növekedést lassítja.
- 2 - a gazdasági növekedés kell, hogy legyen az elsődleges még akkor is, ha a környezet szenved bizonyos mértékben.
- 3-Egyenlő prioritása legyen a kettőnek
- 9-NT X

34. Képzeld el, hogy az Ön településén egy fontos új utat építenének, amely javítaná a településen lakók közlekedési lehetőségeit, de az útépités miatt egy erdőt (ahol sokan sétálnak, sportolnak) ki kellene vágni. Támogatná-e ezt a fejlesztést? Kérem, hogy az **N34. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- 1-Feltétlenül támogatnám az útépitést
- 2-csak akkor, ha a település más részén hasonló nagyságú erdőt telepítenek
- 3-csak akkor támogatnám az útépitést, ha kikerüli az erdőt, még ha így lényegesen többre is kerül
- 4-semmiképpen sem támogatnám az útépitést
- 9-NT X

35. Képzeld el, hogy egy tóparti településen a vízpartra nagy szállodát építenének, de ehhez a tóparti nádas egy részét (ahol sok védett vízimadár, kételtű él) ki kellene irtani. Támogatná-e ezt a fejlesztést?

Kérem, hogy az **N35. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- 1-Feltétlenül támogatnám a szállodaépítést
- 2-csak akkor, ha a tópartra más részén hasonló nagyságú nádas telepítenek
- 3-csak akkor támogatnám a szállodaépítést, ha megkíméli a nádas, még ha így lényegesen többre is kerül
- 4-semmiképpen sem támogatnám a szállodaépítést
- 9-NT X

36. Önt mennyire aggasztja, ha az alábbi környezetvédelmi problémákról hall? Kérem, válaszoljon egy 1-től 10-ig terjedő skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyáltalán nem aggasztja, a 10 pedig azt, hogy nagyon aggasztja. Kérem, hogy az **N36. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- a) műanyag hulladék mennyiségének növekedése az óceánokban
- b) az Ön településének szemetessége
- c) légszennyezettség az Ön településén
- d) üvegházhatású gázok mennyiségének növekedése a légkörben
- e) az apróvad-állomány (pl. nyúl, fácán) csökkenése Magyarországon
- f) korallzátonyok pusztulása a világ tengereiben

37. Felsorolok Önnek néhány intézményt és közéleti szereplőt. Kérem, ítélje meg, mennyire tartja pozitívnak az ő szerepüket a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjából:

Kérem, válaszoljon egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyáltalán nem pozitív a szerepe, az 5 pedig azt, hogy nagyon pozitív a szerepe. Kérem, hogy az **N37. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- a) tudományos intézetek
- b) köztársasági elnök
- c) kormány
- d) ellenzék
- e) Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanácsa
- f) jövő nemzedékek ombudsmanja,
- g) agrárminiszter
- h) gazdasági miniszter

38. Mennyire ért egyet az alábbi kijelentésekkel: Kérem, válaszoljon egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig azt, hogy teljesen egyetért. Kérem, hogy az **N38. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- a) Mindenkitől elvárható, hogy takarékoskodjon az energiával és kevésbé környezet-szennyező életet éljen.
- b) Az államnak a szegény családokat kiemelten kell támogatni, hogy energiatakarékosabb, környezetbarátabb életformára tudjanak váltani, mert számukra ez nagy költségekkel jár.

39. Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal: Kérem, válaszoljon egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig azt, hogy teljesen egyetért. Kérem, hogy az **N39. VÁLASZLAP** segítségével válaszoljon!

- a) Amikor a mai gyermekek felnőnek, anyagilag jobb helyzetben lesznek, mint a szüleik manapság.
- b) A klímaváltozás jelentősen rontani fogja a jövő nemzedék életminőségét.
- c) A növekvő környezeti ártalmak miatt rövidebb lesz a jövő nemzedék tagjainak várható élettartama.